THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

N Y Public Library
476 Fifth Ave
NEW YORK N Y

אונזערע
טעלעפאן נומערן
זענען
6830
6831 טריניטי

The Daily Hebrew Journal

דער אידישער זשורנאל

אונזער
אפיס
איז אין
542
דאנדעס וועסט

VOLUME XVII No 7407 — Sunday, October 5th, 1930 — יום א׳, י״ג תשרי, תרצ״א. — טאראנטא, זונטאג דער 5־טער אקטאבער, 1930. — PRICE THREE CENTS

פויערים אין גאליציען בונטעווען זיך געגען דער רעגירונג; מיליטער געשיקט צו אונטערדריקען דעם בונט

באמבעס און אנדערע כלי־זיין געפונען ביי פויערים. — תבואות ווערען פארברענט און גרויס שאדען פאראורזאכט. — רעוואלט־פייער צעפלאקערט זיך מורא'דיג שנעל.

ווארשע אקט. 4.

איבער גאנץ אוקראאינע און גאליציען פארשפרייט זיך מיט דער שנעלקייט פון א בליץ אן אלגעמיינער רעוואלט געגען דעם איצטיגען פוילישען רעזשים, און די רעגירונג האט ארויסגעשיקט א רעגימענט אולאנער סאלדאטען און אויך א פאליציי־קארפוס פון טויזענט פערזאן, צו אונטערדריקען די רעוואלטירענדע באוועגונג.

אין דער געגענט פון טארנאפאל און ראהאטין איז די באוועגונג צווישען די פויערים באזונדערס גרויס. די רעגירונג האט דאריבער געשלאסען דארטען אלע לערן־אנשטאלטען צוליעב'ן פארדאכט, אז דארט ווערט אנגעפיהרט אן אנטי־רעגירונג פראפאגאנדע צווישען די קינדער. די רעגירונג האט אויך אויפגעלייזט די באי־סקאוט ארגאניזאציעס, ביי וועמען די פאליציי האט געפונען אוצרות מיט באהאלטענעם געוועהר.

דער פיהרער פון דער רעוואלטירענדער באוועגונג, האלאווינסקי, איז דערשאסען געווארען ווען ער האט געמאכט א פרואוו צו אנטלויפען פון דזשייל.

די פויערים פאראורזאכען מורא'דיגען שאדען דורך דעם וואס זיי פארברענען זייערע תבואות. דער שאדען ביז איצט ווערט אפגעשאצט צו באטרעפען אריבער א מיליאן דאלאר. די מעהרסטע שרפות ווערען געמאכט אויף די פעלדער פון פוילישע אייגענטימער. באמבעס זענען געפונען געווארען אונטערגעלייגט אויף אייזענבאהן־רעלסען. און אנדערע רעוואלט־אקטען זענען אנטדעקט געווארען.

די פאליציי האט איצט אנגעהויבען א שטרענגע אונטערזוכונג אין אלע דערפער און פארמס צו געפינען פארדעכטיגטע מיטגלידער פון דער רעוואלט־באוועגונג.

אין אפיציעלע אוקראאינישע קרייזען לייקענט מען אבער אז די באוועגונג איז אן אלגעמיינע. זיי זאגען אז שולדיג זענען די קאמוניסטען, און דער גייסטליכער שעפטיטשקי האט זיך געווענדעט צום אינערן מיניסטער סקלאדקאווסקי, באקלאגענדיג זיך פאר איהם, אז די פאליציי באנעהמט זיך זעהר ברוטאל מיט די פויערים.

די שרפות, זאגט ער, מאכען די פויערים, כדי צו אפנעהמען אינשורענס, אנשטאט צו ווארטען ביז מען וועט עס פארקויפען.

פאליציי גלויבט אז זי איז אויפ'ן שפור פון בארימטע 2 באנדיטען, און פארשוואונדעטער מיידעל

אריליא אקט. 4.

די פראווינציעלע פאליציי איז מיט דער מיינונג אז עס איז בלויז א פראגע פון עטליכע טעג, און די צוויי באנדיטען פעט נארטאן, וועלכער איז אויך בעקאנט אונטער די נעמען פעט אברייען און "בעיב" אברייען, און דער אנדערער סידני (סאני) לעסס, וועלען זיין אין די הענט פון דער גערעכטיגקייט.

ביידע באנדיטען זענען באריהמט פאר זייערע פארברעכערישע רעקארדס. דער ערשטער פעט אברייען האט מיט 9 יאהר צוריק בארויבט די האום באנק אין מעלבארן און ער האט אויך דערהרגעט א יונגע פרוי. פאר דעם צווייטען פארברעכען איז ער פארמשפט געווארען אויף 40 יאהר אין סאוטערן סטייט פריזאן, אבער עס איז איהם געלונגען צו אנטלויפען. דעם 29־טען סעפטעמבער האט ער זיך באטייליגט אין א "האלד־אפ" אויף עדלייד סטריט וועסט.

טאראנטא.

אין פארלויף פון די פארגאנגענע 18 מאנאטען האבען זיי זיך אויפגעהאלטען אין דעם געגענט פון אריליא. דארט האבען זיי זיך געשאפען די באקאנטשאפט פון א 17 יאריג מיידעל וועלכע איז געווען אנגעשטעלט אין א רעסטאראן. דאס מיידעל, אננא ברייסאן האט געוואוסט א סך סודות וועגען "פעטען". איצט איז זי נעלם געווארען און מען גלויבט דאריבער אז די באנדיטען האבען איהר אפשר ערגעץ אהינגעטאן, מורא האבענדיג אז זי זאל זיך ניט אויסריידען פאר דער פאליציי זאכען וועלכע מען טאר ניט דערצעהלען.

דער גאנצער ארומיגער געגענט איז שוין פון דער פאליציי דורכגענישטערט געווארען, אבער מען האט נאך דערוויל ניט געפונען קיין שפור ניט פונ'ם מיידעל און ניט פון די באנדיטען.

דייטשלאנד קאן ניט צאלען רעפאראציעס, זאגט דר. שאכט

ניו יארק, אקט. 4.

ביי א ספעציעלען באנקעט וואס איז געגעבען געווארען פון דער באארד אף טרייד „פאר דזשערמאן־אמעריקען קאמערס", לכבוד דר. הילמאר שאכט, דער געוועזענער פרעזידענט פון דער רייכסבאנק, וועלכער איז אנגעקומען קיין אמעריקא, האט ער געזאגט גאנץ קלאהר, אז אונטער די איצטיגע אומשטענדען קאן דייטשלאנד ניט צאהלען די „עללאיס" די רעפאראציעס־צאהלונגען לויט דעם יאנג פלאן, און דאס לאנד איז בארעכטיגט צו פארלאנגען פון די „עללאיס", אז זיי זאלען איהר ווארטען מיט די צאהלונגען.

דער זיעג פון די פאשיסטען אין דייטשלאנד, האט ער געזאגט, איז א רעזולטאט פון די שווערע עקאנאמישע אומשטענדען אין לאנד, און דאס דייטשע פאלק ווארפט די שולד פון די דאזיגע צרה'דיגע אומשטענדען, אויף דעם וואס דייטשלאנד דארף צאהלען די רעפאראציעס. אלץ וואס איז ביז איצט אויסגעצאהלט געווארען צו די „עללאיס", האט ער געזאגט, איז געווען ניט פון דייטשלאנד'ס אייגענעם בודזשעט, נאר פון הלוואות.

בערלין, אקט. 4.

עס ווערט פארשטאנען, אז ווען דער רייכסטאג וועט דערעפענט ווערען און די פראגע וועגען די רעפאראציעס־צאהלונגען וועט אויפגענומען ווערען, וועט זיין א מאיאריטעט אין רייכסטאג וועלכע וועט שטימען פאר א רעוויזיע פון דעם יאנג פלאן. די פיהרער פון די מעהרסטע פארטייען האבען זיך שוין ארויסגעזאגט צום גונסטען פון אזא רעוויזיע.

אנטעריא האט אויסגעטרונקען פאר איבער 43 מיליאן דאלאר שטארקע געטראנקען

אטוירני־דזשענעראל פרייס האט נעכטען פארעפענטליכט דעם חשבון פון דער סומע וואס אונזער פראווינץ האט אין פ'רלויף פון די צוועהן־מאנאטען פון הייגטיגען יאר אויסגעגעבען אויף פארשיידענע שטארקע געטראנקען, און עס ווייזט זיך ארויס, אז די סומע באטרעפט איבער 43 מיליאן דאלאר, אדער צו זיין גענוי — $43,238,886. דאס איז ווייניגער מיט צוויי און א האלב מיליאן דאלאר אין פארגלייך מיט דעם זעלבען פעריאד פון לעצטען יאר.

א צופרידענשטעלענדער פונקט אין דעם באריכט איז דער פאקט וואס דער עולם האט אויפגעהערט צו טרינקען שטארקע אלקאהאלישע געטראנקען און טרינקט אנשטאט דעם וויין. עס איז באוויזען, אז אין פארגלייך מיט לעצטען יאר איז שנאפס און ביער געטרונקען געווארען ווייניגער מיט 10 פראצענט הייגטיגען יאר, אין דער זעלבער צייט אבער איז דער געברויך פון וויין געשטיגען אויף קנאפע 7 פראצענט. דאס באווייזט אז דער עולם געוואוינט זיך אפ פון שטארקע געטראנקען און טרינקט לייכטערע געטראנקען.

מוסאליני ניט צופרידען מיט'ן דע־ראזא משפט

ברוסעל, אקט. 4.

די צייטונג „דערניער היורי" מעלדעט, אז מוסאליני איז אזוי אומצופרידען מיט דער לייכטער שטראף וואס דער אנטי־פאשיסטישער סטודענט פערנאנדא דע־ראזא האט באקומען פאר וועלען אומברענגען דעם איטאליענישען פרינץ, אז ער האט באשלאסען אויס פארדרוס צוריקרופען דעם אמבאסאדאר, און לאזען די אמבאסאדע פאר א געוויסער צייט אינגאנצען ליידיג.

א. ליווינגסטאן, ע"ה

אלע מעמבערס פון דער בית יהודא בלור סטריט קאנגרעגיישאן זענען געבעטען צו קומען צו דער לויה פון דעם פארשטארבענעם ברודער א. ליווינגסטאן ע"ה.

די לויה וועט זיין

היינט 12.30 נאכמיטאג

פון בענדזשאמינס פיונעראל פארלארס, ספאדיינא עוועניו.

ביי ארדער פון דעם פרעזידענט,

מ. סניידער.

באריכט אז טערקען האבען אויסגעקויפט 4,500 קורדען

לאנדאן אקט. 4.

א באריכט וואס איז דא דערהאלטען געווארען פון ירושלים מעלדעט אז 4,500 קורדען זענען אויסגעשאכטען געווארען פון טערקישען מיליטער אויפ'ן פערסיש־טערקישען גרעניץ. די טערקען האבען פארניכטעט א סך דערפער און געטויט אלע איינוואוינער.

טראץ דעם וואס די דאזיגע נייעס איז ניט באשטעטיגט געווארען, גלויבט מען אבער אז א געוויסע מאס אמת איז פאראן אין דעם.

דייטשען ווילען ניט טשעכישע אפעראס

בערלין, אקט. 4.

דערפאר וואס דייטשע „טאקיס" ווערען אין טשעכאסלאוואקיען געשטערט, איז איצט פארבאטען געווארען צו שפילען אין בערלין און מינכען צוויי טשעכישע אפעראס פון לעא יאנאטשעק און וויינבערגער.

היטלעריסטען געפונען שולדיג אין הויך־פאראט

לייפציג, אקט. 4.

די דריי פאשיסטישע אפיצערען וועלכע זענען דא גע'משפט געווארען אויף א קלאגע פון הויך־פאראט אין פארבינדונג מיט זייער פאשיסטישער אגיטאציע וואס זיי האבען אנגעפיהרט צווישען די רייכסוועהר טרופען, זענען היינט געפונען געווארען שולדיג און זענען פארמשפט געווארען צו 18 מאנאטען מיליטערישע תפיסה.

צוויי פון די אפיצירען, שרינגער און לודין, זענען אויסגעשלאסען געווארען פון דער ארמיי.

עסטרייכישער פרינץ וועט ניט רעוואלטירען געגען סאציאליסטען

וויען אקט. 4.

צוליעב'ן צומעל וואס איז ענטשטאנען איבער דער דערקלעהרונג פון פרינץ ערנסט רודיגער פאן סטארעמבערג, אז ער וועט מאכען א רעוואלט אין פאל די סאציאליסטען וועלען ארויסקומען זיעגרייך אין די קומענדע וואהלען, האט דער אויסערען מיניסטער איגנאץ זייפעל איהם געצוואונגען צו צוריקציהען אין דער עפענטליכקייט די דאזיגע דערקלערונג.

מאן שטערבליך פארוואונדעט אין א צוג־עקסידענט

פרעד וו. פוירט, פון 959 קינגסטאן ראוד, געפינט זיך איצט אינ'ם טאראנטאר איסט דזשענעראל האספיטאל אין א שטארבענדען צושטאנד און זיין 14 יאריגע טאכטער איזאבעל, איז אפגעקומען מיט לייכטע וואונדען, ווען א סי. ען. אר. לאקאמאטיוו, האט זיך צוזאמענגעשטויסען מיט דעם מילך וואגען אויף וועלכען זיי זענען געפאהרען.

דער עקסידענט האט פאסירט לעבען דעם "סקארבארא דזשאנקשאן־קראסינג" שבת פריה. דער וואגען מיט די מילךפלעשלאך איז פארשטויסען געווארען אויף א מייל און איז אריינגעפאלען אין א דיטש אויף קענעדי סטריט.

דאס פערד איז באלד דער'הרג'עט געווארען.

קעניג באריס איז מיט מזל א חתן געווארען

רוים אקטאבער 4.

עס איז נעכטען אפיציעל באקאנט געמאכט געווארען אז קעניג באריס פון בולגאריען, וועלכער איז געווען באקאנט אלס דער "בעטשלאר קעניג", איז מיט מזל א חתן געווארען פאר דער 23 יאריגער טאכטער פון דעם איטאליענישען קעניג וויקטאר עמנואל.

קעניג באריס איז איצט בסך הכל 36 יאהר אלט.

80 טויזענט אפריקאנער ארויסגעטריבען פון זייערע וואוינונגען

בענגאזי, אפריקע, אקט. 4.

אויף א פארארדנונג פון דעם איטאליענישען דיקטאטאר זענען אכציג טויזענט אפריקאנער שבטים געצוואונגען געווארען צו פארלאזען זייערע אלט־איינגעזעסענע ישובים פון די געגענטען פון טריפאלי און סירענאיקא און אויסוואנדערען ארום מיטעללענדישען ים. וואו זיי וועלען זיין אפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט.

די דאזיגע אויסוואנדערונג איז געטאן געווארען אלס שטראף דערפאר ווייל די דאזיגע שבטים האבען זיך געבונטעוועט. זיי פיהרען מיט זיך 600,000 בהמות, שפייז, און אנדערעס.

זיי ווערען געטריבען פון איטאליענישען מיליטער.

אנטעריא הויבט אן ברייטען פראגראם פון עפענטליכע ארבייטען צו העלפען ווינטער־ארבייטסלאזיגקייט

דארט וואו ארבייטסלאזיגקייט איז זעהר גרויס וועט די רעגירונג באלד אנהויבען ארבייט. — מוניציפאליטעטען וועלען ביישטייערן 50 פראצענט פון אלגעמיינער סומע.

נאך א קאבינעט זיצונג פון דער אנטעריאר פראווינציעלער רעגירונג, האט האן. דזשארדזש ס. הענרי, עקטינג פראים מיניסטער פון אנטעריא, באקאנט געמאכט דעם פראגראם פון ארבייטסלאזען הילף וואס די פראווינציעלע רעגירונג פלאנעוועט אין גיכען צו אנהויבען.

לויט ווי דער עקטינג פרעמיער האט דערקלעהרט, וויל די פראווינץ אויסגעבען דאס געלט ניט אין דער פארמע פון צדקה, נאר זי פלאנעוועט צו העלפען די ארבייטסלאזע דורך שאפען נענוג עפענטליכע ארבייטען פאר זיי. פון דעם דאזיגען שטאנדפונקט וועט די רעגירונג זעהן, אז מיט דעם געלט וואס די מוניציפאליטעטען וועלען באקומען פון דער פראווינציעלער און פעדעראלער קאסע, זאלען זיי גלייך אנהויבען ביי זיך עפענטליכע ארבייטען.

די פראווינציעלע רעגירונג וועט פון איהר קאסע צוטראגען 25 פראצענט פון דער אלגעמיינער סומע וואס וועט באשטימט ווערען פאר יעדער שטאדט. נאך 25 פראצענט וועט צוגעטראגען ווערען פון דער פעדעראלער קאסע, און די איבעריגע פופציג פראצענט וועלען צוגעטראגען ווערען פון דער מוניציפאלער קאסע. געלט וועלען באקומען בלויז אזעלכע שטעדט וואו די רעגירונג וועט זיין פולשטענדיג איבערצייגט, אז די ארבייטסלאזיגקייט איז דארט ווירקליך גרויס, און אז די הילף איז אומבאדינגט נויטיג.

מר. דזש. א. עלליס פון דער אנטעריא ריילוויים און מוניסיפאל באארד, איז באשטימט געווארען אלס ספעציעלער סעקרעטאר צו אננעהמען די אפליקאציעס פון די פארשיידענע מוניציפאליטעטען פאר הילפס ביישטייערונגען.

אין דער באקאנטמאכונג זאגט זיך אויך אז דארט וואו דירעקטע הילף איז נויטיג, וועט די מוניציפאליטעט, פראווינץ און פעדעראלע רעגירונג ביישטייערען גלייך אויף גלייך. אויף אן עהנליכען אופן וועט דאס געלט אויסגעגעבען ווערען אויף אזעלכע ארבייטען ווי צו בויען א טראנס־קאנאדער הייוועי, און דאס גלייכען.

סאוועטען־רעגירונג פארבאט מענאניטען אנטלויפען פון רוסלאנד; זייער לאגע איז אונבאשרייבליך

פאריז אקט. 4.

א פארארדנונג אז מענאניטען זאלען מער ניט ארויסגעלאזען ווערען פון רוסלאנד, איז נאר וואס ארויסגעגעבען געווארען פון דער סאוועטען רעגירונג. אין דער זעלבער צייט ווערט אויך געפאדערט פון דער דייטשער רעגירונג אז אלע מענאניטען וועלכע האבען זיך ביז איצט געראטעוועט קיין דייטשלאנד און געפינען זיך אין קעניגסבערג, זאלען דעפארטירט ווערען און צוריק אפגעשיקט ווערען קיין רוסלאנד אלס רוסישע אונטערטאנען.

די דאזיגע פארארדנונג האט געטראפען דער מענאניטען באפעלקערונג ווי א דונער פון א לויטערען הימעל ווארים עס זענען איצט פאראן ארום דרייסיג טויזענט מענאניטען וועלכע געפינען זיך אין רוסלאנד, ווארטענדיג אויף א געלעגענהייט צו קאנען אנטלויפען פון דארטען.

אלע האפנונגען וואס די דאזיגע אומגליקליכע האבען ביז איצט געלייגט צו קאנען אריינקומען קיין קאנאדע, זענען צוריסען געווארען, זינט די נייע קאנאדער רעגירונג האט פולשטענדיג פארבאטען אייראפעאישע איינוואנדערונג.

די רוסישע רעגירונג האט געלייגט די דאזיגע אויסוואנדערער אלע שטערונגען אין וועג. צו אנטלויפען פון דארטען, רעכענענדיג זיי 150 דאלאר פאר א פאספארט. פונדעסטוועגען האבען ארום 6,000 מענאניטען זיך גערעטעוועט קיין דייטשלאנד מיט דער הילף פון דעם "רעד קראס". זיי האבען דורכגעמאכט זייער וועג צופוס. די איבעריגע אבער געפינען זיך איצט ווייט פאריאגט פון זייערע געוועזענע היימען. וואוינענדיג אין באראקען אונטער די שרעקליכסטע אומשטענדען. די רעגירונג האט זייער אייגענטום קאנפיסקירט.

די מענאניטען זענען דייטשען וועלכע האבען זיך באזעצט אין רוסלאנד אין די יארען פון 1701 אויף דער איינלאדונג פון "פיאטער דעם גרויסען" און קעניגין קאטערינא. מיט דער צייט האבען זיי זיך ענטוויקעלט אין א באפעלקערונג פון דריי מיליאן, וואוינענדיג מערסטענס אין אוקראינע.

ווילען ניט אמעריקאנער דאקטוירים אין בודאפעסט

בודאפעסט אקט. 4.

אויף דער אויפפאדערונג פון דער ראדיקאלער פרעסע האט דער בודאפעסטער שטאדט־ראט אנגענומען א באשלוס אז אלע אמעריקאנער דאקטוירים וועלכע פראקטיצירען אין די שטאדטישע האספיטעלער אונטער דער אויפזיכט פון באריהמטע אייראפעאישע כירורגען זאלען ארויסגעשיקט ווערען פון שטאדט. 63 דאקטוירים זענען דעפארטירט געווארען.

די צייטונגען ווייזען אן אז די דאזיגע אמעריקאנער "לערן דאקטוירים'לאך" קומען צו זיי פראקטיצירען אויף די ארימע אונגארן ניט רעכענענדיג זיך מיט די פאלגען וואס זייער פראקטיק ברענגט פאר די פאציענטען.

גוגענהיים לאזט איבער גרויסע ירושה

מינעאלא, נ. י., אקט. 4.

נאכדעם ווי אכט מיליאן דאלאר איז אפגעשריבען געווארען פאר פארשיידענע צדקה־צוועקען און „טראסט־פאנדס", האט דער פארשטארבענער אידישער קופער־קעניג דניאל גוגענהעים, איבערגעלאזען זיין גאנץ פארמעגען פאר זיין אלמנה. מען ווייסט ניט גענוי ווי גרויס עס איז איהר פארמעגען.

מארגען וועט קאנאדע פארלעגען אירע פלענער וועגען ברייטען אימפעריע־האנדעל ביי דער אימפ. קאנפערענץ

ר. ב. בענעט וועט פארשלאגען א פראקטישען פראגראם פון ענגען עקאנאמישען "אימפעריע" - בונד. — קאנאדע שפיעלט די ערשטע פידעל ביי אימפעריאלער קאנפערענץ. — היינטיגע וואך וועט זיך ערשט אנהויבען די ריכטיגע ארבייט פון דער קאנפערענץ. — דעלעגאטען זענען דערוויל אקטיוו.

פרעמיער בענעט אויפגענומען פון ענגלישען קעניג

לאנדאן אקט. 4.

עס ווערט דערווארט אז ניט שפעטער ווי מארגען, מאנטאג וועט די אימפעריאלע קאנפערענץ וועלכע ווערט איצט אפגעהאלטען אין לאנדאן צוטרעטען צו איהר פראקטישער ארבייט. ביז איצט זענען נאך אלץ ארגאניזירט געווארען די פארשיעדענע קאמיטעטען און אלערליי צוגרייטונגען זענען אויך געמאכט געווארען פון די פארשיעדענע דעלעגאציעס צו פארשלאגען זייערע פלענער ווען די קאנפערענץ וועט זיך "זעצען צום טיש".

קאנאדע'ס פרעמיער האנ. ר. ב. בענעט איז איצט שטארק פארנומען צוגרייטענדיג אלע דעטאלען פון זיין פראגראם וועגען שאפען אן עמפייער האנדעל. ביי דער דערעפענונג פון דער קאנפערענץ האט מר. בענעט געגעבען אנצוהערען אין זיין קורצער רעדע אז ער וועט פארברענגען א קאנקרעטען פלאן, לויט וועלכען אלע דאמיניאנס און קאלאניעס וועלען זיין צופרידען צו שאפען אן ענגען עקאנאמישען בונד צווישען זיך, האט ער געזאגט.

טראץ דעם וואס קיינער ווייסט נאך ניט גענוי אין וואס מר. בענעטס פלענער באשטעהען, פונדעסטוועגען דערווארט מען מיט אומגעדולד זיין רעדע. דאס איז דערפאר ווייל קאנאדע שפיעלט אויף דער קאנפערענץ בכלל די ערשטע פידעל און מען רעכענט זיך מיט איהר שטארק. קודם כל איז קאנאדע די גרעסטע דאמיניאן, צווייטענס איז זי אינדוסטריעל בעסער ענטוויקעלט ווי די איבעריגע און דריטענס רעכענט מען זיך מיט דעם וואס מר. בענעטס פאזיציע אין פארלאמענט איז א שטארקע.

די אגריקולטורעלע עקספערטען וואס מר. בענעט האט מיטגענומען מיט זיך צו דער קאנפערענץ זענען נעכטען געווען שטארק פארנומען מיט אויסארבייטען זייערע פלענער וועגען שאפען א מארק פאר די קאנאדער תבואות. מר. בענעט וועט פארברענגען זייערע פלענער פאר דער קאנפערענץ. ער וועט אויך דערצעהלען וואס פאר א נאטירליכע רייכטימער דאס לאנד פארמאגט; וואס קאנאדע קאן אימפארטירען און וואס זי דארף עקספארטירען. מען גלויבט אז די פראגע וועגען "אינטער־אימפעריאלע עקאנאמישע באציאונגען וועט אויפגענומען ווערען ניט שפעטער ווי מיטוואך.

צווישען די קאנסטיטוציאנעלע פראגען וועלכע וועלען אויפגענומען ווערען ביי דער קאנפערענץ וועלען זיין די פראגען וועגען דער פאזיציע וואס די גאווערנאר־דזשענעראלס פון די דאמיניאנס דארפען פארנעהמען; און אויך וועגען שאפען אן אימפעריע־טריבונאל, צו וועלכער אינסטאנץ די פארשיעדענע מיטגלידער פון דער אימפעריע זאלען זיך קאנען ווענדען אין פאל פון קריוודעס.

דער איירישער פרייער שטאאט, גרייט זיך צו ארויפברענגען די פראגע וועגען אפשאפען דאס רעכט פון דעם פריווי־קאנסיל אויף די דאמיניאנס און קאלאניעס.

פינף קאמיטעטען זענען דערוויל עטאבלירט געווארען, צווישען וועלכע עס איז פאראן דער קאמיטעט פון אינטער־עמפייער אימפעריאלע באציאונגען; דער מאנדאטען - קאמיטעט; א קאמיטעט צו שטודירען אנטוואפנונג און ארביטריישאן; א קאמיטעט פון פארטיידיגונג און א קאמיטעט פון מלחמה קריוודעס.

מר. בענעט פרעמיער פון קאנאדע איז נעכטען אויפגענומען געווארען פון דעם קעניג אין קעניגליכען פאלאץ.

וואל... סטריט

(א העכסט שפאנענדער ראמאן פון דעם אידיש אמעריקאנעם לעבען; געבויט אויף די לעצטע פאסירונגען אין וואל סטריט.)

— פון —

מארק סארדעל

(פארזעצונג)

פינקי'ס אויגען האבען אויפגעשטראלט. ענדליך!... ענדליך!... ענדליך האט ער דעם נאמען פון איהר געוועזענעם מאן... סעמועל בערגמאן... ער דארף דאס גוט געדענקען... אבער סעמועל בערגמאנ'ס זענען פאראן א סך... מען דארף זיך צוהערען... אפשר וועט זי נאך עפעס זאגען, לארא.

— וואו וואוינט דיין מאן? — האט בערטא שטיל געפרעגט.

— מיין מאן? ער איז שוין ניט מיין מאן — האט לארא געזאגט.

— אבער דו האסט איהם נאך אלץ ליעב... יא, בוידדי...

— א, בערטא...

— און וואס טוט ער... דיין... סעמועל בערגמאן? ער האט ביזנעס?

— ביזנעס?... — האט לארא איבערגערעדט — גרויסע ביזנעס, וואל סטריט... וואל סטריט!... פינקי האט אויפגעכאפט דעם נאמען. זיינע אויגען האבען אנגעהויבען בליצען.

— נעווער מיינד, בוידדי! — האט ער אויסגעשריען, צוקומענדיג צום בעט — איך וועל זיך מיט איהם אפרעכענען.

פינקי'ס ה'יזעריגע שטימע האט לארא'ן מיט אמאל ארויסגעשלעפט פון איהר האלב־פאר'חלומ'טקייט. זי האט געקוקט ארום זיך אזוי ווי מיט צומישטע בליקען.

— וואס?... וואס — האט ער געזאגט? — האט זי איבערגעפרעגט.

— א, ער ווייסט ניט וואס ער רעדט! — האט בערטא זי געוואלט בארוהיגען — ער איז שכור.

און צו פינקי'ן האט זי געוואונקען, ער זאל זיין שטיל.

נאר פינקי האט זיך שוין ניט געקענט בארוהיגען:

— א, — האט ער אויסגערופען — ער וועט פיהלען מיין שטארקע האנט!

לארא האט זיך מיט אמאל אויסגעניכטערט. איהרע אויגען זענען געווארען גרויס און אזוי ווי אנגעגאסען מיט אן אומהיימליך פייער. זי איז ארונטערגעשפרונגען פון בעט און איז ווי א צורייצטע חיה געבליבען שטעהן אנטקעגען פינקי'ן.

— וואס? — האט זי געשריען — דו וועסט געהן צו איהם!

— שור! — האט פינקי געענטפערט, שאקלענדיג זיך אויף די פיס.

— דו וועסט ניט!... — האט לארא אויסגערופען מיט אלע איהרע כחות און איהר פנים איז געווארען רויט ווי פייער — דו וועסט ניט, דו הערסט?

פינקי האט געקוקט אויף איהר מיט א נארישען שמייכעל.

— א, דו ווייסט ניט וואס דו רעדסט! — האט ער געשטאמעלט.

— בארוהיג זיך, בוידדי! — האט בערטא ווידער זי געוואלט איינגעהמען.

— אוועק! — האט לארא אויסגעשריען אויסער זיך און האט זי אפגעשטופט פון זיך. זי האט געמאכט א טראט נעהענטער צו פינקי'ן: — דו טארסט ניט געהן אהין — האט זי געשריען.

— כע, כע! — האט פינקי געלאכט מיט זיין העסליכען, שכור'ען געלעכטער — הו איז גאאינג טו סטאפ מי?

אין לארא'ס האנט האט זיך פלוצלונג באוויזען דער רעוואלווער. וואס זי האט, אין איהר אויפרעגונג, א כאפ געטאן פון בעט.

— איך! איך וועל דיך סטאפען! — האט זי אויסגעשריען און איהרע אויגען האבען געגליהט מיט פייער.

— כע, כע! — האט פינקי געלאכט אזוי ווי פריהער.

— בוידדי! בוידדי!... — האט בערטא אויסגעשריען, דערזעהענדיג דעם רעוואלווער אין לארא'ס האנט.

אבער עס איז געווען צו שפעט.

אין אן אויגענבליק האט זיך דערהערט א קראך פון רעוואלווער און פינקי איז געלעגען אויסגעצויגען אויפ'ן פלאר.

קאפיטעל פופציג־פיער

ארעסט

ווי א דונער פון הימעל, אזוי האט דער שאס פון רעוואלווער זיך צוטראגען איבער דער גאנצער הויז, וועלכע איז שוין דאמאלסט געווען האלב־איינגעזונקען אין שלאף.

דער שאס האט אפגעהילכט אין אלע צימערען, און אויף אלע פלארס. טירען האבען זיך געעפענט מיט א סקריפ, נאקעטע פיס זענען געלאפען איבער די טרעפ און איבער די פלארס, צושויבערטע קעפ האבען זיך באוויזען אין די צועפענטע טירען און איין קול האט געפרעגט ביים אנדערען.

— וואס איז געשעהן?! וואס האט פאסירט?

— איך האב געמיינט אן ערדציטעריש — האט געזאגט א פרוי מיט גרויע האר און אונטערגעשלאגענע אויגען.

— איך האב געמיינט א באמבע — האט געזאגט א הייזעריגער קול פון א מיטעל יעהריגען מאן מיט רויטע האר.

אין דער מינוט איז בערטא ארויסגעלאפען אין קארידאר מיט א קוויטש.

— מארד, מארד! — האט זי געשריען.

און אונטער, ביי די טרעפ, האט זיך באוויזען דער דיקער איטאליענער מיט די לאנגע טונקעלע וואנצעס, דער לענדלארד פון הויז.

— וואס איז געשעהן? — האט ער געשריען — ווער האט געשאסען?

און פון אלע זייטען אזוי ווי אין כאר, האבען זיך דערהערט שטימען:

— מארד! מארד!

— ווער איז געשאסען געווארען? — האבען געפרעגט אנדערע.

— פאלים, פאלים! — האבען געשריען אנדערע.

און בערטא, מיט ווילדע אויגען און צושויבערטע האר, איז געשטאנען ביי דער טיר, שלאגענדיג זיך מיט די הענט אין קאפ און שרייענדיג מיט גרילצענדיגע קולות:

— מארד! מארד!...

עס האט אויסגעקוקט, אז ווי די פרוי וואלט געווען געריהרט פון זינען.

אזוי ווי פון אונטער דער ערד זענען אויסגעוואקסען צוויי פאליסלייט, צי אימיצער האט זיי גערופען, אדער זיי זענען אריין אין הויז, ווייל זיי האבען דערהערט דעם שאס. דאס האט קיינער ניט געוואוסט נאר אלע מענער און פרויען, וואס האבען אויסגעשטעקט זייערע קעפ פון זייערע צימערען, האבען איצט, איינער נאכ'ן אנדערען, זיך גענומען שפארען נאך די צוויי פאליסלייט, וועלכע זענען, ניט אפשטעלענדיג זיך, געלאפען גלייך נאך די קולות פון דער געריהרטער בערטא'ן. זיי זענען אריין אין איהר צימער און די צושויבערטע מענער און פרויען זענען געבליבען שטעהן הינטער זיי, ביי דער טיר, שפארענדיג זיך איינער איבער'ן אנדערען, און שטרעקענדיג די העלזער איינער איבער'ן צווייטען, צו קענען בעסער זעהן וואס אין צימער טוט זיך.

אין צימער איז געווען אן אומארדנונג און אויף דעם קליינעם טישעל זענען געוועזן סמנים פון דעם מאלצייט און האלבע גלעזער זענען געשטאנען מיט וויין און מיט שנאפס.

אויפ'ן פלאר, אויסגעצויגען איבער דער ברייט פון צימער, איז געלעגען פינקי מיט א שטראם בלוט וואס האט זיך געצויגען פון זיין מויל. פון צווישען די פארקלעמטע ליפען. זיינע אויגען זענען איהם געווען איבערגעקערט און אין האנט האט ער נאך געהאלטען פארקלעמט די גרינע פלאש, וועלכע איז געווען כמעט ליידיג.

ביי דער זייט, אויפ'ן בעט, איז געזעסען לארא. זי איז געווען אזוי ווי צומישט און עס האט אויסגעקוקט, אז זי ווייסט ניט וואס עס טוט זיך מיט איהר, אדער אויף וואס פאר א וועלט זי איז. איהרע האר זענען געווען צושויבערט און צופאלען איבער איהר פנים, און זי האט ווארשיינליך אליין ניט באמערקט, אז זי האט נאך אלץ געהאלטען אין איהר־רעכטער האנט דעם רעוואלווער, וועלכער איז נאך געווען הייס פון דער ארויסגעשאסענער קויל.

איינער פון די פאליסלייט האט א ריהר געטאן דעם קערפער מיט'ן פוס. ס'איז געווען קאר. פינקי איז געווען טויט.

דער פאליסמאן האט געווארפען א בליק איבער'ן צימער, מען האט ניט געדארפט זיין קיין חכם אנצושטעלען זיך וואס עס איז דא פריהער פארגעקומען: א ווילדע הוליאנקע, שכור, דאן געשלעגע און צום סוף — שיסעריי.

ער האט געכאפט א בליק אויף דער צומישטער לארא מיט'ן רעוואלווער נאך אלץ אין איהר האנט. דאס עלענדע בילד האט דערציילט מעהר ווי ווערטער קענען איבערגעבען.

(ווערט פארגזעצט)

„פיעז" פורניסעס

יעדער איינער ווייסט אז די „פיעז" פורניסעס זענען די בעסטע, און זיי דויערען פאר צוואנציג יאר צייט, און זענען גאראנטירט צו באהייצען דאס הויז, וואו מען שטעלט זיי אריין. מיר שטעלען זיי אריין פאר אייך פאר קעש אדער מאנאטליכע אויסצאהלונגען. מיר פארריכטען אויך אלע סארטען פורניסעס. טעלעפאנירט דעם אידישען פארטרעטער.

מר. גאלדבערג
טריניטי J 4487
אדער קינגסדייל 8284.

קענט איר קאנאדע ???

ווייסט איר די געשיכטע פון די קאנאדער אידען?

באקענט זיך מיט אייער היים, און מיט דער געשיכטע פון די אידען אין אייער יעצטיגער היים, לייענענדיג פאלגענדע צוויי ביכער פון א. ריינוויין.

1. קאנאדע און איר געשיכטע
(פרייז 75 סענט)

2. דער איד אין קאנאדע
2 בענדער געבונדען צוזאמען
(פרייז $2.00)

צו באקומען אין אפיס פון
„זשורנאל"

לעסאנס אין ענגליש

א סטודענטין פון אוניווערזיטעט גיט לעקציעס אין ענגליש — פאר אנפאנגער ווי פאר אדוואנסד שילער — מעסיגע פרייזען —

טעלעפאנירט:
הזשאנקשאן 2018
שולמית ריינוויין

פאטראניזירט די איינציגע אידישע ווינדאו קלינינג קאמפאני

NEW YORK WINDOW CLEANING CO.
N.Y. WINDOW CLEANING CO.

מיר אטענדען צו אלערהאנד הויז פעקטארי אפיס און סטאר קלינינג. בעסטע ארבייט צו די ביליגסטע פרייזען. מיר מאכען קאנטראקטען מאנאטליך, און יעהרליך. 422 בעי סטריט, טעלעפאן עדלייד 3087 נאך 7 אווענטן טריניטי M 6520

NEW YORK
WINDOW
CLEANING CO
422 BAY ST

חזן ב. וואלאדאווסקי

היגיעניש ־ געשולטער סוירדזשען
מוהל
— אויך —
מאדערנער מסדר קדושין
סוירוויסעס אין ענגליש

עלטערען פון קינדער זאלען דאס נעהמען אין אנבעטראכט, ווייל דאס איז דער בענעפיט פון זייערע קינדער.

קאנטרי לייט קענען מיך אויך רופען צו זייערע שמחות. איך וועל קיינעם ניט אנטזאגען צו קומען.

וואוינונג 62 בראנזוויק עוועניו.
טעלעפאן קינגסדייל 8832.
[illegible]

צו פאררענטען

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס, אלע קאנוויניענס, סינק אין קיטשען גאראדזש אויב נויטיג. פאסיג פאר א פיינע קאפעל.

טעלעפאן טריניטי W 7924.

1124

צו פאררענטען אן 8 רומיגע הויז 895 דאנדעס סטריט וועסט, הארדוואוד פלארס דאונסטעירז. עלעקטריק פיקסטשורס. ניי דעקארירט. פרעגען טריניטי 6857 אדער 782 דאנדעס סטריט וועסט.

1125-10-6

צו פאררענטען צוויי אדער דריי רומס ניידעקארירט. הארדוואוד פלארס, סינק אין קיטשען. טעלעפאן. פרעגען 280 יוראן סטריט.

1130

5 רומיגען אפארטמענט צו פאררענטען ניי דעקארירט אין אלעקסאנדרא פארק אפארטמענט גרענדזש און רייערסאן סט. פרעגען ביים דזשעניטאר.

וועגען רענט טעלעפאנירט טריניטי 2484.

1128-10-9

צו פאררענטען צוויי רומס, ביליג רענט. פרעגען 352 באטהורסט סטריט.

1127-10-6

צו פאררענטען 7 רומיגע הויז מיט קאנוויניענס. 246 פאלמערסטאן עוו. פרעגען 248 פאלמערסטאן עוו.

1101-10-6

צו פאררענטען א שעהנעם פלעט מיט אלע מעגליכע מאדערנע קאנוויניענס. גאראדזש אויב נויטיג. פרעגען 18½ נעסאו סטריט.

1145-10-6

עלטערען אויפמערקזאם!

שיקט אייערע קינדער אין דער העברעאיש אידישער שולע קדימה אונטער דער לייטונג פון דעם לערער פעדאגאג, נ. פירסאן 92 אגוסטא עוועניו. וואו זיי באקומען א העכסט נאציאנאלע אידישע ערציהונג.

דער נאמען פירסאן איז א גאראנטי פאר סוקסעס, טעלעפאן טריניטי 5406.

1111

פייפער הענגינג און פיינטינג

איך מאך די בעסטע דזשאבס א׳ פיינטינג און פייפערהענגינג. גוט און ביליג. בעסטע צופרידענהייט. טעלעפאנירט גלייך טריניטי W 7304.

מ. קירשענבוים 30 קאר סטריט

קארפענטער

און דזשענעראל קאנטראקטאר

י. קאץ

מאכט ארבייט פאר הארדוואוד פלארס, פענסי ארבייט, אלע סארטען ארבייטען און הויז אלטערייטשאנס. אויך אלערליי פעקטארי ארבייט.

79 מיידזשאר סט.
טעלעפאן קינגסדייל 8442. סיי
מאכען ארבייט אויף אויסצאהלונגען אויך

קארפענטער

יעדער סארט קארפענטערי ארבייט אנגענומען. קיין דזשאב צו קליין אדער גרויס צו די מעסיגסטע פרייזען די בעסטע ארבייט גאראנטירט און צופרידענהייט.

הארדוואוד פלארס געלייגט, פרענטש טיהרען געמאכט. פייער דזשאבס געפיקסט, ביליג.

טעלעפאנירט:
א. נעלמאן
989 דאנדעס וועסט.
טריניטי 3934

חפץ איז איצט אין יוראפ!

זיין אפיס געפינט זיך אונטערן אויפזיכט פון טיכטיגע אנגעשטעלטע און מרס. חפץ, וועלכע זענען טעגליך אין פארבינדונג מיט איהם אין פוילען און רוסלאנד.

ווענדעט זיך צו חפצ'ס שיפס קאנטאר וועגען אלע אימיגראציע אנגעלעגענהייטען.

געלט געשיקט טעגליך, שיפסקארטען, סיטיזען פייפערס

DOMINION TICKET OFFICE
(עדלייד 5971)
143 קווין סט. וועסט
ווענדעט זיך צו חפצ'ן נאך ראט און טאט.

צו פאררענטען

צו פאררענטען א פלעט פון דריי אדער 4 רומס, אלע קאנוויניענס סינק אין קיטשען, טעלעפאן צו נוצען, ניי דעקארירט ליידיג אריינצומופען. פרעגען 33 הענרי סטריט.

6840-10-5

35 דאלאר, צו פאררענטען איי 99 נעסאו סטריט, 5 רומיגען דופלעקס, אלע קאנוויניענס, ניי דעקארירט. וואש טעפ, ראד היטער בליינדס און פיקטשורס, בעק און פראנט ווארענדאס.

פרעגען קענוואוד 2781.

1094-10-6

דריי אדער 4 רומיגען פלעט צו פאררענטען, בליינדס, פיקטשורס ניי דעקארירט, הארדוואוד פלארס. פרעגען 61 סאסעקס סטריט.

1100-9-6

צו פאררענטען א דריי רומיגען פלעט פאר 15 דאלאר א מאנאט און א 4 רומיגען פאר 24 דאלאר א מאנאט. הארדוואוד פלארס, סטים היט. פרעגען 54 קענזינגטאן עוועניו.

1099-9-6

צו פאררענטען א 6 רומיגען פלעט, שעהנע, גרויסע רומס, ניי דעקארירט. הארדוואוד פלארס, הייסע וואסער היטינג. פרעגען 1068 דאנדעס וועסט.

6839-9-6

צו פאררענטען א שעהנעם ליכטיגען דריי רומיגען פלעט, מיט סאן רומס, סקוועהר פלען, ניי דעקארירט. הארדוואוד פלארס. אלע קאנוויניענס. פרעגען 312 גרייס סטריט.

1141

צו פאררענטען א פלעט פון דריי אדער 4 רומס, הארדוואוד פלארס, גרויסע קיטשען, שעהן דעקארירט. אלע קאנוויניענס. 312 גרייס סטריט. פרעגען טריניטי W 2021.

1142

צו פאררענטען א פלעט פון 4 רומס ניי דעקארירט, סטים היט, אויך אנדערע קאנוויניענס, גאראדזש אויב נויטיג. פרעגען 155 ראבערט סטריט.

1137

צו פאררענטען א פלעט פון דריי שעהנע רומס, אלע קאנוויניענס. טעלעפאן צום נוצען. פרעגען 54 אגוסטא עוו.

1139

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס, פאר א קליינע פאמיליע, אלע קאנוויניענס. פרעגען 50 סט. פעטריק סטריט.

1116-10-7

צו פאררענטען א פלעט פון דריי גרויסע רומס, הארדוואוד פלארס, סינק אין קיטשען קאפבארדס אין יעדען רום. און אנדערע קאנוויניענס. פרעגען אין 372 אסינגטאן עוועניו. לאידברוק 0772.

1093

צו פאררענטען א פלעט פון דריי רומס און סאנרום. הארדוואוד פלארס סטים היט. פרעגען 339 קראפארד סטריט. צווישען קאלעדזש און דאנדעס.

1109-10-6

צו פאררענטען א פארנישער רום, פרעגען 137 גרענדזש עוו. אפארטמענט 5.

1136

צו פאררענטען א 6 רומיגע הויז אין וואהיטבי אנטעריא מיט קאנוויניענס. גאראדזש קען גענוצט ווערען אלס א גאזאלין סטיישאן. סטייבעל. טשיקען הייזער. לאט. דן טאון סעקשאן.

טעלעפאנירט טריניטי W 5460.

1121

צו פאררענטען א פארנישער רום. פרעגען שאר, 566 באטהורסט סטריט.

1123-10-6

צו פאררענטען א שעהנעם פלעט פון דריי אדער 4 רומס, סקוועהר פלען, הארדוואוד איבעראל, סינק אין קיטשען קאפבארד אין יעדען רום. טעלעפאן, גאראדזש אויב נויטיג. אויך אנדערע קאנוויניענס. פרעגען 630 מענינג עוו.

1131

צו פאררענטען א פלעט פון צוויי רומס מיט אלע קאנוויניענס. יעצט ליידיג. פרעגען 87 מיידזשאר סטריט.

1113

צו פאררענטען א פלעט פון 4 שעהנע ליכטיגע רומס, סטים היט, הארדוואוד פלארס. אלע אנדערע קאנוויניענס. יעצט ליידיג. פרעגען 7 בארדען סטריט.

111510-10

צו פאררענטען א פלעט פון דריי אדער 4 רומס, ביי א קליינע פאמיליע. גלייך אריינצומופען. אלע קאנוויניענס. פרעגען 190 קלערמאנט סטריט, נעבען דאנדעס.

1104

צו פאררענטען אן אפארטמענט פון דריי רומס און א סאנרום אלע קאנוויניענס 440½ שאה סטריט.

טעלעפאן קענוואוד W 1448.

1135

צו פאררענטען א פלעט פון דריי אדער 4 רומס. הארדוואוד פלארס איבעראל סטים היט ווינדא בליינדס. יעצט ליידיג פרעגען 161 מיידזשאר סטריט.

1134

צו פארקויפען

גוטע געלעגענהייט פאר צוויי פעהיגע יונגעלייט וועלכע האבען ערפאהרונג צו פארקויפען הויז זאכען, אויף וועכענטליכע אויסצאהלונג. האב אויך פלאץ פאר א פרוי. פרעגען פאר לואיס גוראפסקי זשורנאל אפיס.

***

אתרוגים צו פארקויפען ביליג. ביי סיימאן מוכר ספרים 473 דאנדעס סטריט וועסט.

109510-6

סאליד בריק הויז. שנעלען בארגיין. הארדוואוד דורכאויס. אין בעסטען קאנדישאן, קיין מעסיגען אפער ענטזאגט. פרעגען 360 קראפארד סטריט. לאמבארד 0493.

107710-6

הויז פארניטשור צו פארקויפען. אייגענטימער פארלאזט טאראנטא, דיינינג רום סעט, סאליד וואלנאט מיט נא־מאר פיניש. ליווינג ־ בעדרום און קיטשען פארניטשור. טשיינא דישעס, אינליד לינאליאום. פיקטשורס, ראגס, פיאנא. קיין מעסיגען אפער אנטזאגט פרעגען 360 קראפארד סטריט. לאמבארד 0493.

107810-6

צו פארקויפען א רעסטאראנט און קאפעטעריא אין בעסטען ביזנעס און פעקטארי געגענד. פראפיט 100 דאלאר וועכענטליך. גוטע געלעגענהייט פאר דעם שנעלען קויפער. שרייבט זשורנאל באקס 59.

1126

מוז גלייך פארקויפט ווערען ערשטע קלאס, 10 פיס דיינינג רום סעט. פרעגען קענוואוד J 9538.

2486-0-6

44 הונדערט דאלאר מענינג סאליד בריק הויז, 6 רומס, הארדוואוד איבעראל. ניי דעקארירט.

45 הונדערט דאלאר ראקסטאן ראוד, סאליד בריק הויז 8 רומס, סייד דרייוו, 2 גאראדזשעס.

52 הונדערט דאלאר מארקהעם סט. סאליד בריק הויז 8 רומס. אלע קאנוויניענס.

53 הונדערט דאלאר יוקליד סאליד בריק הויז, 8 רומס, הארדוואוד פלארס.

54 הונדערט מיידזשאר סטריט, סאליד בריק הויז, 8 רומס.

מאסקאוויטש 505 פאלמערסטאן בולעווארד, טריניטי 6062.

1130

צו פארקויפען ליידיס רעדי טו וועהר מילינערי און פאר ביזנעס. אין בעסטען סעקשאן אין האמילטאן. פרעגען קאהען קעפיטאל דרעס 130 ספעדינא עוועניו, טאראנטא.

1084

צו פארקויפען אן 8 רומיגע הויז, הייסע וואסער היטינג. סקוועה האל, אויף קראפארד סטריט. פרעגען ביי טעלעפאן. טריניטי F 7857.

1119

צו פארקויפען א גראסערי ביזנעס אין אן ענגלישען דיסטריקט נאר דעם סטאק איבערצונעהמען, פיקטשורס אריינגערעכענט אין רענט. אורזאכע פארלאזט די שטאדט. פרעגען 1614 קווין סטריט וועסט.

1117

צו פארקויפען א העפי טאט סטאפ, ראבער פלענט און אנדערע הויז ארטיקלען פרעגען 292 ראקסטאן ראוד.

1108-10-6

צו פארקויפען זינגער שניידער מאשין ביליג, פרעגען 69 באלדווין סטריט. אפארטמענט 6.

1114

צו פארקויפען טאפ פאל קאוטס, רעגולאר 22 דאלאר פאר 10. קומט און איבערציינגט אייך, 851 קאלעדזש סטריט. טרוי טאפ טיילארס.

1064

צו פארקויפען א גוט געהענדיגע לידיס רעדי טו וועהר ביזנעס אין בעסטען ביזנעס געגענד. אורזאכע מענערפעקטשורינג. פרעגען טריניטי 2445.

2497-10-6

אויפמערקזאם

אויב איהר ווילט איינשפארען 100 דאלאר אויף א נייעם האדסאן סיעל קאוט טעלעפאנירט טריניטי 6193.

1042-10-6

אייערע סוטס
— און —
קליידער

און אלע אנדערע הויז ארטיקלען, געקלינט, געפרעסט און פארריכט פון א היימישען שניידער, וועלכער קען גוט די טרייד.

יעדע ארבייט געמאכט צו דער בעסטער צופרידענהייט. מיר קומען נאך אייערע ארטיקלען, און ברענגען זיי צוריק. מעסיגע פרייזען.

שלום ראזענבוים
הארבארד קלינערס
161 הארבארד סטריט
טעלעפאן טריניטי 3571

פארלאנגט

יונג גראדואירטע נוירס פארלאנגט א פאזישאן. ביי טאג אדער ביי נאכט ארבייט. פרעגען ביי טעלעפאן טריניטי 9584

***

פארלאנגט א מאן וועלכער איז וויליג צו אינוועסטען פון 10 ביז 25 טויזענט דאלאר אין א גוט איסטאבלישד פירמע וועלכע מאנופעקטשורט ארבייט־מענס קליידער, וועלכע צאהלט פון 20 ביז 25 פראצענט. פאר פולע אינפארמאציע צו שרייבען זשורנאל באקס 58.

2480-10-6

פארלאנגט צוויי הונדערט אלערליי הינטלאך, העכסטע פרייזען געצאהלט. קינגסדייל 7104.

1081-10-6

א העברעאישער לעהרער גראדואירט פונ'ם העברעאישען לעהרער סעמינאר ירושלים, אויך פון קאלעדזש זוכט לעסאנס אין העברעאיש, אידיש (אויך ענגליש).

ביטע זיך ווענדען יערלינסקי 294 מאנטראוז עוו. טריניטי M 8862.

1092-10-5

פארלאנגט צו קויפען אלערליי הינטלאך. טעלעפאנירט טריניטי J 3155.

5668-10-6

א יונגע לידי געענדיגט העברייאישע הייסקול מיט דיפלאמא, קען פערפעקט העברייאיש, דייטש רוסיש, שפיעלט פיאנא. אונטערריכטעט אויך אין ענגליש. ווינשט צו געבען לעסאנס אדער אנדערע פאסענדע באשעפטיגונג. אינפארמיישאן ביי הרב הגאון ר׳ יעקב גארדאן, 116 בעווערלי סטריט, טריניטי J 7938.

1070

די ביוטי וואשינג מאשין קאמפאניע 388 דופאנט סטריט פארלאנגט א מאן צו פארקויפען זייערע מאשינען אויף גרינגע וועכענטליכע פיימענטס. פרעגען פאר מר. ריטשמאנד

***

פארלאנגט עקספיריענסד פאר אפערייטארס און קאטערס. פרעגען וועסט קענעדיען פאר 116 דאנדעס וועסט.

2485-10-9

געוועזענער לעהרער און דירעקטאר פון אידישער גימנאזיע אין בעסאראביע (רומעניען) גיט לעסאנס אין אידיש און העברייאיש.

זיך ווענדען ראזענבלאט 505 יוקליד עוו. טריניטי J 5145.

1132-10-6

פארלאנגט א קענוועסער. מוז קענען ענגליש. פרעגען 514 קווין סטריט וועסט, צווישען 12 און 1.

111210-7

פארלאנגט א מאן צו קענוועסען מיט מענער דריי גודס. גוטע געלעגענהייט צו מאכען א שעהנעם לעבען. מוז האבען רעפערענס. פרעגען 634 יוקליד עוו.

1110

פארלאנגט אן עהרליכער בוי מיט א בייסיקעל. פרעגען 522 דאנדעס סטריט וועסט.

1122

א דייטשער פיינטער און טראק דרייווער זוכט אלערליי ארבייט. ביליג. טעלעפאנירט מידוויי 2986.

112010-6

א דייטשע פרוי מיט א מיידעלע פון 9 יאהר פארלאנגט הויז ארבייט ביים מאנאט. פרעגען 36 קעמעראן סטריט.

1129

א דייטשע קאפעל זוכט ארבייט צו קלינען. פרעגען 12 באלדווין סטריט.

1105-10-6

א פעהיגער ביזנעס מאן, דריי יאהר עקספיריענס אין קרימערי, גראסערי און פרוכט ביזנעס זוכט א פאזישאן. איז וויליג צוטרעטען פאר א פארטנער צו עני ביזנעס מיט א קליינעם אינוועסטמענט. פרעגען חיים טריניטי J 2555.

1107

פרויען! רופט טריניטי 5017 פאר א גוטען מאסאדזש פאר רהומאטיזם אדער אנדערע ווערטאגען. מרס. פעסקאוו.

1106

איך פאהר קומענדיגען דאנערשטאג נאך ניו יארק מיט א גרויסע קאר האב פלאץ פאר דריי פאסאזשירען אהין און צוריק. פאר ווייטערע אינפארמאציע טעלעפאנירט קינגסדייל 6228.

2488

די טאראנטא אפאלסטערינג שאפ. מאכט אלערליי ריפעירינג אויף טשעסטערפילד סעטס, לאנטשעס, טשערס, און אויטאמאבילס. געפאלישט און געמאכט ווי ניי. ארבייט גאראנטירט. פרעגען 605 קווין וועסט.

1118

פארלארען א בייבי קערעדזש ביי דער תלמוד תורה עץ חיים, דיארסי סטריט. דער עהרליכער געפינער איז געבעטען ברענגען צוריק צו דער תלמוד תורה. מר. דזש. בארענשטיין.

1144

נייעס ביי אונז אין שטאדט

א „האלד אפ" אויף א דענטיסט

ניט נאר ווערען געמאכט „האלד־אפס" אויף בענק, אדער אויף געשעפטען, נאר פריוואטע אפיסעס זענען איצט אויך אין דער קאטעגאריע פון באזוכט ווערען פון מענשען וועלכע טוען אלעס צו באקומען עטליכע דאלאר.

דאנערשטאג פארנאכט, ווען מען האט געדאווענט נעילה, זענען צוויי באנדיטען אריין אין אפיס פון דענטיסט מר. רייט, וועמענס אפיס עס איז אויף 181 פארלאמענט סטריט. און איינער פון זיי האט זיך באקלאגט אז די ציין טוען אים וועה.

ווען דער דאקטאר האט אים געהייסען זעצען זיך אויפ'ן בענקעל, האט ער ארויסגענומען א רעוואלווער און געהייסען זיך דערלאנגען דאס געלט. דער צווייטער חברה־מאן איז אים געקומען צו הילף, און ביידע האבען צוגענומען די סומע פון 106 דאלאר.

האבענדיג דאס געלט, האבען די צוויי חברה ערשט גענומען זיך צו דער ארבייט. זיי האבען איבערגעריסען דעם טעלעפאן, כדי מען זאל ניט קענען טעלעפאנירען צו דער פאליציי, און נאכהער געבונדען דעם דאקטאר די הענט און פיס, ער זאל זיין ניט קענען נאכלויפען.

דער דאקטאר האט זיי געפרעגט, צו וואס זיי דארפען אים בינדען, ווען זיי האבען דאס געלט? דארויף האבען זיי אים געענטפערט, אז זיי האבען ניט קיין גרויס חשק צו געהן אויף צוואנציג יאר אין חד גדיא.

זיי האבען אים אויך געזאגט, אז שולדיג אין זייער ארבייט איז די שלעכטע רעגיערונג, וועלכע מאכט זיי ניט פאר קיין גרויסע מענשען, און זענען אנטלאפען.

עס האט גענומען ארום צוואנציג מינוטען ביז דער דאקטאר איז געקומען צו זיך, און ווען ער האט גערופען פאליציי איז שוין קיין שפור פון די חברה ניט געווען.

דאקטוירים און דענטיסטען וועלען איצט דארפען זיין פארזיכטיג, ווען צו זיי וועלען קומען פרעמדע פאציענטען.

האט באצאלט פאר איינשטעלען די ספר תורה

מרס. חנה דישע ליפסקי, איינע פון די טעטיגסטע טוערינס אין דער יוקליד עוועניו תלמוד תורה, האט באצאלט פאר דעם כבוד אריינצושטעלען א נייע ספר תורה אין ארון קודש, אויף דעם נאמען פון אירע קינדער.

פייפערהענגינג און פיינטינג

אייער אלטער באקאנטער פייפער הענגער און פיינטער נעמט אן קאנטראקט דזשאבס צו די בילינגסטע פרייזען. די בעסטע ארבייט גאראנטירט. קיין דזשאב צו קליין אדער צו גרויס. עסטימייטס פרי. רומס געפייפערט פאר 5 דאלאר און העכער מיט מיין פייפער.

סעם קאץ, 166 אסינגטאן עוועניו
לאידברוק 2350.
591-9-28

רעקינג
BOARD OF
EDUCATION

פארזיגעלטע טענדערס אדרעסירט צום ביזנעס אדמיניסטראטאר און סעקרעטער טרעזשורער, באארד אף עדיוקיישאן, אדמיניסטריישאן בילדינג, 155 קאלעדזש סטריט, אינדארסירט מיט'ן ווארט „טענדער", און אויך מיט'ן נאמען פון דער סקול בילדינג און באטרעפענדען טרייד, אדער ארטיקעל, וועלען אנגענומען ווערען ביז

דאנערשטאג, אקטאבער 9, 1930.
בראק עוו. סקול

צו רעקען די הייזער נומערן 117־115־113־404־394־392 בראק עוועניו.

קארלטאן סקול
די בילדינג אויפ'ן קארנער קאנאי און אסלער עוועניוס.

דזשארדזש סטר. סקול
די רעקינג פון דער סקול, און די גרייד רינג.

אדמיניסטריישאן דעפארטמענט
צו רעקען די הייזער נומער 257־255־253־251־261־259 מיקאל סטריט.

ספעסיפיקאציעס און קאנדיציעס פאר טענדערען קענען געזעהן ווערען און אלע אינפארמאציעס באקומען ווערען אינ'ם אפיס פונ'ם ארכיטעקט פון דער באארד, 155 קאלעדזש סט., טעל. טריניטי 8200.

טענדערס מוזען זיין אינ'ם אפיס פונ'ם סעקרעטעריאל דעפארטמענט ניט שפעטער ווי פיר א זייגער נאכמיטאג פונ'ם אנגעגעבענעם טאג.

דער העכסטער אדער וועלכער טענדער מוז ניט אנגענומען ווערען.

ד. א. רענקין,
טשערמאן פראפערטי קאמיטע.
וו. וו. פיערס,
ביזנעס־אדמיניסטראטאר און סעקרעטער־טרעזשורער.

„עס מעג אייך אויסקומען מאדנע —"

אריינצולייגען רעג־ראגס און לינזשערי אינ'ם זעלבען פעקעל פאמיליע וועש — דאך איז די מאדערנע לאנדרי איינגעשטאט צו הענדלען ביידע די עקסטרעמע זאכען און אלעם אנדערעס. וועגען ראג ראגס און באט־מעטס, ווילען מיר אייך איינוועגען דער מאהנען, אז מיר קענען ארויסברענגען צוריק זייערע ארי־גינעלע קאלירען. מען דארף זיך אויך דערמאהנען אין די בלענקעטס, איידער עס הויבען זיך אן די קיהלע נעכט. מיר האבען פינף פארשיעדענע סארטען פון פאמיליע־וועש וועלכע איהר קענט אויסקלייבען. אלע מעסיג געפרייזט, און געטון אין ווייכע וואסער. ניט איבערלאזענדיג קיינע מארקס. טעלעפאנירט היינט. אדער שטעלט אפ וועמען פון אונזערע העפליכע דרייווערס.

לאידברוק 2161.
לאידברוק 2161

SEMI FINISHED
TORONTO WET WASH LAUNDRY Co. Ltd.

175 אסינגטאן עוועניו

רעוו. פ. דאלנאף
דער גוט באקאנטער
מוהל
ספעציאליסט
ווינשט אלע אידען
א כתיבה וחתימה טובה.
413 Dovercourt Road
TELEPHONES:
Lombard 1220 Elgin 3086

טשעסטערפילד סעטס

איבער־געפאלסטערד און איבער־געצויגען פאר 20 דאלאר און העכער. נייע טשעסטערפילדס געמאכט צו ארדער פון 75 דאלאר און העכער. עסטימייטס פריי.

ביינאכט און יום טוב טרינ. F 5939
מר. וואלסטאף
טעלעפאנירט הארגריוו 6133.

אונטערזוכט אייערע אויגען, און קריגט די ריכטיגע גלעזער. דער איינציגער ספעציאליסט, וועלכער איז אויטאריזירט פון גאווערנמענט אלס האבען זיך פאראייניגט צו מאכען א

אפטאמעטריסט
און אפטישען
דר. הענרי העררים
279 קאלעדזש סט.
(לעבען ספעדינע)
אפען ביז 9 אוהר אין אווענט.
Dr. Henry Harris
EYESIGHT SPECIALIST
Phone Trinity 6604
279 College St., near Spadina
Open until 9 p.m.

CROWN LIFE
INSURANCE Co.
סער ראבערט בארדן
פרעזידענט.
חזן מ. קאפלאן און זוהן
ספעציעלע פארטרעטער.
קאפלאן קאסטאמס בראוקערס
אויטאריזירט פון דער רעגיערונג.
57־55 יאנג סט.
טאראנטא.
טעלעפאנען עלגין 7, 6, 8155.
חזן קאפלאן און זוהן
רעפרעזענטירען די בעסטע קאמפאניס פאר אלע סארטען אינשורענס, צופרידענהייט גאראנטירט.
אויך קאסטאמ'ס בראוקערס.
וואוינונג
41 ראוז פארק דרייוו
טעלעפאן הייולענד 1960

טשארלס א. ווארד פאר־וואונדעט

אלדערמאן טשארלס א. ווארד, אלדערמאן פון ווארד פיער, האט צובראכען דריי ריפען ווען ער איז ארונטערגעפאלען אין זיין „עלעווייטאר־שעפט", וועלכער געפינט זיך אין 26 אקספארד סטריט.

א באריכט פון זיין הויז לויטעט, אז ער פילט בעסער, און ער וועט דארפען זיין א שטיקעל צייט אין בעט.

עפענען א קאאפעראטיווע סטאר

אויף סט. קלעיר וועסט, ווערט ערעפענט א קאאפעראטיווע סטאר, צו גונסטען די מיטגלידער, וועלכע האבען זיך אנגעשלאסען אין א קאאפעראטיווער געזעלשאפט, מיט'ן צוועק צו באקעמפען דעם יקרות.

די קאאפעראטיווע געזעלשאפט האט באקומען א טשארטער פון דער אנטאריאר רעגיערונג, האט פארקויפט שערס, און דער סטאר וועט פונקציאנירען לויט די סטאטוטען, וועלכע זענען אויסגעארבייט געווארען פון דער געזעלשאפט.

אין צייט פון דער פארמער רעגיערונג האט אויף קינג סטריט פונקציאנירט אזא סטאר, זייט דאמאלסט אבער וועט דער סטאר זיין דער ערשטער.

דאס איז דער אנהויב פון א רייע קאאפעראטיווע געשעפטען, וועלכע וועלען געעפענט ווערען צו באקעמפען די הויכע פרייזען פון די ריטייל סטארס.

דריי טאראנטאר פרויען פארוואונדעט

דריי טאראנטאר פרויען, אנפירערינס פון דער „טאראנטאר סאסייטי" זענען פארוואונדעט געווארען, ווען זיי זענען געפארען קיין בעלוויל, אנטאריא.

די פרויען זענען: מרס. ה. לאוו, וועמענס מאן עס איז פרעזידענט פון דער געידוש פאבלישינג קאמפאני, מרס. דזש. דזש. וואגאן, די פרוי פון סעקרעטאר פון דער ט. איטאן קאמפאני און אירע א שוועגעריו.

דער אויטאמאביל עקסידענט האט פאסירט ביי א באן קראסינג. דער אויטאמאביל איז געגאנגען שנעל און האט זיך ניט געקענט אפשטעלען ווען די באן איז דורכגעגאנגען ביז דער צוזאמענשטויס איז פארגעקומען.

די דריי פרויען זענען צוגענומען געווארען אין האספיטאל.

ארעסטירט יענעם און ווערט זעלבסט ארעסטירט

עדוארד העיזלי, אויף וועמען עס איז ערשט נישט לאנג דורכגעפירט געווארען א „האלד־אפ" אין זיין דראג סטאר, און וועלכער האט ארעסטירט דעם אנפאלער, איז לעצטען יום כפור ארעסטירט געווארען אויף א קלאגע, אז ער האלט א דראג סטאר, וועלכער פארקויפט אויסער מעדיצינען, אויך גוטע קוויטלאך אויף פערדלאך.

ער איז ארעסטירט געווארען צוזאמען מיט זיין ברודער, וועלכער ארבייט אין סטריט קלינינג דעפארטמענט פון סיטי האל.

דעטעקטיווס האבען אכטונג געגעבען אויף דעם סיטי האל אנגעשטעלטען, און ווען זיי האבען אים געזעהן צופארען צו זיין ברודערס דראג סטאר, זענען זיי אריין אינוועייניג, און, ווי זיי דערצעלען, האבען זיי דארט געפונען קוויטלאך מיט פערדישע נעמען.

ביידע ברידער זענען ארעסטירט געווארען.

שיך אין קאפ, אדער עסען אויפ'ן טיש

די גמרא זאגט, אז אויב א פרוי ברענט צו דאס עסען, האט דער מאן אן אורזאכע פאר א גט. איז געקומען מעדזשיסטרייט פעטערסאן און פסק'ענט, אז אויב א פרוי האט ניט גרייט דאס עסען אין צייט, מעג דער מאן איר ווארפען א שוך אין קאפ.

פאסירט האט דאס, ווען מערי באלארד, א יונגע מאדערנע ווייבעל, האט געבראכט איר מאן אין קאורט אויף דער קלאגע, אז ווען זי האט אים ניט געגעבען עסען אין צייט, האט ער אויף איר געווארפען א שוך.

די ריכטער'ן האט אויסגעמוסרט דעם מאן און געמאכט שלום צווישען זיי.

דער קראון אטורני אבער האט צוגעגעבען, אז ווען זי איז זיין פרוי, וואלט ער איר געווארפען עטליכע שיך, ווייל א פרוי דארף צוגרייטען עסען אין צייט.

פרויען, עסען־געבעריגס, זייט פארזיכטיג, גרייט צו דאס עסען אין צייט, אדער באהאלט די שיך, ווען דער מאן קומט אהיים.

א שפאציר איבערן אידישען אנטווערפען

פון א בעלגיער.

אן אנטווערפענער איד, איינער פון די היגע פאפולערע לצני הדור און א מומחה אין הלכות סטאטיסטיק, האט די טעג געמאכט אזא חשבון צדק:

אין אנטווערפען פאלט אויס איין כשר'ע יאטקע אויף דריי אידען, (חוץ אימיגראנטען, וועלכע ווערען בטול בששים) איין כשר'ער רעסטאראן אויף צוויי אידען מיט א האלבען, 3 העברעאישע לעהרער אויף איין שילער, 7 פאראיינען אויף 1 מיטגליד און א צעהנדליג ימים נוראים־דיגע מנינים אויף 1 מתפלל. 'לשמוע אל הרנה ואל התפלה!"

אט א פנים, אז דער דאזיגער ימים נוראים'דיגער לאזונג אויסגעפלאקאטירט מיט גרויסע קדוש לבנה'דיגע אותיות איבער דער שטאדט האט א געוואלדיגען כח המושל פארן אידישען עולם. ווארום אז נישט דאס, טא פון וואנען נעהמט זיך דאס אין אנטווערפען אזא שפע פון בתי מדרשים, בתי כנסיות, שוהלען, מנינים און מנינים'לעך, וועלכע זענען א גאנץ יאהר כמעט ווי ניט „טעטיג". דער פועל יוצא איז דאך, אז אידען דאווענען, אידען מיט שווער אנגעלאדענע הערצער און ביטערע געמיטער רייסען זיך אפ פון זייער וואכעדיגער פרנסה זוכען און פאלען אריין אין שוהל אין דער ימים נוראים'דיגער סביבה.

אנטווערפען — דאס אידישע טומעלדיגע דימענטענע, האנדעל־וואנדעלדיגע אנטווערפען — דאוונט. מיר ברענגען דא ווייטער א קורצען צעטעל פון בתי מדרשים און מנינים אין אנטווערפען מיט דעם צוזאמענשטעל פון זייערע מתפללים, און זאל דער ליעבער לעזער דאס איבעריגע דערגענצען אין זיין דמיון און דערלייענען צווישען די שורות.

דער צעטעל לייענט זיך ווי פאלגט:

אסטען־שוהל (פארטער) אונטער דער אנפיהרונג פון הרב ראטענבערג, געהערט צו די „מחזיקי הדת". מתפללים — פון אלע שיכטען פון דער באפעלקערונג, אלערליי פארטייען. צווישען זיי א גרויסע צאהל ציוניסטען, וואס ווילען ערובערען די ממשלה איבער דעם מקום קדוש. צווישען די מתפללים הערשט אייביגער קריעגס צושטאנד.

אסטען בי"המד (ערשטער שטאק) ווערט אויך אנגעפיהרט דורך הרב ראטענבערג און זיינע מקורבים, וועלכע באשטעהען אויסשליסליך פון חסידישע אידען. די השפעה פון הרב ראטענבערג איז דא זעהר גרויס. די אפאזיציע וואגט ניט דעם קאפ אויפצוהויבען.

וואן נעסטליי שוהל (אנפיהרער הרב עמאל) געהערט צו די „שומרי הדת". דער רוב מנין ורוב בנין פון די מתפללים — מזרחיסטען, ציוניסטען און סימפאטיקער. די דאזיגע שוהל איז די שטארקסטע און זיכערסטע פעסטונג פון הרב עמיאל און די מזרחי אנפיהרער. די שוהל ווערט פאררעכענט פאר א האלב אפיציעלער געמיינדע שוהל.

האלענדישער טעמפעל (ראבי דר. ווינער) — די אפיציעלע געמיינדע שוהל. א גאנץ יאהר ברוחק א מנין ראש השנה און יום כפור — שטארק באזוכט דורך די פני העיר, דורך די צילינדער מתפללים מיט דעם געמיינדע פרעזעס בראש. אין געגענזאץ צו די מאהערנע טעמפלען פון דער גאנצער וועלט ווערט דארט אום שבת און יום טוב אויף דעם ארגעל ניט געשפיעלט.

בית המדרש חרשים — ווערט באזוכט הויפטזעכליך פון חסידים און ארטאדאקסישע אידען.

בית המדרש מוריה — איז א פיליאלע פון דער וואן נעסטליי שוהל. אבער דא איז א פראק מיט א צילינדער טריפה פסול. דער מתפלל איז דא דער פרומער איד, וועלכער איז מעהר נוטה צו חסידיזם און כאפט אמאל אריין אפילו א חסידישען רקוד'ל.

בית המדרש פיינער — איז א שם דבר אין אנטווערפען, די רעזידענץ פון חסידישען „אינטערנאציאנאל": מונקאטש און בעלז, גער און ראדזימין. דא קאכט און זידט, ווי אין א סמבטיון. פון פריה ביז שפעט ווערט דא כסדר געדאוונט און געלערנט. ארימע לייט פון דער נארער וועלט האבען דא א מקום מקלט: אפקיהלען זיך זומער און אנווארימען זיך אום ווינטער. צו יעדער צייט קענט איהר דא קריגען א מנין: שפעט אין דער נאכט אדער פריה פארטאג. דא ווערען געמאכט גרויסע הכנות פאר'ן דאווענען. גלוחים ווערען דארט ניט צוגעלאזט צום עמוד — אזוי לויטעט די קאנסטיטוציע פון בית המדרש.

אונגארישער בית המדרש — אפגעאיינגאנצען 3 און א האלב יאהר. די מתפללים האבען גענומען א שוחט וועלכען הרב ראטענבערג און זיינע אנהענגער האבען מעביר געווען, און ארויפגעזעצט איהם על כסא הרבנות. ארום דעם דאזיגען ענין האט געפלאקערט א סקאנדאל קרוב א יאהר צייט, ביז דער דאמבראווער רב האט די מחלוקת איינגעשטעלט און דעם סכסוך ליקווידירט.

אין דעם דאזיגען בית המדרש דאווענען אונגארישע, רומענישע און טשעכישע אידען.

בעלזער קלויז — א יונג באשעפעניש, די רעזידענץ פון די בעלזער חסידים. פאר מחלוקת איז דערוויל נאך צו פריה.

בית המדרש נחום אבלים — דער בית המדרש געהערט צו א געזעלשאפט מיט'ן זעלבען נאמען. ארום און אין דער געזעלשאפט האבען שוין מעהרערע מאל געפלאקערט סקאנדאלען און מען האט עפעס געמורמעלט. לעצטענס איז פארגעקומען א שינוי אין דער אדמיניסטראציע פון דער געזעלשאפט צו איהר גונסטען, ווייל זי האט אין א קורצער צייט באוויזען צו מאכען א חנוכת הבית פון אן אייגען בית המדרש.

אהבת שלום — א בית המדרש, וואס איז ניט נאר שטארק פאפולער אין אנטווערפען. די מתפללים זענען געוועהנליכע נגידישע בעלי בתים. וואס קומען אין שוהל אריין צו כאפען א שמועס מכח פאליטיק אדער א מוטעל טהאן אביסעל אויף יענעמס חשבון. דאס איז אן עונג שבת.

הארט פאר די ימים נוראים שטעהען אויף אין אנטווערפען נייע בתי מדרשים, מנינים און שוהלעכלעך, וועלכע עס ארגאניזירען פארשידענע חברות, ווי „הכנסת כלה", עקאנאמישער הילפס פאראיין", האנדווערקער פאראייניגונג" און נאך און נאך.

* * *

בכלל, אידען שאפען נייע פאראייניגונגען, מען מאכט נייע מנינים, די שטאדט ווערט פארקלעפט מיט גרויסע פלאקאטען: „לשמוע אל הרנה ואל התפלה" און מען פארקויפט בילעטען, און — אנטווערפען דאווענט.

אחוזה אלף סקויבט אויס נייע אפיסערס

ניו יארק.— די אלגעמיינע פארזאמלונג פון אחוזה אלף וועלכע איז פארגעקומען אין בראדוויי סענטראל האטעל, אין דער אנוועזענהייט פון 200 מיטגלידער, האט אויסגעקליבען א נייע פארוואלטונג אויפ'ן קומענדיגען יאהר.

אלס פרעזידענט איז ווידער אויסגעקליבען געווארען הרב לעווין פון טרענטאן, ניו דזשוירזי; אלס וויס־פרעזידענט מר. ל. קעסאן פון ברוקלין, ניו יארק; אלס סעקרעטאר מר. ח. ראזענבערג פון ברוקלין, ניו יארק, און אלס טרעזשורער מר. ל. קעהלמאן פון ניו יארק סיטי. אלע אפיסערס זענען ערוועהלט געווארען איינשטימיג. עס זענען אויך אויסגעקליבען געווארען 11 דירעקטארען, די מערהייט פון זיי אויף א צווייטען טערמין.

פאר די וואהלען האבען ס. פ. שווארץ און ל. קעסאן וועלכע האבען זיך נאר וואס אומגעקעהרט פון ארץ ישראל, באריכטעט וועגען דעם צושטאנד פון די פלאנצונגען און וועגען דער נייער לאנד קניה ביי יבנה. די באריכטען האבען ארויסגערופען די גרעסטע באגייסטערונג. מען האט ביידע באריכט־אפגעבער באדאנקט פאר דער געטרייער און געלונגענער ארבייט וועלכע זיי האבען אפגעטאן פאר דער אחוזה אין ארץ ישראל.

אויף דער פארזאמלונג איז אויך באריכטעט געווארען וועגען די הכנות צו גרינדען די נייע קאלאניע ביי יבנה. עס איז דערביי אנגעוויזען געווארען אויף די נויטיגקייט צו פארגרעסערען די מיטגלידערשאפט פון אחוזה, כדי צו קאנען צוטרעטען צו דער נייער קאלאניע אין א וואס גרעסערען פארנעהם.

65־יאהריגע אידישע פרוי האט זיך אריינגעווארפען אין א ברונעם

פון ביאליסטאק מעלדעט מען:

די איינוואוינער פון א הויז אויף ארלאנסקי גאס זענען אויפגעוועקט געווארען צוליעב א זעלבסטמארד־פרוב פון א 65־יאהריגער אידישער פרוי.

בעת א מיידעל פון דעם הויז איז צוגעגאנגען צום ברונעם נאך און עמער וואסער, האט זי באמערקט אין ברונעם א פרוי.

די מיידעל האט געמאכט א גוואלד. עס זענען זיך אנגעלאפען די שכנים, מען האט די פרוי ארויסגעשלעפט פון ברונעם און ס'איז געלונגען זי אפצוראטעווען.

די פרוי האט זיך ארויסגעוויזען פאר דער 65־יעהריגער באשע זאיז פון קרינעק, וועלכע האט לעצטענס געוואוינט אין ביאליסטאק.

זי האט זיך אריינגעווארפען אין ברונעם מיט'ן צוועק צו באגעהן זעלבסטמארד.

די סיבה דערפון איז ניט באקאנט.

ראנינג
רייסעס
אין
לאנג בראנטש
רייס טראק
פון אקטאבער 1,
ביז'ן 8־טען, 1930

ספעשעל טריינס דורך סי. פי. אר. פון יוניאן סטיישאן, יאנג סטר. פארקדייל און וועסט טאראנטא סטיישאנס, דירעקט צום טראק. — אויך מאטאר באסעס פון די דאונטאון דיסטריקטען דירעקט צום טראק און צוריק.

ערשטער רייס 2 ביטאג
איינטריט $2.00
טעקס איינגעשלאסען
לאנג בראנטש דזשאקי קלוב
A. M. ORPEN
פרעזידענט.
FRED S. ORPEN
סעקרעטאר.

אויגען אנשטרענגונג

ווירקט שלעכט אויף דעם גאנצען קערפער
פאראורזאכט קאפשמערצען, שלעכטע מוטיגקייט, נערוועזקייט, שלעכטע פארדייאונג.
ריכטיג צוגעפאסטע גלעזער באזייטיגען דאס אנשטרענגען פון די אויגען.
עקזאמינירט אייערע אויגען ביי
דר. ס. וועבער
אפטאמעטריסט
550 קאלעדזש סט.
צווישען יוקליד און מענינג.
טעלעפאן טריניטי 8806.

י. ל. פרץ
פרויען פאראיין
לאזט וויסען אלעמען אז דער
באזאר
פאר דער ארבייטער רינג פרץ שול
וועט פארקומען
מאנטאג
— און —
דינסטאג
נאוועמבער 24־טען און 25־טען
— אין —
ליבאר
לייסעאום
ספעדינא עוועניו

פריינט און סימפאטיזער, ווערען געבעטען אויפצונעהמען די קאמיטעען פריינטליך.
פריינטליכע ארגאניזאציעס ווערען געבעטען צו געדענקען און ניט פארנעהמען די דאטומס.

רעוו. ש. ז. גרינבארטען
אנערקענט אין
אלע האספיטעלער
אלס מוהל
פון ערשטען גראד
אויך אן
אינטעליגענטער
מסדר קדושין
ווינשט אלע אידען
א כתיבה וחתימה טובה.

רופט מיר אויף אייערע שמחות. איך וועל אייך דינען צו דער בעסטער צופרידענהייט.
פאר ארימע אומזיסט
מיין אדרעס:
395 מארקהאם סטריט
טעלעפאן טריניטי F 3406.

שפארט $9 אויפ'ן טאן קוילען

דאס שפארט איר ווירקליך ווען איהר שטעלט אריין א
העראלד
אויטאמאטיק בלאוער
פאר מעהר אינפארמאציע טעלעפאנירט צו:
דזשיי. קלמן גארפינקעל
מידוועי 1227

מארטגיידזשעס אויף 6 פראצענט
דייוו שער
מארטגיידזשעס געקויפט און געליהען
מיר געבען עצות פריי.
301 סענטראל בילדינג
45 ריטשמאנד סט. וועסט
טעלעפאן עלגין 7600.

ווען איהר באשטעלט אייערע
פרינטינג
ביי אונז, זייט איהר זיכער
מיט די בעסטע ארבייט!
טעלעפאנירט טריניטי
6830 — 6831
און אונזער א פארטרעטער וועט אייך קומען זעהן.
„זשורנאל" פרעס לימיטעד
542 ראנדעס וועסט

פארלאנגט

ראדואירטע נורים פארלאנגט א
ביי טאג אדער ביי נאכט אר־
ען ביי טעלעפאן טריניטי 9584
***

אנגט א מאן וועלכער איז וויליג
טען פון 10 ביז 25 טויזענט
א גוט איסטאבלישד פירמע
אנופעקטשורט ארבייט־מענס
וועלכע צאהלט פון 20 ביז 25
פאר פולע אינפארמאציע צו
שורנאל באקס 58.
2480-10-6

אנגט צוויי הונדערט אלערליי
העכסטע פרייזען געצאהלט.
.7104
1081-10-6

בראעישער לעהרער גראדואירט
בראעישען לעהרער סעמינאר
ויך פון קאלעדזש זוכט לעסאנס
איש, אידיש (אויך ענגליש).
זיך ווענדען יארלינסקי 294
עוו. טויניטי M 8862.
1092-10-5

אנגט צו קויפען אלערליי הינט
פאנירט טריניטי j 3155.
5668-10-6

ע לידי געענדיגט העברייאישע
ט דיפלאמא, קען פערפעקט
דייטש רוסיש, שפיעלט
טערריכטעט אויך אין ענגליש.
געבען לעסאנס אדער אנדערע
באשעפטיגונג. אינפארמאציאן
הגאון ר' יעקב גארדאן, 116
סטריט, טריניטי j 7938.
1070

טי וואשינג מאשין קאמפאניע
ט סטריט פארלאנגט א מאן צו
זייערע מאשינען אויף גרינגע
ע פיימענטס. פרעגען פאר מר.
***

אנגט עקספיריענסד פאר אפע־
ון קאטערס. פרעגען וועסט קע־
116 ראנדעס וועסט.
2485-10-9

ענער לעהרער און דירעקטאר
ר גימנאזיע אין בעסאראביע
גיט לעסאנס אין אידיש און

וענדען ראזענבלאט, 505
טריניטי j 5145.
1132-10-6

אנגט א קענוועסער. מוז קענען
רעגען 514 קווין סטריט וועסט.
1 און 1.
111210-7

אנגט א מאן צו קענוועסען מיט
יי גודס. גוטע געלעגענהייט צו
שעהנעם לעבען. מוז האבען רע־
רעגען 634 יוקליד עוו.
1110

אנגט אן עהרליכער באי מיט א
פרעגען 522 ראנדעס סטריט

1122

טשער פיינטער און טראק
כט אלערליי ארבייט. ביליג.
ט מידוויי 2986.
112010-6

יטשע פרוי מיט א מיידעלע
ר פארלאנגט הויז ארבייט ביים
רעגען 36 קעמעראן סטריט.
1129

יטשע קאפעל זוכט ארבייט צו
רעגען 12 באלדווין סטריט.
1105-10-6

היגער ביזנעס מאן, דריי יאהר
ס אין קרימערי, גראסערי און
נעם זוכט א פאזישאן. איז ווי־
טען פאר א פארטנער צו עני
ט א קליינעם אינוועסטמענט.
ים טריניטי j 2555.
1107

! רופט טריניטי 5017 פאר
סאדזש פאר רהומאטיזם אדער
עחטאגען. מרס. פעסקאוו.
1106

פאהר קומענדיגען דאנערשטאג
רק מיט א גרויסע קאר האב
דריי פאסאזשירען אהין און
ר ווייטערע אינפארמאציע טע־
קינגסדייל 6228.
2488

ראנטא אפאלסטערינג שאפ.
רליי ריפיירינג אויף טשעסטער־
ס, לאנטשעס, טשערס, און אוי־
. געפאלישט און געמאכט ווי
ט גאראנטירט. פרעגען 605
.
1118

ארען א בייבי קערעדזש ביי דער
יה עץ חיים, דיארסי סטריט.
בער געפינער איז געבעטען
ריק צו דער תלמוד תורה. מר.
נשטיין.
1144

THE HEBREW JOURNAL
דער אידישער זשורנאל
THE HEBREW JOURNAL
PUBLISHED BY
JOURNAL PRESS, LIMITED
The Only Daily Jewish Newspaper in the Province of Ontario

איינשטיין-דער פילאזאף און דיכטער

שוין א לענגערע צייט ווי דער אמעריקאנער חודש־זשורנאל "דחי פארום" דרוקט די אני מאמינ'ס פון פארשידענע לעבעדיגע פילאזאפען און דענקער, און אזוי איז אויך אין דער אויסגאבע פאר'ן חודש אקטאבער פארעפענטליכט געווארען דער אני מאמין פון פראפעסאר אלבערט איינשטיין.

זייט עס האט אנגעהויבען צו קלינגען אין דער וועלט מיט'ן נאמען איינשטיין, ווענדעט מען זיך צו אים מיט פארשידענע אנפראגען, אויף וועלכע מען בעט זיינע דערקלערונגען. און באזונדערס זענען די אלע אנפראגען מכח רעליגיע. אויף איינער פון אזא אנפראגע, וואס עס האט מיט א פאר חדשים צוריק געמאכט א ברוקלינער ראביי, האט שוין פראפעסאר איינשטיין געענטפערט, אז זיינע רעליגיעזע בליקען זענען זייער נאענט צום שפינאזא בליק, צום פאנטעאיסטישען געדאנק. און דער יעצטיגער "אני מאמין", ווי עס איז פארעפענטליכט געווארען אינ'ם "פארום" איז אייגענטליך אן אויסברייטערונג פון יענער קורצער תשובה, וואס איז אין צייט פארעפענטליכט געווארען אין דער אידישער פרעסע.

איינשטיין איז א פילאזאף - מאטעמאטיקער. אבער ער איז אויך א דיכטער. און עס איז דעריבער ניט נאר אינטערעסאנט וואס ער זאגט, נאר אויך ווי ער זאגט עס. רעדענדיג וועגען רעליגיע, זאגט ער, למשל:

"די שענסטע זאך וואס מיר קענען דורכלעבען איז דאס מיסטעריעזע, דאס פארבארגענע — דאס איז דער קוואל פון וויסענשאפט און קונסט; דער יעניגער וועמען עס זענען פרעמד אזעלכע געפילען, דער איז אזוי גוט ווי טויט. דאס אריינטראכטען זיך אינ'ם רעטעניש פונ'ם לעבען, האט געדיענט אלס קוואל פון רעליגיע. און אין דעם זין געהער איך צו די אויפריכטיג רעליגיעזע מענשען. אבער איך קען זיך ניט פארשטעלען א גאט, וועלכער באלוינט און באשטראפט — א גאט וואס איז אן אפשפיגלונג פון אונזערע אייגענע שוואכקייטען. פאר מיר איז גענוג צו פארטיפען זיך אינ'ם סוד פונ'ם באוואוסטזיניגען לעבען, וואס איז אייביג, צו טראכטען וועגען דעם געבוי פון דער וועלט, אויף אזוי פיעל ווי מיר קענען עס משיג זיין".

טיפע פילאזאפישע געדאנקען וועגען דער גאטהייט, און ווי שען זיי זענען אויך ארויסגעזאגט. און אזוי איז עס אויך מיט אלע אנדערע פונקטען פון דעם אני מאמין. רעדענדיג וועגען דעמאקראטיע, זאגט ער:

"מיין פאליטישער אידעאל איז דעמאקראטיע. יעדער איינער זאל רעספעקטירט ווערען אלס פערזאן, און קיינער זאל ניט איזאליזירט ווערען. אום צו דערגרייכען א געוויסען ציעל איז אמאל נויטיג צו האבען איין פערזאן, וואס זאל פירען, באפעלען, און טראגען די פאראנטווארטליכקייט. אבער די געפירטע דארפען ניט געטריבען ווערען, קיין צוואנג, ווייל געוואלד פירט תמיד צו שפלות".

פארשטייט זיך אז מיט אזא אני מאמין איז איינשטיין א געגנער פון די רעזשימען, וועלכע הערשען יעצט אין איטאליע און אין רוסלאנד. און איז מעה גענייגט צום רעזשים וואס הערשט אין די פאראייניגטע שטאטען. איינשטיין זעט אין די גרויסע רעאליע פון דעם יחיד, און די באציאונגען צווישען מענש און מענש. ווייל דער מענש איז דא אויף דער וועלט פאר די אנדערע מענשען, מיט וועמענ'ס שיקזאל ער איז ענג פארבונדען, א לעבען געבויט מיט'ן לעבען פון די מיטמענשען. דער שעפערישער און פיין-פילענדער יחיד — די פערזענליכקייט. אויף אים לעגט איינשטיין פיעל געוויכט. און דעריבער איז ער געגען דעם סאלדאטען-גייסט. וואס פירט צו דעם, אז מענשען זאלען מארשירען אין איין ליניע צום טאקט פון איין מוזיק-טאן. ווייל דאמאלסט גייט פארלוירען דאס פערזענליכע, און מען ווערט ניט מער ווי א פערד אין שפאן.

אין א צייט ווען דער ווירוואר פונ'ם לעבען פארטויבט אלעם און אלעמען איז עס ווי אן אפפרישונג פאר דער וועלט, ווען אן איינשטיין דערמאנט איר אין די פילאזאפישע בליקען אויפ'ן לעבען, וועגען די העכערע לעבענס-ציעלען. ניט אלע קענען זיך אליין אפשטעלען אויף א מינוט אין זייער הו-הא לעבען, און א טראכט טאן וועגען דעם — איז גוט וואס אזעלכע גרויסע גייסטער ווי אן איינשטיין דערמאנען זיי אין דעם — וועניגסטענס פון צייט צו צייט.

די אורזאכען פון פארברעכענס

אינ'ם טאראנטא'ר פאליציי-דעפארטמענט זענען לעצטענס געמאכט געווארען ספעציעלע אראנזשמענטס, צו באגעגענען די אנקומענדיגע פארברעכען כוואליע ביי אונז אין שטאדט. די פאליציי איז זיכער אז מיט דעם אנקומען פון די קאלטע ווינטער מאנאטען, ווען די איצטיגע גרויסע ארמיי פון ארבייטסלאזע וועט ווערען פיעלפאכיג גרעסער און ווען צוליעב די אונגינסטיגע וועטערען וועלען אויך שטייגען די אויסגאבען פון יעדער דורכשניטליכער פאמיליע, דאמאלסט, קאן מען זיך ריכטען אויף א מורא'דיגער פארברעכען-באוועגונג.

און דעריבער גרייט זיך די פאליציי צו באגעגענען ווי געהעריג די דאזיגע אנקומענדיגע געפאר פון פארברעכענס. אט צוליעב דער דאזיגער אורזאך זענען די נייע אראנזשמענטס געמאכט געווארען אין דעם פאליציי-דעפארטמענט. און בלויז צוליעב דעם איז א נייער פאליס-רעזערוו באשטימט געווארען צו זיין גרייט, און האלטען א וואכזאם אויג אויף די געלט-אינסטיטוציעס פון שטאדט. ווארים מען דענקט אז מענשען וועמען די נויט און דער הונגער האבען שוין צוגעדריקט, וועלען זיין געצוואונגען צו געהן גראבירען.

קאנען מיר זיך מיט זיכערהייט פארלאזען אז אונזער פאליציי וועט שוין אויספאלגען דאס, וואס עס איז איר פאראורדענט געווארען. און אלס רעזולטאט פון דעם קאן מען געוויס אויך דערווארטען אז אין פארלויף פון דעם הייניגען ווינטער זאלען די היגע תפיסות און אלערליי אנדערע אויסבעסערונגס אדער שטראף-אמשטאלטען, אנגעפאקט ווערען מיט צענדליגער פרישע רויבער, האלד-אפניקעס און פארברעכער.

די געזעלשאפט וועט זיי פארדאמען. מען וועט די דאזיגע "רויבער" און "האלד-אפניקעס" באטראכטען אלס גאט'ס קללה און אלס דאס אפפאל פון דער פרידליכער, אנשטענדיגער באפעלקערונג. אבער פאלש — טויזענט מאל פאלש וועלען זיין די, וואס וועלען די דאזיגע אומגליקליכע פארדאמען. ווארים ניט זיי זענען דאך די קללה פאר דער מענשהייט, נאר די מענשהייט, מיט איר היינטיגער ארדנונג איז א קללה פאר זיי.

ווען מיר זאגען דאס, זענען מיר ניט אויסען צו געבען וועמען עס איז בארעכטיגונג, אדער צו דערמוטיגען אימיצען צו פארברעכענס. נאר מיר זאגען, אז אויב היינטיגען ווינטער וועלען די טאראנטא'ר דזשיילס יא אנגעפאקט ווערען מיט אזעלכע פארברעכער, דאן דארפען זיי ניט באטראכט ווערען ווי די קללה פון דער מענשהייט. נאר ווי מארטירער. דארפען זיי באטראכט ווערען. מארטירער, וועלכע זענען געפאלען אלס קרבנות פון א פאלשער, ענגהארציגער ארדנונג.

עס וואלט געוויס געוועזען יושר'דיגער אז אנשטאט די הכנות וואס די טאראנטא'ר פאליציי מאכט צו באגעגענען די אנקומענדיגע פארברעכען-כוואליע, וואלט געדארפט גאר אנגעהויבען ווערען באצייטענס א באוועגונג העלפען די דאזיגע צוקונפטיגע פארברעכער — צו העלפען זיי כל־זמן עס איז נאך פאראן צייט, און כל־זמן קען קאן זיי נאך העלפען. אין טאראנטא בלויז זענען היינט פאראן היבשע עטליכע צענדליג טויזענט אזעלכע, וואס נויטיגען זיך אין באלדיגער הילף. אזעלכע וואס הונגערען שוין פון לאנג מיט ווייב און קינדער. און זיי וואלטען זיכער איינגעגעבען אלע זייערע "פארברעכערישע" געדאנקען, ווען זיי זאלען קריגען גענוג ברויט פאר זיך און זייערע אפהענגיגע.

פאר די דאזיגע אומגליקליכע איז איצט נויטיג הילף — ניט קיין פאליציישקע נאגאיקע!

די באגעגעניש!

(א בריעף פון מאנטרעאל)

פון ש. קאפלאן

די וועלכע האבען געוואלט באקומען א קלאהרען, לעבעדיגען באגריף, וואס דאס הייסט אויפריכטיגע שמחה, די וועלכע האבען געוואלט צוזעהן טרעהרען פון פרייד, ווען ס'פאראייניגען זיך צוריסענע משפחות: שוועסטער, ברידער, טאטעס און מאמעס מיט קינדער, קרובים, באקאנטע, וועלכע האבען אט, אט באוויזען אריבערצושפרייזען דעם שוועל פון קאנאדער טיר, וואס פארמאכט זיך פאר זיי לאנגזאם, קאלט און רוהיג, און צושיידט וועלטען מעגליך אויף לאנג, מעגליך אויף אייביג, — האבען געדארפט לעצטען מאנטאג נאך מיטאג בייזיין דאס אנקומען אין מאנטרעאל פון ספעשעל סי. נ. אר. טריין מיט 251 אידישע אימיגראנטען, פון וועלכע 109 זענען געבליבען אין מאנטרעאל, 63 זענען אפגעפאהרען נאך טאראנטא, 66 נאך וויניפעג און די איבעריגע אין אנדערע נעהענטערע און ווייטערע שטעדט פון קאנאדע.

די וואס האבען געוואלט זעהן דעם הייליגען אויפריכטיגען ערנסט פון א אידישער עדה און איהר גרעסטער אומגעדולד ווידער צו זעהן באלד, באלד נאך לאנגע יאהרען פון ווארטען פנים לפנים אייגענע, וועלכע האבען זיי אויסגעהאדעוועט, וויג לידער געזונגען, צוזאמען געהונגערט, צוזאמען מעהר געליטען ווי געפרעהט זיך, אין זייער הייליגער אומרוה נאכאמאל דאס אלעס איבערצולעבען ביי דער ערשטער באגעגעניש מיט די ווייטע און הארציג נאהענטע, איינציגע שעה פאר דעם אנקומען פון דערמאנטען טריין.

מ'האט ניט געדארפט זיין קיין שטענדיגער באזוכער פון באנאווענטשור סטיישאן, כדי צו דערזעהן דארט אן אויסערגעוועהנליכען שטומען בילד, וואס לאזט אייך ניט אוועקגעהן און ברענגט אייך אין ענטציקונג מיט זיינע איינדרוקספולע פנימ'ער פון איינצעלנע מענער און פרויען, פון גאנצע גרופען. פארגליווערטע טרעהרען, באהאלטענע שמחה, אויסערליכע רוהיגקייט! מ'באוועגט זיך שטיל און לאנגזאם, מ'זעצט זיך צו און מ'הייבט זיך באלד ווייטער אויף. מ'פארזוכט ארויסצוכאפען זיך אויף דער פלאטפארם, מ'ווייל געוויינען א מינוט, א רגע צו זעהען וואס פריהער די אייגענע, או ווען דאס גיט זיך ניט איין, און די באאמטע שיקען צוריק אריין אין סטיישאן, קעהרט מען זיך דארט אום ענטוישטע, מ'רוקט אריין דעם פנים אין שוים פון טיהר אדער פענסטער, כדי פון דארט צו דערקוויקען זיך מיט'ן ערשטען אויגענבליק אויף די לאנג ערווארטעטע קרובים. אלץ שיינט צו זיין רוהיג! מ'טומלט ניט, מ'רעדט ניט צווישען זיך, מ'ווארט!

ווער קען אבער באשרייבען די לעבעדיגע בילדער, ווען מ'ליגט שוין אין די ארעמס און... מ'כליפעט אהן ווערטער און אהן טרעהרען? שעהן איז דאס אידישע פאלק אין זיין צער, שעהנער און הייליגער אין זיין משפחה'דיגער שמחה, ווען ס'באהעפטען זיך לעבעדיגע פאראייניגטע נשמות ביי דער ערשטער באגעגעניש, נאך די לאנגע רייזע איבער ימים און וועלטען!!!

דער הערר אפים פון אידישען אימיגראנטען-הילפס פאראיין האט זיך דאס מאל ניט באגרענעצט מיט'ן שיקען נאר איין באאמטען צום סטיישאן. א גאנצע קאמיטע האט גענומען אויף זיך די מצוה פון אפגעבען דעם ערשטען שלום עליכם און זאגען א גוט ווארט די עמיגראנטען וועלכע האבען ניט געהאט ווער ס'זאל זיי באגעגענען אין מאנטרעאל. ס'איז געוועזען א גרויסער נחת רוח אויסצוהעלפען די אימיגראנטען, וואס פאהרען ווייטער און וועלען מיט איינציגע טעג שפעטער זוכה זיין איבערצולעבען דאס, וואס עס האבען איבערגעלעבט די מאנטרעאלער אנגעקומענע קרובים.

די מייסטע אימיגראנטען זענען אנגעקומען מיט דער שיף „פאלאניא". זיי האבען אונז דערצעהלט, אז די „באלטיק אמעריקא ליניע" האט פאר זיי ראש השנה איינגעארדענט אויפ'ן שיף א מנין מיט א ספר תורה. און זיי האבען זיך געפיהלט דארט אמת יום־טוב'דיג.

אלע אימיגראנטען, וואס זענען ניט געווען באשטימט פאר מאנטרעאל, זענען דעם זעלבען אווענט אפגעפאהרען ווייטער. די וועלכע זענען געפאהרען אין די וועסט, וועלען זיך אפשטעלען אין טאראנטא, כדי ניט אנצוקומען אין וויניפעג יום־כפור אווענט. דאס אלעס האט באזארגט די ספעציעלע קאמיטע פון אידישען אימיגראנטען הילפס פאראיין.

ה. גארדאן האט רעזיגנירט אלס דעם קראונס לאיער

ה. גארדאן, אסיסטענט קראון אטוירני פאר דער שטאדט טאראנטא, פאר די לעצטע צוויי יאר, האט רעזיגנירט פון זיין אמט, און איבערגעגעבען זיין רעזיגנאציע צום אטוירני דזשענעראל פרייס.

פון היינט און ווייטער וועט ער זיך אפגעבען מיט פריוואטער פראקטיק.

פראפעסאר שמעון דובנאוו

(צו זיין 70־יעריגען יובילעאום)

פון א. דיושור

כמעט דריי דורות פון דער אידישער אינטעליגענץ אין פריהערדיגען רוסלאנד און אין דעם איצטיגען אזוי גערופענעם מזרח-אייראפא האבען זיך געלערנט און זענען נאציאנאל דערצויגען געווארען אויף די היסטארישע און פובליציסטישע שריפטען פון שמעון דובנאוו. איך געדענק נאך גאנץ גוט, מיט וואס פאר א ברען איך האב נאך אין דער „קאזיאנע" גימנאזיע אויף דער רעליגיאנס-שטונדע („זאקאן באזשי") געלערנט פון די דריי לערן-ביכלאך פון דובנאוו'ס אידישער געשיכטע. לויט דער פראגראם איז דער אידישער לעהרער געווען מחוייב צו לערנען מיט אונז דעם א. נ. „קאטעכיזים" און א פאר תפלות. ער איז אבער געווען אן אויפגעקלעהרטער מענש און שטאלצער איד, און האט דורכגעזעצט מיר זאלען לערנען אויך אידישע געשיכטע. און אט א די דינינקע לערנביכלאך דובנאוו'ס האבען דערוועקט אין אונז, אידישע גימנאזיסטלאך, וואס האבען געהאט אלע שאנסען אוועקצוגעהן מיט'ן ברייטען און לאקענדען שליאך פון אסימילאציע, דאס באוואוסטזיין און דעם שטאלץ פון א יוגענט, וואס באקענט זיך מיט'ן גאנצען ברען פון איהר יוגענטליכער ליידענשאפט צו איהר אייגענער נאציע.

דאס איז געווען שוין א היבש ביסעל יאהרען צוריק. און היינט פייערען מיר אין פאריז, אין בערלין, ניו יארק און בוענאס איירעס (אבער ניט אין פעטערבורג אדער קיעוו חלילה) דעם זיבעציג יאהריגען יובילעאום פון פראפעסאר דובנאוו.

געבוירען אין אמטיסלאוו, מאהילעווער גובערניע, דעם צווייטען טאג ראש השנה 1860, איז דובנאוו אויפגעצויגען געווארען אין א שרענג ארטאדאקסישער סביבה, געלערנט אין חדר תלמוד, און נאר צו 16 יאהר, באהאלטענערהייד, האט ער גענומען לייענען השכלה און חקירה ספרים און שטודירען די רוסישע און פראנצויזישע שפראך. אין זיינע וואנדער יאהרען האט דובנאוו געלעבט, אין ווילנא, מאהליוו, סמאלענסק, און האט זיך ענדליך באזעצט אין פעטערבורג, וואו עס איז הויפטזעכליך דורכגעגאנגען זיין וויסענשאפטליכע און שריפטשטעלערישע קאריערע.

ער האט דעביוטירט מיט אן ארטיקעל „די הויפט מאמענטען אויס דער געשיכטע פון דעם אידישען געדאנק" אין דעם זשורנאל „רוסקי יעווריי", שרייבט א סך אין „ראזסוועט", און זינט 1882 ווערט ער א שטענדיגער מיטארבייטער פון דעם בארימטען רוסיש-אידישען זשורנאל „וואסכאד". וואו ער פארעפענטליכט זיינע וויכטיגסטע היסטארישע און פובליציסטישע ארבייטען — שבתאי צבי און יעקב פראנק. די סעריע ווי למשל די אויספארשונגען וועגען ארטיקלען וועגען חסידות (וואס זענען געדרוקט געווארען אין משך פון די יאהרען 1888 ביז 93), די „היסטארישע מיטטיילונגען" (1893—95) וואס זענען געווען די גרונד לאגע פאר זיין פונדאמענטאלער פארשונג וועגען דעם „וועד ארבע הארצות", און ענדליך אין די יאהרען 1897 ביז 1907 די בארימטע „בריעף וועגען אלטען און נייעם אידענטום", וואו עס זענען צום ערשטען מאל מיט פולער קלאהרקייט און אין א גלענצענדער פובליציסטישער פארם פארמולירט געווארען די גרונד יסודות פונ'ם מאדערנעם אידישען אויטאנאמיזם.

אין דער זעלבער צייט האט דובנאוו ארויסגעגעבען די צוויי בענדיגע „אידישע געשיכטע" לויט בעק און בריאן, און אין די יאהרען 1901—06 זיין אייגענע דריי-בענדיגע „אלגעמיינע געשיכטע פון די אידען", וועלכע איז דערנאך א סך מאל איבערגעארבייט געווארען, ביז זי איז אויסגעוואקסען אין זיין צעהנבענדיגען לעבענס ווערק „די וועלט געשיכטע פון אידישען פאלק", וועלכע ער האט באארבייט און ארויסגעגעבען (אין דער דייטשער שפראך) אין בערלין אין די יאהרען 1921—28 און וועלכע ווערט איצט איבערגעזעצט אין א סך אייראפעאישע שפראכען.

דובנאוו איז אבער געווען טעטיג ניט בלויז אלס פארשער און שריפטשטעלער נאר אויך אלס לעקטאר און באגרינדער אדער אקטיווער אנטייל נעהמער אין א רייע וויכטיגע אידישע קולטור-אינסטיטוציעס.

אין 1906 האט דובנאוו געלייענט א קורס פון אידישער געשיכטע אין פעטערבורגער „לעסגאפט אוניווערזיטעט" און זינט 1908 — אויף די העכערע יודאאיסטישע קורסען, וואס זענען געגרינדעט געווארען פון באראן גינצבורג. אויסער דעם איז דובנאוו צו יענער צייט געווען מיטגליד פון „אפע", וויצע-פארזיצער און איינער פון די באגרינדער פון דער „אידישער היסטארישער עטנאגראפישער געזעלשאפט", פארזיצער פון דער אידישער ליטערארישער געזעלשאפט אין פעטערבורג. א. אז. וו.

אין יאהר 1921 ווערט ער איינגעלאדען אלס פראפעסאר פון קאוונער אוניווערזיטעט, ער מוז אבער פארלאזען קאוונא צוליעב אן אנטיסעמיטישער העצע, וועלכע האט געבראכט דערצו, אז די רעגירונג האט זיך אפגעזאגט איהם צו באשטימען אין זיין אמט. ער פאהרט אריבער קיין בערלין וואו ער ארבייט פיבערהאפט איבער זיין לעבענס ווערק און נעהמט אן אקטיווען אנטייל (ניט קוקענדיג דערויף וואס ער איז איינער פון די עהרען מיטגלידער) אין די ארבייטען און אויך אין די שריפטען פון אידישען וויסענשאפטליכען אינסטיטוט.

2.

דורכבלעטערענדיג די ביאגראפיע פון דובנאוו'ן אין פארשידענע אידישע לעקסיקאנען און ענציקלאפעדיעס, באמערק איך ערשט איצט, אז זיינע ביאגראפישע דאטען שעפען זיך כמעט אויס מיט אנמערקונגען ווען עס זענען ערשינען די אדער יענע פון זיינע ווערק. און דאס איז קיין וואונדער ניט ביי דובנאוו'ן, וועלכער איז באקאנט דורך זיין אויסערגעוועהנליכער ארבייטסקראפט און ליידענשאפטליכער איבערגעבענקייט צו זיין ליטערארישער און וויסענשאפטליכער ארבייט. ווען ער האט געהאלטען ביים פארענדיגען „די וועלטגעשיכטע פון אידישען פאלק", זענען אלע זיינע בערלינער פריינט ארומגעגאנגען ארום איהם ווי אויף די שפיץ פינגער. עס איז געווען פשוט אן עבירה צו שטערען איהם כאטש אויף איין מינוט, און ווען מיר, זיינע יונגע פארעהרער, פלעגען איהם דאך אמאל ארויסרופען צו העלפען אונז מיט זיין אויטאריטעטען נאמען אין אונזער טאג טעגליכען קאמף און ארבייט, פלעגען מיר פריהער דורכ'ן טעלעפאן רעספעקטפול פרעגען:

— וואו האלט איהר איצט סעמיאן מארקאוויטש?

און אז ער פלעגט ענטפערען:

— אינ'ם צוועלפטען יאהרהונדערט —

פלעגען מיר ממש פיהלען אז דאס רעדט צו אונז א שטימע פון א מענשען, וואס איז שטארק פארטיפט מיט אלע זיינע חושים, וואס שטעקט מיט לייב און לעבען אינ'ם... 12-טען יאהרהונדערט.

און דאך איז דובנאוו ניט געווען קיין „טרוקענער" היסטאריקער, נאר האט שטענדיג עפעס מחדש געווען הן אויפ'ן היסטארישען הן אויפ'ן פאליטישען געביעט.

מ'דארף דאך ניט פארגעסען, אז זיין „וועלטגעשיכטע פונ'ם אידישען פאלק", שטעלט מיט זיך פאר דעם ערשטען פרוב פאר די לעצטע 50 יאהר (נאכ'ן ערשיינען פון גרעצ'ס „געשיכטע דער יודען") צו שילדערען די געשיכטע פון אידישען פאלק ניט אלס געשיכטע פון יהדות, נאר אויף א פיעל ברייטערען סאציאלאגישען באזיס, אויספארשענדיג ניט בלויז די גייסטיגע שטרעבונגען נאר אויך דעם סאציאל עקאנאמישען שטייגער פון אידישען פאלק, באטראכטענדיג די אידישע געשיכטע „אלס געשיכטע פון דעם נאציאנאלען יחיד, וואס האט זיך ענטוויקעלט אין משך פון עטליכע יאהרהונדערטער סיי ביי א זעלבסטשטענדיגען מלוכה־סדר, סיי אויך חוץ איהם". אנווענדענדיג די דאזיגע נייע מעטאדע האט דובנאוו איינגעפיהרט א גאנץ נייע איינטיילונג פון דער אידישער געשיכטע, און האט ענטוויקעלט דעם געדאנק פון דער העגעמאניע פון פארשידענע גרויסע אידישע צענטרען אין פארשידענע עפאכעס פון דער אידישער געשיכטע.

אמת, ניט אלע האבען נאך אנערקענט די דאזיגע נייע מעטאדע אין שרייבען אידישע געשיכטע. מען מוז אבער אנערקענען, אז די דאזיגע סינטעטישע מעטאדע, די ארט צו שרייבען די געשיכטע פון דער אידישער לעבעדיגער נאציע און ניט די געשיכטע פון אידישען גייסט, גיט צו א גרויסע איבערצייגונגס קראפט דובנאוו'ס „אידישער געשיכטע". ניט אומזיסט איז דאס דערשיינען פון דובנאוו'ס ווערק אין די פארשידענע שפראכען, געווען א היים געוואונשטע געשעהעניש פאר די אידען פון די לענדער.

ארום דעם וואהל-קאמף אין פוילען

אין פוילען איז מען שוין אריין אין פולען ברען פון וואהל קאמף. די לעצטע געשעהענישען, די ארעסטען, די צוזאמענשטויסען בעת די דעמאנסטראציעס, האבען ארויסגערופען א שטארקע נערוועזע שטימונג אין לאנד, און מען ריכט זיך אויף זעהר שטורמישע וואהלען.

די צאהל פון די ארעסטירטע דעפוטאטען פארגרעסערט זיך.

אין כעלם איז ארעסטירט געווארען דער באקאנטער אוקראינישער טוער געוועזענער דעפוטאט פאוועל וויסילטשוק.

דער פראקוראר מיכאלאווסקי, אין וועמענ'ס הענט עס געפינט זיך דער ענין פון די ארעסטירטע געוועזענע דעפוטאטען, האט איבערגעשיקט אלע אקטען פון דעם באשולדיגונגס מאטעריאל געגען די ארעסטירטע, צום אויספארשונגס ריכטער דעמאנט, וועלכער וועט פיהרען געגען זיי אן אויספארשונג.

צוזאמען מיט'ן דאזיגען מאטעריאל האט דער פראקוראר איבערגעשיקט דעם אויספארשונגס-ריכטער זיין פארשלאג אין נאמען פון דער מלוכה-פראקוראטור, איבערצולאזען אין ארעסט די געוועזענע דעפוטאטען, וועלכע זיצען איצט אין בריסק.

די פארטיידיגער פון די ארעסטירטע געוועזענע דעפוטאטען האבען זיך פארגעשטעלט פאר'ן יוסטיץ מיניסטער צאר, און איהם איבערגעגעבען זייערע פראטעסטען. די פארטיידיגער באמיהען זיך, אז די ארעסטירטע זאלען איבערגעפיהרט ווערען פון דער מיליטערישער תפיסה אין בריסק אין א ציווילער תפיסה. אין פאל ווען די אינטערווענץ ביים יוסטיץ מיניסטער וועט ניט ברענגען קיין פאזיטיווען רעזולטאט, וועלען די פארטיידיגער דערלאנגען געגען דעם אן אנקלאגע אין געריכט.

איינציגע קרובים פון די ארעסטירטע האבען זיך געווענדעט צום פאלקאווניק קאסטיק-ביערנאצקי, אינספעקטאר פון דער טורמע אין בריסק, מיט דער ביטע ערלויבען זיי זיך צו זעהן מיט די ארעסטירטע, און איבערגעבען זיי עטליכע קלייניגקייטען. פאלקאווניק קאסטיק-ביערנאצקי האט אבער ערקלערט, אז ער קאן דאס ניט ערלויבען, ניט האבענדיג דערויף די הסכמה פון קריגס-מיניסטער.

* * *

אין תפיסה פון טארנאוו האט זיך אויפגעהאנגען אויף די שעלקעס דער 17 יעהריגער סטאניסלאוו איוואניעץ, א שטובען מאלער, וועלכער איז ארעסטירט געווארען בעת עס זענען אין טארנאוו פארגעקומען אונרוהען צוליעב'ן ארעסט

די ארעסטירטע דעפוטאטען בלייבען אין דער בריסקער פעסטונג. — וואס הערט זיך ביי די אידישע פארטייען.

פון געוועזענעם דעפוטאט ציעלקאש. וואס עס האט דערפיהרט דאס איינגאל צו זעלבסטמארד, איז אונבאוואוסט.

עס איז איז פארעפענטליכט געווארען דער אורטייל אויף דעפוטאטין פרוי קאסמאווסקא, וועלכע איז ארעסטירט געווארען פאר א רעדע אויף א מיטינג אין לובלין. דאס געריכט האט זי נאך א קורצער בעראטונג פאר'משפט אויף א האלב יאהר טורמע.

סיי דער פראקוראר און סיי די אנגעקלאגטע האבען געמאלדען, אז זיי טראגען אריין אן אפעלאציע.

איינער פון די אומגעקומענע בעת דער בלוטיגער דעמאנסטראציע אין ווארשע, דער 22-יעהריגער וויטאלד סוכאצקי, איז געווען אן אקטיווער קאמוניסט און קאמענדאנט פון דער קאמוניסטישער זעלבסטשוץ. דעם כבוד צו באעהרען זיין אנדענק האבען גענומען אויף זיך די אידישע קאמוניסטען, און דעריבער האבען אין די אידישע ראיאנען פארסטרייקט א גאנצע רייע פאבריקען און ווארשטאטען, וואס געפינען זיך אונטער דער ווירקונג פון די אידישע קאמוניסטען.

11 בייטאג האבען די סטרייקענדע זיך פארזאמעלט אויף מילא גאס, און איינגעארדענט א דעמאנסטראציע. ווי נאר זיי זענען אריין אין דער דזיקא זענען די דעמאנסטראנטען ארומגערינגעלט געווארען פון ביידע זייטען דורך פאליציי, וועלכע האט זיי באלד פונאנדערגעטריבען. דער פאהנען טרעגער און א צווייטער, וואס האט אנגעפיהרט מיט דער דעמאנסטראציע זענען געווארען פארהאלטען.

א שעה שפעטער האבען די קאמוניסטען ווידער איינגעארדענט א דעמאנסטראציע, און זענען דאסמאל באלד געווארען פונאנדערגעטריבען פון דער פאליציי, וועלכע האט עטליכע פערזאן פארהאלטען.

פארנאכט האבען די קאמוניסטען געפרובט איינארדענען א דעמאנסטראציע אין פראגע. די פרובען פון דער דעמאנסטראציע אין פראגע זענען באלד פון אנהויבצו גישט געמאכט געווארען דורך דער פאליציי, וועלכע האט די מאסע פונאנדערגעטריבען אויף אלע עקען.

די אפאזיציע, דער אזוי גערופענער „צענטראלעוו", ארדענט איין א רייע מיטינגען אין פארשידענע שטעדט אין דער פראווינץ. אויף דער מעלדונג פון „צענטראלעוו" צו דער מאכט וועגען די געפלאנטע מיטינגען, איז אנגעקומען א תשובה, אז די פארזאמלונגען קאנען פארקומען נאר אין פארמאכטע לאקאלען און אין דער אנוועזענהייט פון פארשטעהער פון דער זיכערהייטס מאכט.

* * *

ביי די אידישע פארטייען האט זיך נאך ניט אויפגעקלעהרט די לאגע וועגען דער האנדלונג ביי די וואהלען. עס ווערען געמאכט שטארקע באמיהונגען צו שאפען אן אלגעמיינעם אידישען בלאק. אבער עס זענען פאראן גרויסע שוועריגקייטען צו שאפען דעם בלאק.

עס איז פארגעקומען א גרויסע בעראטונג פון די פארשטעהער פון די ציוניסטישע ארגאניזאציעס אין קאנגרעס פוילען, מזרח גאליציען און מערב גאליציען. נאך א קורצען מיינונגס אויסטויש איז איינשטימיג באשלאסען געווארען צו בילדען אן איינהייטליכען ציוניסטישען בלאק צו די קומענדיגע וואהלען צום סיים און סענאט. דער דאזיגער בלאק טרעט ארויס כלפי חוץ אלס איינהייטליכע גאנצקייט.

נאכדעם ווי עס גיבען אפ ענטשפערבענדע ערקלערונגען דער פרעזעס פון צענטראל קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען, דעפוטאט יצחק גרינבוים; דער פרעזעס פון דער לעמבערגער עקזעקוטיווע, דר. ע. שמאראק, און דער פארשטעהער פון דער קראקאווער עקזעקוטיווע, דר. ש. פעלדבלום, איז מען צוגעטראטען צו באטראכטען א גאנצע רייע טאקטישע און טעכנישע פראגען, וואס זענען פארבונדען מיט דער קומענדיגער וואהל קאמפאניע.

צום סוף פון דער זיצונג איז באשלאסען געווארען צונויפצורופען א געמיינזאמע זיצונג פון ציוניסטישען בלאק מיט די פארשטעהער פון די אנדערע ציוניסטישע גרופען אין פוילען, צו די קומענדע סיים וואהלען.

ווי מען גיט איבער האבען די פיהרער פון דער רעגירונגס פארטיי זיך געווענדעט צו די אידען מיט'ן פארשלאג, אז די אידען זאלען ביי די סיים וואהלען ניט ארויסשטעלען קיין אייגענע קאנדידאטען ליסטעס אין די וואהל קרייזען וואו די אידען האבען ניט קיין זיכערע שאנסען צו באקומען מאנדאטען, און די דאזיגע אידען זאלען שטימען פאר די ליסטעס פון דער סאנאציע (רעגירונגס פארטיי). דער דאזיגער פארשלאג איז נוגע דעם גרעסטען טייל פון אלע וואהל קרייזען, ווייל ווי באקאנט האבען די אידען זיכערע שאנסען צו באקומען מאנדאטען נאר אין א זעהר באגרענעצטער צאהל קרייזען.

ווי עס ווייזט אויס זענען די ה"ה קירשבראון (פיהרער פון „אגודה"), און געוועזענער דעפוטאט ווישליצקי וועלכע דער דאזיגער פארשלאג איז געמאכט געווארען, געגענייגט אויף איהם איינצוגעהן.

דאגעגען די ציוניסטישע פארשטעהער האבען זיך קאטעגאריש ארויסגעזאגט געגען דעם דאזיגען פארשלאג, וועלכער פארוואנדעלט די אידען אין די באטרעפענדע וואהל קרייזען וואו קיין אידישע ליסטען וועלען, לויט דעם פארשלאג ניט ארויסגעשטעלט ווערען, — אין אן אביעקט פון קאמף צווישען די באזונדערע פוילישע פארטייען, ווארום עס איז דאך קלאהר, אז יעדע פון די פוילישע פארטייען וועט זיך פרובען, מיט גוטען צי מיט בייזען, צו באוועגען די אידען זיי זאלען שטימען אויף איהרע ליסטעס. אזוי ווי דאס דאזיגע פארוואנדלען די אידען אין דעם וואהל קאמף צווישען די באזונדערע פוילישע פארטייען קאן האבען פאר דער אידישער באפעלקערונג די ערגסטע פאלגען, האט דער, צענטראל קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אנגענומען א פרינציפיעלען באשלוס, אז אין יעדען וואהל-קרייז, אונאפהענגיג דערפון צי עס זענען דארט פאראן שאנסען דורכצופיהרען א אידישען דעפוטאט אדער ניט, מוז ארויסגעשטעלט ווערען א באזונדערע אידישע קאנדידאטען ליסטע.

ווי מען דערוויסט זיך, האט דער פוילישער יוסטיץ מיניסטער צאר שוין אונטערגעשריבען דעם דעקרעט וועגען אפשאפען די צארישע באגרענצונגען געגען דער אידישער באפעלקערונג אין פוילען.

דער דעקרעט דארף פארגעלעגט ווערען דעם מלוכה פרעזידענט אויף אונטערצושרייבען.

ווי באוואוסט האט דער סיים זיינערצייט באשלאסען אפצושאפען די צארישע באגרענצונגען. אינצווישען איז אבער דער סיים פונאנדערגעלאזט געווארען, און דאס געזעץ איז ניט ענדגילטיג ערלעדיגט געווארען.

לעצטענס האט זיך דער אידישער נאציאנאל-ראט געווענדעט צום מלוכה פרעזידענט וועגען אפשאפען די צארישע באגרענצונגען דורך א דעקרעט. אין די נאהענטסטע טעג וועט שוין דער דעקרעט ערשיינען.

סוכות

א היסטאריש־וויסענשאפטליכע אפהאנדלונג.

סוכות איז זייער א פראקטישער יום טוב, ווייל מען עסט דאן כמעט גאנצע אכט טעג יום־טוב'דיגע מאכלים.

גענוי צו באשטימען ווען עס פאלט סכות איז שווער. פונקט ווי עס איז שווער צו באשטימען וויפיעל יאר א מיידעל איז אלט... נאר מערסטענטיילס געפאלט סוכות אום סוכות־צייט.

צום סוכות'דיגען יום טוב גרייטען זיך די מענער פון נאך יום־כפור אן, ווייבער דאנגעגען מאכען די סוכות־פארבארייטונגען א שטיק פריהער. נאך פאר ראש השנה נעמען זיי זיך פוצען די מענערשע קעשענעס.

צו זיצען אין סוכה איז נישט תמיד באקוועם. נאר לויט ווי פאכלייט האבען פעסטגעשטעלט, איז פיעל באקוועמער צו זיצען אין סוכה איידער אין תפיסה.

סוכות, ווי באוואוסט, טיילט זיך אויף ערשטע און אנדערע טעג, מיט א חול המועד אין דער מיטען.

א סך קולטור־פארשער ברעכען זיך די קעפ: צו וואס נוצט דער חול־המועד? און פארוואס גראד זענען די ערשטע טעג פאר די אנדערע טעג? צי קען דען ניט זיין פארקערט?...

נאר העכסט ווארשיינליך איז די סיבה דערפון דאס, וואס דער לוח הייסט אזוי. מעגליך, אז ווען נישט דער לוח וואלט סוכות אויסגעפאלען אין די זעלבע טעג וואס פסח.

ערב סוכות איז מען זיך נוהג צו דעקען דעם דאך מיט סכך. קיין סכות'דיגע חובות קען מען מיט סכך ניט דעקען.

אין סוכה זיצען דאס רוב בלויז מענער.

ווען ווייבער וואלטען געזעסען אין סוכה, וואלט די ארבייט ביים שטעלען די סוכה געווען א שווערערע: מען וואלט געדארפט אריינשטעלען אין די סוכות טואלעט־טישלאך און אויפהיינגען שפיגלען...

ימים טובים געדאנקען

פון הרב הלל יעקב הורוויץ.

האסט ראש השנה גאט געבעטען,
האסט יום כפור אויך געפאסט,
צייג, האסט ניט געמיינט צו שפעטען,
האסט קאמעדיאנטיש נישט געשפאסט.

דיינע תפילות וועט גאט הערען
און דיר געבען דיין פארלאנג,
אויב דו וועסט אים נאר ניט שטערען
דורך דיין יצר־הרע שלאנג.

מענש, דיין לעבען איז סימבאליש,
ווי א סוכה מאכטלאז, שוואך,
וויפיעל רייכטום האסט גוזאמעלט —
איז עס בלויז א סוכה־סכך.

אט גענרינט און שוין פארטריקענט,
און נעשליידערט פונ'ם ווינט,
און אויב עס לייכטען דורך זיך שטערען,
אויך דער רעגען דארט רינט . . .

און ווי הויך דו זאלסט זיך שטייגען,
ווי דער לולב־בוים דו בליסט,
אדער ווי דער אתרוג אראמאטיש,
דו ביסט בא'טעמ'ט און באזיסט.

און ווען דו ביסט אריסטאקראטיש,
עס שפריצט פון דיר א מירטען־דופט —
רופט זיך דאך ניט בעל־בתיש,
צו שטאלצירען מיט אייגענער לופט.

האלט זיך קיינער מער ניט חשוב
מיט עגאאיסטישער מחשבה —
אלע האט איין גאט באשאפען:
אתרוג, לולב, הדס, ערבה.

דאס הארץ

א היגער גביר האט זיך דערפיה'לט ניט גוט, האט ער געהייסען רופען א דאקטאר. איז געקומען דער דאקטאר, באטראכט דעם פאציענט און געזאגט:

— איך פארזיכער אייך, מיין הער, אז איר זייט פולשטענדיג געזונט. דער ארגאניזם איז אן אייזערנער, דאס הארץ פונקציאנירט, אזוי, אז בעסער דארף מען ניט.

— א, הער דאקטאר! — האט זיך אפגערופען דער גביר, — עס איז ניט קיין וואונדער, וואס דאס הארץ איז אין ארדענונג, איך האב עס אין לעבען זייער וויינציג גענוצט.

ניט געפערליך

— וואס טוט דיין ווייב? איז זי טאקע אזוי געפערליך?

— ניין, זי איז צו קראנק צו זיין געפערליך.

א ווייב בלייבט א ווייב!

א בילדעל פון סאוויעט רוסלאנד.

נאכ'ן רוסישען פון
נ. מעלניק.

דער ריכטער האט שארף אנגעקוקט די באשולדיגטע. צוויי זענען זיי געווען: א פאר־פאלק. זיי ווערען באשולדיגט אין באטריבען א געהיים־ברייזעל. "הייסט עס, פרעגט דער ריכטער, איהר באשולדיגטער, ווילט נישט אנערקענען אייער שולד?"

"ניין, ענטפערט דער באשולדיגטער: "איך אנערקען זיך נישט... זי איז אלץ שולדיג, און זי איז פאראנטווארטליך פאר'ן געריכט, איך ווייס גארנישט פון גאנצען עסק".

"ערלויבט נאר, וואונדערט זיך דער ריכטער: "וואס הייסט, איהר ווייסט נישט? — איהר וואוינט מיט אייער ווייב אין איין דירה און איהר ווייסט נישט, מיט וואס אייער ווייב באשעפטיגט זיך?"

"איך ווייס נישט, בירגער ריכטער, איך ווייס נישט. זי איז אין אלץ שולדיג".

"קאמיש!" — זאגט דער ריכטער און קוועטש מיט די פלייצעס — "באשולדיגטע", ווענדעט זיך דער ריכטער צו דער פרוי: "וואס וועט איהר דערצו זאגען?"

"אמת, נאטשאלניק ריכטער, אמת... איך בין אין אלץ שולדיג, מיר באשטראפט. ער האט מיט'ן גאנצען ענין גארנישט צו טאן".

"בירגערין", זאגט דער ריכטער: "אויב איהר מיינט אז אזוי ארום וועט איהר ארויסדרעהען אייער מאן פון פאראנטווארטליכקייט, האט איהר א טעות — דאס געריכט וועט אלץ דערגעהן, איהר פארשלעפט נאר די זאך, נישט מעהר. איבערלייגט זיך גוט. איך קען דאס ניט גלויבען, אז א מאן, וועלכער וואוינט אין איין דירה מיט זיין ווייב, זאל נישט ווייסען, וואס זיין ווייב טוט. איהר לעבט נישט מיט איהם, צי וואס?"

די באשולדיגטע שווייגט. דער מאן שאקעלט א צופרידענער מיט'ן קאפ.

"אט דאס איז עס טאקע", זאגט ער. "איך לעב נישט מיט איהר. אנדערע מיינען, אז איך לעב. אבער עס איז נישט אזוי — זי איז אין אלץ שולדיג".

"איז דאס אמת, וואס ער זאגט?" — פרעגט דער ריכטער ביי דער באשולדיגטער.

"אמת, אמת, מיך אליין באשטראפט, נאטשאלניק־ריכטער. ער איז נישט שולדיג".

"אזוי גאר?" — וואונדערט זיך דער ריכטער צום מאן: "איהר לעבט נישט מיט איהר, שטימט נישט מיט'ן כאראקטער, וואס?"

"מיט'ן כאראקטער, בירגער־ריכטער, מיט'ן כאראקטער... און איבערהויפט זי איז עלטער פון מיר... און... און..."

"וואס הייסט עלטער?" — פראטעסטירט די באשולדיגטע: — ווי אזוי בין איך עלטער, אז מיר זענען ביידע "רעוועסטניקעס", אין די זעלבע יארען... מיט איין מאנאט אין גאנצען בין איך עלטער פון איהם, בירגער־ריכטער".

"אמת, אמת", — זאגט דער מאן — נאר מיט איין מאנאט עלטער. דאס האט זי ריכטיג געזאגט, בירגער־ריכטער, אבער פאר א ווייב איז א חודש א יאהר... בפרט נאך אין די יאהרען... אריבער די פערציג...."

"ער זאגט א ליגען", קאכט זיך די באשולדיגטע. "נאך נישט קיין פערציג"...

"נו, און אז נאך נישט די גאנצע פערציג?... פאר א ווייב איז ניין און דרייסיג יאהר אויך נישקשה פון אן אלטער, די האר שוין אביסעל גרוילאך, און איבערהויפט"....

"וואס איבערהויפט?" — רעגט זיך אויף די באשולדיגטע. "רעד ארויס אין גאנצען, נישט מיט האלבע ווערטער... נישטא וואס מיך צו פארשעהמען פאר'ן גאנצען עולם... וואס איבערהויפט?"...

"גארנישט, מארושקא. איך זאג עס גלאט אזוי... איך מיין איבערהויפט די הויט איז שוין נישט די זעלבע... און קנייטשען אויפ'ן פנים... פערציג יאהר... איך לעב נישט מיט איהר — בירגער־ריכטער".

"אזוי גאר", שרייט די באשולדיגטע אן אויפגערעגטע: "די הויט געפעלט דיר נישט, דו הינטישער זוהן?! פאר'ן גאנצען פובליקום מיך פארשעהמען.. ער זאגט ליגען, בירגער־ריכטער; ער לעבט מיט מיר, דער הינטישער זוהן, און דעם אפאראט צום בראנפען מאכען האט ער אליין געקויפט — איך שטעל מיך איין פאר איהם. דעם הינטישען זוהן, וויל איהם ראטעווען, און ער? — מיין הויט געפעלט איהם נישט, צו אלט בין איך איהם... מיר אזוי פארשעהמען פאר לייטען? טא זאל מען אונז ביידען צוזאמען משפט'ן".

די באשולדיגטע צוכליפעט זיך אויפ'ן קול און רייבט מיט'ן קולאק די אויגען, ווי א קליין קינד ביים וויינען.

דער באשולדיגטער ווארפט אויף זיין ווייב א בייזען בליק, טוט א מאך מיט דער האנט און זאגט:

"א ווייב בלייבט א ווייב... א מכשפה. זאל שוין זיין אזוי, בירגער ריכטער, איך בין אויך שולדיג...

דאס פובליקום לאכט אויפ'ן קול.

דער אתרוג

פון גראף קאל

ענגלאנד, פראנקרייך און איטאליען,
פוילען, טשעכען און סלאוואקען,
אלע גרייטען די לולבים,
וועלכע רוישען, וועלכע קנאקען . . .

קיינער איז דאך נישט צופרידען
מיט זיין אתרוג'ל דעם זיסען,
ליטע קלאגט זיך, אז דעם "פטום"
האט איר פוילען אפגעביסען.

דייטשלאנד האט א שענעם אתרוג
שטארק געצערטעלט און געהיט,
דאך, עס פעהלט ביי איר דער "פטום",
וואס מען רופט עס: "רהיין געביט".

אהן דעם פטום, ליבע ברידער
נאך די אלע גוטע זאכען,
איז דער שענער אתרוג פסול,
און מען טאר קיין ברכה מאכען . . .

איין זאך נאר, א שענע מיידעל,
פול מיט לעבען, פול מיט ריטם,
אויב זי האט א סך דאלארען,
איז זי כשר אהן א פטום . . .

קוויטלאך

(אזא מין פלוידעריי.)

אריבער דער יום הדין, אריבער דאס טיילען פון קוויטלאך רבותי! מעגען מיר טאקע זיך פרעהרען, טאנצען, טרינקען, קושען די תורה און אלע אנדערע "זי'ס", וועלכע מיר קושען א גאנץ געהעריגען יאהר. אריבער די טעג פון מורא פאר גאט און זיין תורה...

שטעל איך זיך פאר, וואס עס וועט זיך אין דער הימלישער קלירינג באנק אפטאן פון מוצאי יום כפור ביז מוצאי הושענא רבה. וואס פאר א בייזי דארט מוז זיין... וויפיעל עקסטרא "העלפ" דער הימלישער פרעזידענט פון דער מצוות און עבירות בענק האט עס געמוזט אנשטעלען כדי צו ברייגנען די אקאונטס אין גוטען ארדער...

דורכקוקען די ביכער, די לאונס וואס די אידישע דעפאזיטארס האבען אין פארלויף פון יאהר געמאכט, די ניט באצאלטע נאוטס, די פאלשע טשעקלאך, די גענפאנפעטע ביזנעס וואס דעפאזיטארס האבען געפירט... טאקע נאר דער וואס לעבט אייביג ווייסט ווי אזוי מען האט זיך דארט געקאנט דערפארען אין די עטליכע טעג... ווארים מיט יעדען יאהר ווערען די הימלישע אקאונטס וואס די אידישע דעפאזיטארס האבען דארט א־ין גרעסער און גרעסער... און דער עבירות דעביט וואקסט ווי אויף הייוועז, און דער מצוות קרעדיט צעהרט איין, ווי די לינגען פון איינעם וואס ליידעט פון דער ווייסער פעסט... נאר ווער ווייסט דעם בענקינג סיסטעם פון די הימלען.

היינט דאס דורכקוקען פון די אלע בקשות וואס אידען האבען צום הימלישען פאטער געשיקט, דאכט זיך אלע מלאכים, מיט אלע צדיקים און וואס געפינען זיך אין גן עדן און אלע רשעים וואס געפינען זיך אין גיהנום האבען געמוזט ארבייטען אווערטיים צו קאנען אין צייט פארטיג ווערען מיט דורכקוקען די אלע "פראשעניעס", וואס אידען האבען געשיקט...

היינט די בקשות אליין, איינע פונקט דער היפוך פון דער צווייטער...

די דאקטוירים האבען געבעטען פרנסה, די אנדערטייקערס פרנסה, די דראגיסטען פרנסה, די פאציענטען געזונט, לאנג לעבען און פרנסה. די רעגענמאנטעל און אמברעלא מאנופעקטשורערס האבען געבעטען שטענדיגען רעגען, די פארמערס טיילוויז רעגען, די אייגענטימער פון די זומער פלעצער קיין רעגען... די פאר מאנופעקטשורערס האבען געבעטען פאר גרויסע קעלטען און פרעסט, די מאנופעקטשורערס פון סילק ווייסטלאך — פאר ווארימען, הייסען וועטער... די לאיערס, אז מענשען זאלען זיך פאטשען, מענער און ווייבער זאלען זיך גט'ן, די שדכנים אז באים זאלען וועלען חתנים ווערען, די מסדר קדושינס אז מען זאל הייראטען... די דענטיסטען, אז מענשען זאלען האלטען די ציינער אויף דער פאליצע... בוטלעגערס, אז די גרענד דזשורים זאלען ווי קרח אײַנגעזונקען ווערען... די היטער פון געזעץ האבען געבעטען, אז עס זאלען קיין היטער איבער זיי ניט זיין...

יא, אלע האבען בקשות צום בורא געשיקט, אבער מען דארף א בורא זיין צו קאנען יעדען'ס בקשה באוויליגען און אלע זאלען צופרידען זיין...

ווי אזוי אן ענגלישע צייטונג באשרייבט א אידישען יום טוב

— מארגען הויבט זיך אן דאס אידישע ניי יאר. אויף אידיש הייסט דער יום טוב דזשעם קיפער. דער דאזיגער יום טוב איז ניט קיין קלענערער יחסן, ווי אונזער קריסטמעס. ביי פרומע אידען ווערט דער יום טוב געפייערט מיט גרויס צערעמאניע. פונקט ווי מיר האבען א קריסטמעס בוים, אזוי האבען די אידען ביי זיך אין הויז א פאלמע, און אלע אידען אפילו די בייבי דארפען שאקלען מיט דער פאלמע, און דאס איז א סגולה צו פארטרייבען בייזע רוחות. מיט דער פאלמע נעמט מען אויך מיט אין האנט אריין א גרייפ־פרוכט, וואס קומט אדער פון פאלעסטינע אדער אזש פון קאפריסין. א גאנצע וואך דארף מען ביים עסען טרינקען פיער גלעזער וויין און מען פארבייסט מיט ברויט און האניק.

אין יעדער הויז שפילט א גאנצע וואך דער "שופר", אן אינסטרומענט אזא, וואס איז ענליך צו א סאקסאפאן אדער דזשעז אינסטרומענט.

א מעשה און עק

כ'קען א ווייבעל — הייסט זי "גאלדע",
איז דאס איינמאל שוין א גאלד;
האט א צונג — איז עס אויף שרויפען,
טאג, ווי נאכט — זי מאלט און מאלט . . .
ס'איז א "לעבעדיגע צייטונג",
מיט א שרייענדיגען קאפ,
און ביי יעדען איינעם ווייס זי,
וואס עס קאכט זיך אין זיין טאפ;
תמיד האט זי צו דערציילען
אן א סוף און אן א ברעג,
און עס רעדט זיך, רעדט זיך, רעדט זיך —
ס'איז א מעשה אן אן עק . . .

ס'הערשט אין לאנד א גרויסער קריזיס,
וועלכער דריקט אונז, דריקט און פרעסט;
אלע סוחרים "פראטעסטירען",
נאר עס העלפט נים דער פראטעסט.
ער, דער קריזיס, איז דער הערשער
אויפ'ן אינערליכען מארק,
אלע, אלע מאכען "פליטה",
ער בלויז זיצט אויף אונזער קארק,
און ער טראכט גארנים אנטלויפען,
וויל נים נעמען גאר די וועג,
און ער ציט זיך, ציט זיך, ציט זיך —
ס'איז א מעשה אן אן עק . . .

לצנות

ליבער מר. רעדאקטאר!

צו מיר שדכנ'ט זיך, צום נייעם יאהר א סוחר און א חזן, וועמען זאל איך בעסער נעהמען?

ענטפער: — נעהמט ביידען: ווען איהר וועט ביים ערשטען שטארבען פון הונגער, וועט אייך דער צווייטער מאכען אן "אל מלא רחמים".

א באוויבטער זאגט

אז איך ווער עלטער מיט א יאהר, פארשאפט עס מיר ווענינ שמערצען. ווייל מיין ווייבעל באמיהט זיך שוין זי זאל עס מיר פארקירצען.

אוים פארטייאיש

(א בחור צום נייעם יאהר)

איך שווער צום נייעם יאהר,
אוים פארטייאיש, איך ווער קלאר,
אומפארטייאיש ווער איך צו אלעס,
א חוץ צו ווייבלאך און צו כלה'ס,
אומפארטייאיש ווי דער "איקאר",
וועל איך זיין צו יעדען גוטען
ביסעל ליקער . . .

מיסעס לעבען, בלאפט ניט

איבער מחזור טיף געבויגען,
מיט פארוויינטע, רויטע אויגען,
שטעהט זיך מרס. ביילע בעט,
און שלאגט אין הארצען זיך אל חטא,
"זיי מיר מוחל, בורא גרויסער,
איך בין באגאנגען זעהר פיעל זינד,
אבער פארגעבען וועסטו, פאטער,
דאך, ווי זאגט מען, דיינס א קינד...

און מען ענטפערט איהר פון אויבען...
ניט געבלאפט נאך מרס. לעבען,
איהר נעזינדיגט?
ניט געשטויגען, ניט געפלויגען,
עס קאן ניט זינדיגען א ווייבעל,
וואס אויף דער פלייצע טראגט א פעקעל,
און א בעלמע אויף די אויגען . . .

א ק ש י א

— מערקווירדיג. אויף יעדער זינד איז דא אן "על חטא". נאר גנבה ווערט אין "על חטא" גארנישט דערמאנט. היתכן?

— וואס פארשטעהסטו נישט: דער גנב האט, מסתמא, דעם דאזיגען "על חטא" אויך ארויסגע'גנב'עט.

פראגען צום לץ

אז מיין שווינער איז אויף יום־טוב אוועקגעפארען, צי דארף איך נאך עסע א המוציא מיט האניג?

אז איך לייען זיך אן מיט וואסערדיגע ארטיקלען, צי דארף איך נאך בענשען "גשם"?

איך בין א פארטיי־פירער, צי דארף איך זאגען "יהי רצון שנהיה לראש ולא לזנב"?

אין בין א "האנט" אין קארטען, צי דארף איך זאגען "הנתן יד לפושעים"?

יאהרען! יאהרען!

פון אבעלע.

יארען! יארען,
אלטע יארען,
נייע יארען,
עס שפייט די צייט
מיט טעג און יארען,
און דאס לעבען
האלט אין פארען . . .
בארג ארויף,
און בארג ארונטער,
זינגט זיך לידער
און קרעכצט אונטער . . .
יארען, יארען,
ליבע יארען,
טריבע יארען,
עכטע יארען,
מיאוס'ע, געמיינע
און שלעכטע יארען . . .
יארען קריכען,
יארען פליען,
יארען וועלקען,
יארען בליהען,
יארען, יארען,
איר מאכט קעלטער,
אבער פון צעהלען אייך
ווערט מען ניט עלטער.
פארצעהלען יארען
מאכט אפשר גרינגער,
אבער פון דעם
ווערט מען ניט אינגער.

דער לץ זאגט

ג ל י ק: — א בלינדע זאך, וואס האט ליעב אריינצוקריכען צו אזעלכען וואס איז עס ניט ווערט..

ד א ג ה: — אזא זאך, וואס יעדערער קלערט, ווי אזוי פטור צו ווערען פון דעם.

ח ו נ ף: — אזא מענש, וואס קען שמייכלען זיס, אפילו ווען ער רעדט ביטערע ווערטער.

כ ל ל ־ ט ו ע ר: — אזא קלאס מענשען, וואס טיילען זיך אויף דריי סארטען: שלעכטע, ערגערע און נאך ערגערע.

כ ב ו ד: — אזא זאך, וואס א בעל־גאוה האט ליעב און אן עניו האט ניט פיינט.

ל ע ב ע ן: — אויב מען נעמט עס זיך אליין, האט מען עס שוין מער ניט.

מ ס ח ר: — דאס זעלבע, וואס א זייפען־בלאז: עס איז גוט אזוי לאנג ביז עס פלאצט ניט.

מ צ ב ה: — א סך מאל א פאלשער מיטעל פאר אזעלכען, וואס געפינט זיך שוין אויפ'ן עולם האמת.

ש ו ט ה: — אזעלכער, וואס שטעלט זיך פאר מיט זיין חכמה.

ש ו ח ד: — אזא סארט געלט, וואס גיהט איבער פון שלעכטע הענט אין נאך ערגערע.

סוכות...

(פאלקסטימליך)

פון ליפא קעסטין.

ווען עס קומט "זמן שמחתנו",
שטעה איך תמיד און איך קוק עס,
ווי מיר זענען גאנצע מייסטערס
און ווי שנעל מיר בויען "סוכות".

ס'ווערען אויסגעבויט געצעלטען
שנעל און פלינק, ווי דורך א כישוף,
וואו א איד נאר עס געפינט זיך
און וואו נאר א אידיש ישוב.

כ'בין געזעסען אין דער סוכה
און געזאגט דארט די "אושפיזין"...
"היט אפ, בורא, אונזער אומה
אין דעם ים פון פעלקער־ריזען.

"אונזער פאלק, וואס וואנדערט אייביג
און צושפרייט אין אלע זייטען,
קלייב עס ענדליך שוין צוזאמען...
זאל עס אויך זיין גלייך מיט לייטען!

"ס'איז נישט איינער אויפגעשטאנען,
מאכען שוין געוואלט א תל עס;
נאר... "הרחמן יקים לנו
סוכת דוד הנופלת" — — —

אין דער הויך — א בלויער הימעל,
דורכ'ן סכך עס ווינקען שטערען —
און פון ערגעץ מילד און ליעבליך
לאזט א בת־קול שטיל זיך הערען:

"וואלטען אידען אזוי קענען
בויען שנעל בנינים פעסטע —
וואלטען זיי געזעסען מעכטיג,
און שוין היינט דאס פאלק דאס גרעסטע!

קיינער וואלט נישט קיינמאל וואגען
פון זיי חוזק'ן און לאכען —
און א ליאדע מינדסטע ווינטעל
וואלט קיין תל פון זי נישט מאכען!"...

א בחור זאגט

וואס ארט עס מיך, אז דאס יאהר אזוי גיך איז פארפלויגען;
וואס א יאהר אלץ העכער טוט דער נדן פרייז ביי מיר שטייגען.

געדאנקען וועגען אמת

פון הערי י. האפמאן.

דער וואס באשליסט צו זאגען דעם אמת, מוז אויך באשליסען זיך אפצוזאגען פון דער ארומיגער וועלט.

* * *

נישט אלע מאל לוינט זיך צו זאגען דעם אמת. פיעל מאל איז דער פרייז, וואס מען דארף באצאלען פאר'ן זאגען דעם אמת גרעסער, ווי דער אמת אליין...

* * *

דריי זאכען קען דער מענש נישט אפלייקענען. זיי זענען: זיין געבוירט, זיין קאמף פאר זיין עקזיסטענץ און דעם טויט.

* * *

ווען מען זאל אפוועגען דעם "אמת" און דעם "ליגען", ווייס איך נישט וועלכע פון די ביידע עס וואלט אריבערגעוואויגען.

* * *

צייטענווייז איז זאגען א ליגען פונקט אזוי וויכטיג, ווי עקס־לאקס פאר'ן מאגען...

* * *

דער, וואס שטארבט נישט מיט'ן "אמת" אויף די ליפען, מיינט נאך נישט, אז ער האט אפגעלעבט זיין לעבען מיט בלויזע "ליגענס". פונקט, ווי דער, וואס שטארבט נישט מיט'ן "ליגען" אויף זיינע ליפען האט אפגעלעבט זיין לעבען מיט'ן בלויזען "אמת"...

* * *

אפילו די גרעסטע פערעהרער פון אמת זענען האלבע ליגנער טיעף אין הארצען.

* * *

זאגאר אייגענע שוועסטער און ברידער, און די בעסטע גוטע פריינט, וואס איינער האט, דארף ער אויסמיידען צו זאגען זיי דעם "אמת". אזוי לאנג ווי די זעלבע זענען נישט מעהר, ווי מענשען...

* * *

באטש מיר אלע ווייסען, אז דער ליגען איז פאלש ווי די קאץ, דאך לויפען מיר אלע נאך אים.

א הינטישער סימן

— וואס פאר א סארט הונט איז אייער?

— א פאלים־הונט.

— וואס פאר א סימן האט א'חר אויף דעם?

— ער טרעט נישט אפ די גאנצע צייט פון דער קעכין.

א גוטער ענטפער

עני: — מען זאגט, אז בעני האט מיט דיר געהייראט צוליעב דיין געלט, כדי ער זאל קענען באצאהלען זיינע חובות.

פעני: — א גרויסער ליגען! בעני רעכענט גארניט צו באצאהלען זיינע חובות!

א פראצעס געגען „איקא" אינ'ם מאנטרע־אלער סופיריאר געריכט

(פארזעצונג)

קיין פאַרשטענדיגונג איז ניט דערגרייכט געוואָרען מיט וואָלף האַרן וועגען זיין ענדגילטיגער באַזעצונג אויף א פאַרם, איז געוועזען די קאַטעגאָרישע ערקלעהרונג פון מאָריס עלמאַן, געוועזענער אַדמיניסטראַטאָר פון דער איקא.

דער אַדוואָקאַט פאַר דער אַנקלאַגע, ר. ל. קאַלדער, האָט אַלס זיינע הויפּט וואָפען, גענוצט א בריעף און א פאַרם וואָס זיינען צוגעשטעלט געוואָרען צו דעם קאָלאָניזאַציאָנס דעפּאַרטמענט פון דער קענעדיען נייישאַנאַל אייזענבאַהן. אין דעם בריעף ווערט די סי. ען. אַר. אינפאָרמירט אַז האַרן איז באַזעצט געוואָרען אויף א געוויסער פאַרם און אַז דער פאַרם ווערט צו איהם (האַרן) פאַרדונגען אונטער א דריי־יאָהריגען ליס מיט דאָס רעכט צו קויפען. אין אַן ענליכען זין דריקען זיך אויס די ענטפערס געגעבען אין דער פאַרם צוגעשטעלט פון דעם קאָלאָניזאַציאָנס דעפּאַרטמענט פון דער רעגיערונגס אייזענבאַהן.

דער עדות איז אָבער בעשטאַנען אויף זיין ערקלעהרונג, אַז דער פאַרם איז ניט פאַרדונגען געוואָרען צו וואָלף האַרן, נאָר די אינפאָרמאַציע האָט געדינט צו געבען דער סי. ען. אַר. אַן אַלגעמיינעם באַגריף וואָס עס ווערט געפּלאַנעוועט צו טאָן מיט האַרנ'ען אויב ער וועט זיך ארויסווייזען צו זיין א גוטער פאַרמער און א גוטער שכן.

מר. קאַלדער האָט דעם עדות פּרובירט צודריקען צו דער וואַנט מיט דער פראַגע, וואָרום די אינפאָרמאַציע צו דער סי. ען. אַר. האָט ניט געלויטעט אַז האַרן ווערט צייטווייליג באַזעצט אויפ'ן פאַרם. דער עדות האָט ווידערהאָלט אַז די סי. ען. אַר. האָט שוין וועגען דעם געוואוסט, און אַז אַלעס וואָס איז געוועזען נויטיג איז צו געבען דעם קאָלאָניזאַציאָנס דעפּאַרטמענט אַן אַלגעמיינעם באַגריף וועגען האַרנס באַזעצונג און זיך ניט אריינלאָזען אין דעטאַלען.

די אַלגעמיינע פּאָליסי פון דער איקא, האָט עלמאַן ערקלעהרט, איז צו געבען דעם בעפאַרשטעהענדען קאָלאָניסט א דריי־יאָהריגען ליעס. די פּראָבע איז פאַר דריי יאָהר, אָבער עס קען אַמאָל נעהמען ווייניגער צייט. דער דריי־יאָהריגער ליעס שליסט אָבער ניט אַלעמאָל איין דאָס רעכט צו קויפען.

ווען עלמאַן איז גענומען געוואָרען אויפ'ן קרייץ פאַרהער, האָט ער גלייך ביים אָנפאַנג געלייקענט אַז אירגענד וועלכע פאַרשטענדיגונג איז דערגרייכט געוואָרען מיט האַרנ'ען. דער לעצטער האָט געקראָגען דעם פאַרם אויף פּראָבע, האָט ער געזאָגט.

עס איז אויך פאַרשטאַנען געוואָרען אַז אויב האַרנס גאַנצע פאַמיליע וועט ניט ארויסקומען (האַרן האָט ערקלעהרט אַז זיין שוועהר און שוואָגער מיט זייערע פאַמיליעס, קומען פון פּוילען צו באַזעצען זיך אויף א לאַנד) וועט ער (האַרן) טראַנספערירט ווערען אויף א קלענערען פאַרם. אויב יא, וועלען זיי אַלע קריגען א גרויסען פאַרם. עס איז אָבער ניט אָנגענומען געוואָרען קיין דעפיניטיווער באַשלוס וועגען האַרנס בלייבען פּערמאַנענט אויפ'ן פאַרם. דער דאָזיגער באַשלוס האָט באַדאַרפט קומען פון דער קאַנאַדער קאָמיטע פון דער איקא אין מאָנטרעאַל און פון פּאַריז.

אין דעם ערשטען געשפּרעך וואָס ער האָט געהאַט מיט האַרנ'ען האָט דער עדות דערצעהלט, האָט ער איהם ערקלעהרט אַז די הויפּט אויפגאַבע פון דער איקא איז צו באַזעצען מענשען וואָס וועלען זיך ארויסווייזען צו זיין גוטע פאַרמער, גוטע שכנים און גוטע חברים. אזא אויפפיהרונג וועט באַשטימען צו די פּערזאָן זאָל באַזעצט ווערען אָדער ניט. די איקא איז ניט אַזוי פאַראינטערעסירט צו פאַרקויפען לאַנד ווי אין באַזעצען גוטע אידישע פאַרמערס. "מיר ווילען צופּאַסען דעם פאַרמער פאַר'ן פאַרם און דעם פאַרם פאַר'ן פאַרמער", האָט ער געזאָגט. אַלע פאַרשטענדיגונגען געמאַכט צו האַרן אין באַצוג דער אינסטאַלאַציע, זיינען ערפילט געוואָרען, האָט ער צוגעגעבען.

ער האָט געפיהרט האַרנ'ען זעהן עטליכע פאַרמס, צווישען זיי דעם עקשטיין פאַרם, א גרויסע שטיק לאַנד, מיט גרויסע געביידעס. לאַיער קאַלדער האָט געוואָלט וויסען צו האַרן האָט געהאַט א פאָרצוג פאַר דעם עקשטיין פאַרם. "איך ווייס ניט וואָס האַרן האָט דאַן געטראַכט" איז געוועזען דער ענטפער. ער געדענקט אויך ניט צו האַרן האָט זיך אויסגעדריקט אַז ער וויל בעסער האָבען דעם עקשטיין פאַרם. האַרן האָט געקראָגען דעם באַטרעפענדען פאַרם ווייל עס איז געוועזען דער איינציגער פרייער פאַרם אין דער קאָלאָניע. ער האָט אויך געקראָגען די נויטיגע אַגריקולטורעלע מכשירים, קיה א. אַז. וו. די קאָסטען פון פאַרריכטען די געביידעס זיינען געדעקט געוואָרען פון דער "איקא", די דאָזיגע פאַרריכטונגען וואָלטען סיי ווי געמאַכט געוואָרען, האָט ער צוגעגעבען.

אויף א ווידערהאָלונג פון דער פראַגע וואָרום די סי. ען. אַר. איז אינפאָרמירט געוואָרען אַז "דער פאַרם ווערט פאַרדונגען צו האַרנ'ען פאַר פּראָבע אונטער א דריי יאָהריגען ליעס, מיט דאָס רעכט זי צו קויפען און אַז דאָס ערהאַלטענע געלט וועט געהן אויפ'ן חשבון פון דעם געקויפטען פאַרם", האָט עלמאַן ערקלעהרט, אַז ער האָט דאָס אַלעס געטאָן אין זינען האָבענדיג אויב האַרן וואָלט נאָכגעקומען די באַדינגונגען. די אינפאָרמאַציע איז אָבער געוועזען ניט מעהר ווי צו לאָזען וויסען דער סי. ען. אַר. וואָס עס ווערט געפּלאַנט צו טאָן. דעם לעצטען האָט ער קיינמאָל ניט געשריבען וועגען אירגענד וועלכע פאַרשטענדיגונג און ווען ער (עלמאַן) האָט פאַרלאָזען די "איקא" איז נאָך קיין ענדגילטיגער אָפּמאַך מיט האַרנ'ען ניט געשלאָסען געוואָרען, אָבער ער האָט געוואָלט קריגען די זעלבע באַהאַנדלונג וואָס די אַנדערע פאַרמערס.

קאַלדער האָט געזוכט ארויסצובריינגען אַז די אינפאָרמאַציע צו דער סי. ען. אַר. איז געוועזען פאַרפיהרעריש, אָבער דער עדות האָט געטענה'ט אַז ער איז ניט געוועזען פאַרפליכטעט צו געבען גענויע אינפאָרמאַציע. דער בריעף צו דער סי. ען. אַר. איז געוועזען דיקטירט פון ל. ראָזענבערג, וועלכער האָט געהאַט אויטאָריטעט צו נוצען זיין (עלמאַנס) אונטערשריפט, צושטעלענדיג די בוכשטאַבען ל. ר. צווישען קאַלדערן און דעם עדות זיינען פאָרגעקומען אָפטע ווערטער־דועלען. עלמאַנ'ס קרייץ פאַרהער וועט מאָנטאַג פאָרענדיגט ווערען.

צווישען די עדות פאַר דער פּאַרטיידיגונג וואָס זיינען גענומען געוואָרען אויפ'ן קרייץ פאַרהער איז געוועזען דער פאַרמער לופטמאַן. ער איז געוועזען איינער פון דער גרופּע אימיגראַנטען וואָס איז געפאָהרען פון וויניפעג קיין עסטעוואַן ווען האַרן און אַנדערע זיינען געקומען זיי מקבל פנים זיין. ער האָט ערקלעהרט אַז אַלע אימיגראַנטען פאַמיליעס האָבען זיך געפונען אין א גוטער שטימונג, און ווי ער ווייס, האָט ער ניט געהערט אַז אימיצער זאָל זיך אָבקלאָגען אויף שלעכטער באַהאַנדלונג. ער האָט אויך ניט געהערט וועגען א קריגעריי צווישען בעלקינען און די אימיגראַנטען.

אַנדערע עדות וואָס מען האָט געהערט זיינען געוועזען די פאַרמערס דעי, גאַרדנער און זינגער.

דער ערשטער עדות דעי האָט געאַרבייט ביי האַרנ'ען אין הערבסט 1928. ער האָט געשוואָרען אַז אין אָקטאָבער האָט ער געפיהרט פאַר האַרנ'ען עטליכע לאָדס תבואה אין עלעוויי טאָר אויף פרעמדע נעמען, איינשליסענדיג אויך דעם נאָמען פון גאַרדנער.

גאַרדנערס נאָמען האָט פיגורירט אין די ערשטע טעג פון דעם פּראָצעס אין פאַרבינדונג מיט א געשלעג פון צוויי ווייבער. דאָס איז געוועזען אין דער צייט ווען די גאַרדנער און האַרן פאַמיליעס האָבען געוואוינט צוזאַמען, ווייל גאַרדנערס פאַרם איז נאָך ניט געוועזען פאַרטיג. מרס. האַרן און מרס. גאַרדנער זאָלען זיך האָבען צוקריגט ווער עס זאָל פריהער נוצען דעם אויוועץ אויף קאָכען סאַפּער. אין פאַרבינדונג מיט דער דאָזיגער קריגעריי, האָט דער אַדוואָקאַט פאַר דער "איקא" געפרעגט האַרנ'ען אויב ער האָט זיך געכאַפּט שלאָגען מיט א האַק. האַרן האָט עס קאַטעגאָריש געלייקענט, האָט גאַרדנער גערעדט וועגען דעם דאָזיגען אינצידענט, און געזאָגט אַז בעת זיי האָבען זיך געקריגט, איז געבען אויוועץ געשטאַנען א האַק, און ער האָט דעם איינדרוק, דאָס האַרן זאָל זיך האָבען א בויג געטאָן צו דער האַק.

"די באַציהונגען צווישען איהם און האַרנ'ען זיינען ניט געוועזען קיין פריינדליכע", האָט גאַרדנער דערקלעהרט, און האַרנ'ס לאַיער האָט געפרעגט, אויב אַזוי, ווי קומט עס, וואָס האַרן האָט, לויט דעי'ס רייד, געפיהרט תבואה אויף גאַרדנערס נאָמען. "איז'דען ניט א פאַקט, אַז איהר פּלעגט דאַרפען אונטערשרייבען די עלעוויי טאָר טיקעטס צו קריגען געלט פאַר די תבואה' וואָס האַרן האָט געפיהרט אויף אייער נאָמען?" האָט איהם מר. קאַלדער געפרעגט. און דער עדות האָט געענטפערט אַז ער האָט קיינמאָל ניט אינדאָרסירט קיין עלעוויי טאָר טיקעטס פאַר האַרנ'ען.

דער עדות זינגער האָט דערצעהלט אַז ער איז א פאַרמער פאַר די לעצטע 19 אָדער 20 יאָהר אין דער האָפּער קאָלאָניע, און אַז אין הערבסט פון 1928 האָט ער געדראָשען תבואה פאַר האַרנ'ען. ער האָט דערצעהלט וועגען פאָלגענדען אינצידענט וואָס עס האָט פּאַסירט:

דורכפאָהרענדיג איינמאָל אין דער קאָלאָניע פאַרביי סאַפּירשטיינס פאַרם, האָט ער געהערט אַז עס איז עפּעס טומלדיג, און איז ארונטערגעגאַנגען זעהן, וואָס עס קומט פאָר.

דאָרט האָט ער געטראָפען א סכסוך צווישען בעריש'ן פון איין זייט, האַרן און סאַפּירשטיין פון דער אַנדער זייט. בעריש איז געקומען אונטערזוכען אויב סאַפּירשטיין באַהאַלט ניט קיין תבואה פון דער איקא: סאַפּירשטיין האָט ניט געוואָלט לאָזען אונטערזוכען. האַרן האָט זיך איינגעשטעלט פאַר סאַפּירשטיינען. עס איז געקומען צו א קריגעריי. האַרן האָט אויפגעהויבען דעם קולאַק און געוואָלט דערלאַנגען בעריש'ן. דער עדות, סינגער, האָט געוואָלט פאַרשטעלען בעריש'ן איהם צו ראַטעווען פון קלאַפּ, דער קולאַק האָט דעריבער געטראָפען דעם עדות אין פּנים, אַנשטאַט בעריש'ן.

מאָריס ס. עלמאַן, געוועזענער אַדמיניסטראַטאָר פון דער "איקא", האָט פאַרזיכערט, אַז ער האָט קיינמאָל אין זומער פון 1927, ניט גערעדט מיט וואָלף האַרן וועגען אירגענד וועלכע באַדינגונגען, און זיכער ניט וועגען א דריי יאָהריגען קאָנטראַקט. עלמאַן איז א גאַנצען טאָג געוועזען אויפ'ן קרייץ פאַרהער און געענטפערט אויף די פראַגען פון ר. ל. קאַלדער ק. ס. דער לאַיער פון וואָלף האַרן, וועלכער מאָהנט 124,150 דאָלאַר שאָדענערזאַץ פון דער "איקא" פאַר ארונטערזעצען איהם פון זיין פאַרם.

דער עדות האָט זיך געהאַלטען ביי איין זאַך, און דאָס איז, אַז ווען האַרן איז אין יוני 1927 געקומען אין דער קאָלאָניע האָט מען מיט איהם ניט געקענט מאַכען קיין באַשטימטע אַראַנדזשמענטס, ווייל עס איז ניט געוועזען קלאָהר אויב האַרנס קרובים וועלען קומען זיך באַזעצען מיט איהם. מען האָט איהם אוועקגעזעצט אויף דער אַזוי גערופענער עקשטיין פאַרם, און דער פּלאַן איז געוועזען אַז אויב זיינע קרובים וועלען קומען, וועלען זיי זיך אַלע איינאָרדנען אויף דער דאָזיגער פאַרם, און אויב ניט, וועט מען האַרנ'ען טראַנספּערירען אויף א קלענערען פאַרם.

אויסער דעם האָט דער עדות בכלל ניט געהאַט קיין אויטאָריטעט צו שליסען אָפּמאַכען, צו באַפעסטיגען די דאָזיגע טענה זיינען פאַרגעבראַכט געוואָרען צוויי בריעף. איין בריעף, וואָס בעלקין האָט געשריבען צו איהם, און דער צווייטער, וואָס ער האָט געענטפערט בעלקינען.

אין דעם ערשטען בריעף האָט בעלקין געטאַדעלט דעם עדות למאי ער האָט ניט זייענדיג אויטאָריזירט פון מאָנטרעאַלער אָפּיס באַוויליגט האַרנ'ען א הלואה (דאָס איז וועגען דער ערשטער הלואה וואָס האַרן האָט געקראָגען ביים באַזעצען זיך אין דער קאָלאָניע). דערויף האָט דער עדות זיך פאַרענטפערט אין א בריעף, אַז די באַדינגונגען האָבען געפאָדערט ער זאָל אַזוי האַנדלען, ווייל האַרן איז אָנגעקומען מיט דער פאַמיליע אונפאַרזאָרגט, און אַז ער האָט געפיהלט, דאָס מען דאַרף דאָס טאָן איהם צו איינאָרדנען.

פונדעסטוועגען האָט דער עדות צוגעגעבען, אַז אין אַן אַנדער פאַל האָט ער איבערטראַטען די אויטאָריטעט, דאָס איז געוועזען אין די אונטערהאַנדלונגען מיט א געוויסען אַפאַרמער קאַנדידאַט מיט'ן נאָמען בלאַט. מר. קאַלדער האָט פאָרגעבראַכט א בריעף, וואָס דער עדות האָט געשריבען צו בלאַט'ן אין וועלכען ער פאָרגעשלאָגען באַדינגונגען, איינשליסענדי א דריי יאָהריגען קאָנטראַקט. "ווי ערקלעהרט איהר דאָס?" האָט דער לאַיער געפרעגט און דער עדות האָט געענטפערט אַז אין דיזען פאַל האָט ער גענוצט מעהר אויטאָריטעט וויפיעל ער האָט ווירקליך געהאַט.

"זייט איהר זיכער, אַז דאָס איז געוועזען דער איינציגער פאַל, וואו איהר האָט איבערטראַטען אייער אויטאָריטעט?" האָט מר. קאַלדער געפרעגט. און דער עדות האָט געענטפערט אַז ער געדענקט ניט, דאָס עס זאָל האָבען פּאַסירט א צווייטען מאָל.

מר. קאַלדער האָט נאָך אַמאָל פאַרפיהרט א געשפּרעך מיט'ן עדות וועגען די צוויי דאָקומענטען, וואָס ער האָט צוגעשטעלט צו דער סי. ען. אַר. בנוגע האַרנ'ען וואו עס רעדט זיך וועגען א דריי יאָהריגען קאָנטראַקט. דער לאַיער האָט געפרעגט אויב בעלקין האָט געזעהן די דאָזיגע בריעף און אויב יא צו האָט ער מיט זיי וועגען דעם גערעדט.

דער עדות האָט געענטפערט, אַז בעלקין האָט געזעהן די בריעף, אָבער ער האָט וועגען זיי גאָרניט געזאָגט. דער עדות האָט ווידער פאַרטייטשט, אַז די ווערטער "ווערט פאַרדונגען" אין דעם באַריכט צו דער סי. ען. אַר. האָט געמיינט אַז עס וועט פאַרדונגען ווערען. דערביי האָט ער דערצעהלט, אַז ער האָט גערעדט מיט א פאַרשטעהער פון דער סי. ען. אַר. און דער לעצטער האָט איהם געזאָגט אַז דער סי. ען. אַר. קאָלאָניזאַציאָנס דעפּאַרטמענט פאָדערט ניט קיין אויספיהרליכען באַריכט. נאָר מען דאַרף בלויז פאָרמעל צושיקען א דאָקומענט, אַז דער פּערזאָן אויף וועלכען מען פרעגט זיך נאָך איז איינגעאָרדנעט. דער דאָזיגער ענטפער האָט ניט צופרידענגעשטעלט מר. קאַלדער וועלכער האָט אויסגעדריקט זיין וואונש צו שרייבען צו דער סי. ען. אַר. פעסטצושטעלען צו זייער א פאַרשטעהער באַציהט זיך ווירקליך אַזוי לייכט צו די אָנפראַגען פון זייער קאָלאָניזאַציאָנס דעפּאַרטמענט. מר. פיליפּס, לאַיער פאַר דער "איקא' האָט דערביי וויציג באַמערקט: "אפשר וועט איהר רעקאָמענדירען א ראָיאַל קאָמישאַן" צו אונטערזוכען די סי. ען. אַר ?"

א היבש ביסעל צייט איז שפּעטער אַוועק אין דיסקוטירען איבער דעם פונקט פון גוטער אויפפיהרונג. דער עדות האָט באַהויפּטעט, אַז איינער פון די וויכטיגסטע פונקטען וואָס מען נעהמט אויס מיט א קאָלאָניסט ביים אריינלאָזען איהם אין דער "איקא" קאָלאָניע איז, אַז ער זאָל זיך אויפפיהרען פריידליך און זיין א גוטער שכן צו די ארומיגע קאָלאָניסטען. מר. קאַלדער האָט איהם געפרעגט למאי ער האָט אין דעם בריעף, וואָס ער האָט געשריבען צו בלאַט'ן אויסרעכענענדיג אַלע באַדינגונגען זיך ניט אָפּגעשטעלט אויף דעם פונקט פון גוטער שכנה'שאַפט.

דער עדות האָט גענומען דעם בריעף, איהם איבערגעלייענט און זיך אָפּגעשטעלט אויף דעם אויסדרוק אַז מען דאַרף אויספאָלגען די "אינסטראַקשאַנס אַף גאַרדענס". דאָס כאַראַקטעריזירט דעם פונקט פון גוטער אויפפיהרונג, האָט דער עדות באַהויפּטעט.

דער לאַיער האָט געוואָלט וויסען, אויב אין די קאָנטראַקטען וואָס די "איקא" מאַכט מיט די פאַרמערס, איז פאַראַן דער דאָזיגער פונקט. דער עדות האָט געענטפערט, אַז ער איז אונטערן איינדרוק דאָס עס איז פאַראַן.

מר. קאַלדער האָט איהם געוויזען א קאָפּיע פון דעם ליעס, וואָס מען האָט געגעבען האַרנ'ען אונטערצושרייבען, און געבעטען דעם עדות צו נעהמען זיך גענוג צייט, איבערקוקען פּאָרזיכטיג אַלע פונקטען און זעהן אויב עס איז פאַראַן א פונקט פון גוטער אויפפיהרונג.

דער עדות האָט באַטראַכט דעם ליעס און זיך אָפּגעשטעלט אויף דעם פונקט: "וואָנט קערי אָן אַפענסיוו טרייד", דער דאָזיגער פונקט האָט ער געזאָגט, באַציהט זיך וועגען דעם, אַז מען דאַרף זיך גוט אויפפיהרען און זיין א פריידליבער שכן.

דיזע אויסטייטשונג איז אָבער ניט געפעלען געוואָרען דעם לאַיער פאַר דער אַנקלאַגע. "ווי קענט איהר דעם אינצידענט מיט דער קריגעריי פון די צוויי ווייבער איבער איין אויוועץ איינשליסען אונטער דעם דאָזיגען פונקט?" האָט דער לאַיער געפרעגט. דער עדות איז אָבער געבליבען ביי זיין אויסטייטשונג.

(ווייטערס קומט)

קיין אנדערע ארענדזש פיקא איז ניט האלב אזוי גוט געבלענדעט

"SALADA" ORANGE PEKOE BLEND TEA

"פריש פון די גערטנער"

נוצט אויס די געלעגענהייט! קויפט אייער פאר קאוט איצט ביי הערמאנען, אין דעם גרויסען פערטעל מיליאן דאלאר פעקטארי סייל.

קויפט דירעקט פון דער פעקטאָרי און שפּאָרט אייך דעם מיטעלמאַנס פּראָפיטען.

יעדע פרוי, וועלכע געהט קויפען א פאַר קאוט דאַרף דאָס לייענען פאָרזיכטיג. איצט ווען דער ווינטער סעזאָן קומט אָן, דאַרפט איהר האָבען א נייעם פאַר קאוט. און מיר לאַדען אייך איין אין אונזער פעקטאָרי צו זען דעם גרויסען אויסוואַהל פון אַלע סאָרטען פאַר קאָוטס. די בעסטע פוטער און ארבייט. מיר פאַבריצירען אַליין אונזערע קאָוטס און גאַראַנטירען זיי. יעדער קאוט איז געמאַכט אונטער דער פּערזענליכער אויפזיכט פון מר. הערמאַן. די קאָוטס זיינען פון די פיינסטע קוואַליטעט און די נייעסטע און שענסטע סטיילס.

מיר מאַכען אויך צו אָרדער מיט דער גרעסטער צופרידענהייט.

מיר גאַראַנטירען צו פּיטען יעדע פיגור און גיבען יענעם שלאַנקען עפעקט, וואָס פרויען האָבען אַזוי ליעב אין קאָוטס.

„הערמאַניזינג"
איז א נייער און מער מאָדערנער מעטאָד צו ריינינגען פאַר קאָוטס. עס האַלט אָן דעם שענעם אויסזען פון די פעל, און דער קאָוט קוקט אויס ווי ניי.
פאַר קאָוטס רעליינד פון $50 און העכער, רעמאָדעלירט און רעפּעירד צו מעסיגע פעקטאָרי פּרייזען.

א גרויסער אויסוואַהל פון די פאָלגענדע פאַרס:
מאַסקראַט
פאַרשידענע קאָלירען.
קאַראַקול
אַלע קאָלירען.
האַדסאָן סיעל
פּראַסט אָדער געטרימט.
פרענטש סיעל
פּערזשיען לעמב
פּראַסט אָדער געטרימט.
קון, מאָל
סקווירעל
ווייסע אייענט
ווערפּס און קאָוטס
בראָדטעיל
פאַרשידענע קאָלירען, פּראַסט אָדער געטרימט.
מינק
קאַנאַדער אָדער יאַפּאַנעזער.

מיר האַלטען אָפען אין די אָווענטען ביז 8:30

HERMAN FURS

ע. הערמאַן און קאָמפּאַניע לטד.
מאַנופעקטשורינג פאַריערס
בעי סט. און זשעראַרד. עדלייד 4243
אויך א סטאָר אויף 403 אולעט עוו. ווינדזאָר, אָנט.

פרייע סטאָרעדזש ביז איהר דאַרפט דעם קאוט. א קליינער דעפּאָזיט וועט האַלטען יעדען קאוט.

א קליינער דעפּאָזיט רעזערווירט פאַר אייך יעדען קאוט.

פ. ס. — מר. הערמאַן גיט פּערזענליכע אַטענשאַן צו אַלע זיינע אידישע קאַסטומער. קומט צו אונז נאָך אייערע פאַר קאָוטס און זייט זיכער צופרידען.

די בענק אף
נאווא סקאשיא
אויסלענדישע דרעפטס
געקויפט און פארקויפט
[illegible]
קאפיטאל — $10,000,000
רעזערוו — $20,000,000
THE BANK OF NOVA SCOTIA
[illegible]

THE
DOMINION BANK
עדלייד און ספּעדינע עוו. ברענטש
[illegible] איהר ברענטש די סוחרים פון דעם [illegible] מעהר היימיש אין דער באַנק.
[illegible] שיקען מיר צו די ביליגסטע פרייזען.
[illegible] קאַנער דאָלאַרס, אָדער ווי אַזוי איהר [illegible]
[illegible] שיקט געלט. איהר וועט זיכער זיין [illegible]
ס. ק. קוק, מענעדזשער

צרות פון קינדער

א שפאנענדער ראמאן פון אידישען לעבען אין פוילען

פון מ. ווארשאווער

(פארזעצונג)

מיט ציטערדיגע פינגער האט אנקע א קוועטש געטאן ביים גלעקעל. אמאל, איידער אנקע איז אוועקפאהרען קיין צאפאט, איז דא די טיר קיינמאל נישט פארמאכט געווען.

מען איז געגאנגען אריין און ארום. מען האט נישט געפרעגט, וואס און ווען.

היינט איז פארשלאסען. ארום איז שטיל און ליידיג. אימיצער מיט א פארשלאפען, מיעד קול פרעגט.

— ווער איז דארט?

— עפענט, אן אייגענער.

אן אלטע קריסטין שטעקט ארויס א מיאוס, פארגלעט פנים און פרעגט:

— צו וועמען?

— צום ה' ראזענבערג.

די אלטע פארעט זיך דארט זעהר לאנג און ענדליך עפענט זי די טיר.

ווי שטיל דא איז. ווי ליידיג! וואו זענען אהינגעקומען די מענשען?

— קאן איך רעדען מיט'ן ה' ראזענבערג? — פרעגט אנקע אזוי שטיל ווי עס איז אין די צימערן.

— באלד, — ענטפערט די אלטע.

עס געדויערט נישט לאנג און אנשטאט דער אלטער באוויזט זיך אין פאדער־צימער דער אלטער ראזענבערג.

— גוט מארגען! — געהט אנקע צו און שטרעקט־אויס א האנט.

אבער דער אלטער גיט זיך א וואקעל און ציהט נישט צוריק אויס די האנט.

אנקע ווערט בלאס, ווי דער טויט.

— פאניע ראזענבער! וואס איז אייך? איהר דערקענט מיך נישט?

דער אלטער ווישט זיך מיט דער האנט דעם שווייס פון שטערען. עס מאכט דעם איינדרוק, ווי ער וואלט זיך קוים געהאלטען אויף די פיס.

— וואס ווילט איהר? — שטאמעלט ער קוים ארויס.

— פראשע פאנע, אנטשולדיגט מיר, אפשר שטער איך..

דער אלטער רייסט אויף די אויגען. חלומ'ט זיך איהם? איז עס אויף דער וואהר?

— הא, וואס זאגט איהר? — פרעגט ער תמ'עוואטע איבער.

א צומישונג. ביידע ווייסען נישט, אויף וועלכער וועלט זיי זענען.

אין קארידאר איז אביסעל טונקעל.

— איהר האט עפעס געוואלט? — פרעגט דער אלטער איבער נאכאמאל און זיין קול איז טויב און די אויגען קוקען אויסגעלאשען.

— איך קום פון אורלויב — שטאמעלט אנקע. — איך בין געקומען געוואויר ווערען...

— נישט כדאי געווען צו קומען.

— פאניע ראזענבערג, איך פארשטעה גארנישט, וואס טוט זיך דא אזעלכעס? אפשר וועלען מיר אריינגעהן אין שטוב.

— איהר קאנט אריינגעהן. ווער שטערט אייך?

דער אלטער רעדט, אזוי ווי עס וואלט איהם שוין אלץ איינס געווען.

אנקע געהט אריין אין יענעם צימער, וואו זי האט אמאל געארבייט. אלץ שטעהט, אזוי ווי געווען, אבער ווי טויט איז דא, ווי קאלט און ווי אונהיימליך.

דער אלטער ראזענבערג קומט אויך אריין. ערשט דא דערזעהט אנקע, אז עס איז נישט דער אייגענער מענש. ער איז עלטער געווארען מיט צוואנציג יאהר. ער איז אינגאנצען גרוי. דאס פנים איז שווארץ פון יסורים. איין אויג ציטערט כסדר און די הענט, דוכט זיך, ציטערען אויך.

— וואס איז מיט דעם מענש געווארען? — וויל אנקע אויסשרייען, אבער פלוצלונג דערזעהט זי אויף זיך א פאר אויגען, א פאר שארפע, שפיציגע, איבערגעדרעהטע אויגען.

דאס קוקט אזוי אויף איהר דער אלטער ראזענבערג. אט געהט ער צו צו איהר, פאמעליך און גליטשיג, ווי ער וואלט בדעה געהאט איהר דעם קאפ אפצושניידען.

אנקע'ן געהט דורך א שוידער. זי רוקט זיך הינטער־וויילעכטס, אבער פלוצלונג דערזעהט זי, ווי דער אייגענער ראזענבערג נעהמט זיך וואקלען, אזש צום פאלען. ער כאפט זיך אן ביי אן אנלעהן פון א שטוהל און פאלט־אריין אין שטוהל, אזוי ווי א צובראכענער, קראנקער מענש.

— פאניע ראזענבערג, וואס איז אייך? וואס איז דא עפעס פארגעקומען?

דער אלטער הויבט אויף א מיעד פנים, קוקט אויף איהר לאנג און דורכדרינגליך. דערנאך רופט ער זי צו מיט א פינגער און מיט א שטיל, געבראכען קול, קוים וואס מען הערט, רופט ער זיך אן צו אנקע'ן:

— מיר מעגט איהר דאך זאגען. איך וועל נישט דערצעהלען. איך שווער אייך, פארוואס האט ער דאס געטאן?

אנקע'ס פנים ווערט צוויי מאל גרעסער, ווי עס איז. זי בויגט זי אראפ צום קראנקען מענש און מיט א שוידערענדיגער תמ'עוואטקייט פרעגט זי צוריק:

— וועגען וועמען רעדט איהר?

— פארוואס זאלט איהר זיין אזוי שלעכטע — בעט זיך דער אלטער — האב איך אייך דען געטאן אן עולה? קומט מיר אזוי אפצודינגען?

אנקע ווערט פון מינוט צו מינוט גערונצעלטער און געסטאיעטער.

— פאניע ראזענבערג — רעדט זי אזוי ווי מען רעדט צו א טויבען — איך ווייס נישט וואס איהר פרעגט מיר.

— איהר ווייסט נישט? — ווערט דעם אלטענ'ס פנים אינגאנצען אויסגעדרעהט.

— ניין, איך ווייס פון גארנישט, — צאפעלט אנקע.

— כע, כע — קרימט זיך דער אלטער, אזוי ווי א משוגענער — זי ווייסט נישט. אזא אידעלע, אזא געבילדעטע, אזא חסיד'ישע טאכטער און ווייסט פון גארנישט צו זאגען.

* * *

עס זענען־אוועק טעג, וואכען, חדשים. און דאס לעבען איז ווייט ניט געגאנגען מיט קיין רוהיגען וועג.

יאקוב'ן האט געמאטערט די געשיכטע מיט מאניעק'ן, און ער האט גענומען ערנסט באטראכטען די לאגע, אין וועלכער ער געפינט זיך. סוף־כל־סוף קאן דאך פון דעם עפעס ארויסקומען. דער אדוואקאט סלופסקי וועט נישט שווייגען, ער וועט פארפיהרען א פראצעס. מאניעק'ס עלטערן וועלען אודאי און אודאי נישט שווייגען.

די מעשה מיט אנקע'ן איז אויך נישט גאר אנגענעהם. אויב זי וועט טראגען וועט זי דאך זיכער קומען צו איהם — ער זאל וואס גיכער חתונה האבען מיט איהר.

און איהם פאלט גארנישט איין צו טאן אזא שריט.

יענע דארט, די נייע, וואס רופט זיך "די קליינע פרינצעסין", זעהט מען עפעס נישט, אבער איהם, יאקוב'ן, ארט עס נישט איצט. ער האט נישט דעם קאפ צו איהר.

פונדעסטוועגען וואלט ער געוואלט האבען נעבען זיך אימיצען, פאר וועמען ער זאל קענען אלץ אויסדערצעהלען. ער וואלט געוואלט פרעגען אן עצה ביי א קלוגען מענש.

אט דרעהט זיך ארום דער טאטע זיינער — אזא שווייגענדיגער, א ברוגז'ער. וואס איז ער ברוגז? וואס האט ער געטאן דעם טאטען, וואס יענער רעדט נישט?

יאקוב האט געוואלט אראפגעהן אין גאס. ער האט גערעכענט אריינצוגעהן ערגעץ אין א קאפע־הויז, אפשר וועט ער אימיצען טרעפען, וועמען ער וועט קאנען איבערגעבען זיין סוד.

ער האט זיך אנגעטאן און איז שוין געשטאנען ביי דער טיר.

דער פאטער האט זיך צוגעקוקט צום זוהן און נישט אנגערופען זיך מיט קיין איין ווארט. נאר ווען יאקוב איז שוין געשטאנען ביי דער טיר — האט זיך דערהערט דעם אלטענ'ס קול:

— וואוהין געהסטו?

— איך געה אביסעל אראפ.

— בלייב א ווייל'ע — האט דער געוועזענער אקריטשע־שניידער הארט ארויסגעזאגט.

— וואס איז דען?

— איך דארף מיט דיר עפעס שמוסען.

— אפשר א צווייט מאל? איך בין איצט נישט אויפגעלעגט.

— א צווייט מאל, וועל איך נישט זיין אויפגעלעגט — האט דער פאטער געענטפערט.

— גוט, שמועס. וואס האסטו מיר אזעלכעס צו זאגען?

— נעהם אראפ דעם פאלטען און זעץ זיך אנידער.

יאקוב האט געפאלגט. אין פאטער'ס שטים האט ער דערפיהלט אן אקשנות און עפעס א גרויסע ערנסטקייט. ער האט דעם טאטען זיינעם נאך קיינמאל אזוי נישט געזעהן.

ביידע זענען געזעסען ביים גרויסען טיש אין עס־צימער איינער אנטקעגען איבער דעם אנדערען.

דער טאטע האט געהאלטען דעם קאפ אראפגעלאזט. דער זוהן האט געקוקט גלייך.

— נו, וואס האסטו מיר צו זאגען? — האט יאקוב דער ערשטער איבערגעריסען די שטילקייט.

— הער־אויס, האט דער אלטער אנגעהויבען — עס זענען דערגאנגען צו מיר קלאנגען, אז אין דער צייט, וואס איך בין נישט געווען אין ווארשא האסטו געזאלט אפטאן זעהר מיאוס'ע זאכען.

— די קלאנגען זענען פאלשע — האט יאקוב ראפטאם זיך אנגערופען — איך האב גארנישט אפגעטאן און איך בעט דיך, דו זאלסט נישט ריידען מיר דערפון.

— קודם־כל — שריי נישט. דו ווייסט אז שרייען קאן איך בעסער פון דיר.

— אז איך וויל גארנישט ריידען דערפון.

— איך געה דיך נישט אויספארשען. איך וויל נאר וויסען, צי עס איז אמת, אז דער חבר, דיינער, דער דאזיגער מאניעק, האט זיך גענומען דאס לעבען?

— איך ווייס נישט. איבעריגענס, וואס נעהט עס מיך אן?

— מען זאגט, אז דו ביזט שולדיג.

— עס הויבט זיך נישט אן. ער איז ערגעץ נעלם געווארען און ביז'ן היינטיגען טאג זעהט מען איהם נישט.

— מען זאגט, אז דו און דאס מיידעל דיינס זענען פארמישט אין דער גאנצער געשיכטע.

— וואסער מיידעל? — איך האב קיין שום מיידעל נישט.

— זעהסטו שוין — איצט זאגסטו שוין א בפירוש'ן ליגען. וואס מיינסטו איך קען זי נישט, דאס מיידעל דיינס?

— ערשטענס — רוף זי נישט מיין מיידעל, און, צווייטענס — אז דו קענסט זי טא וואס איז?

— דו האסט זי דאך ליעב!

— ווער האט עס דיר געזאגט?

— איך האב אליין געזעהן, דאמאלסט, ווען מען האט צו דיר געשאסען

— איז זי דאך אומגעגאנגען ארום דיר,, ווי אן אייגענע מאמע.

— עס קאן זיין, אז זי האט מיך ליעב — האט יאקוב גערעדט, נישט קוקענדיג אויף זיין פאטער.

— און דו זי — האסט נישט ליעב?

— אך, לאז מיך צופרידען, ליעבשמיב. אז מען קען זיך מיט א מיידעל, מוז מען זי שוין ליעב האבען?

צווישען טאטען און זוהן איז א ווייל־לע געבליבען הענגען א שטיל־שווייגען. דער אלטער האט פארשענדיג געקוקט אויף זיין בן־יחיד און יאקוב האט זיך נערוועז געדרעהט אויפ'ן שטוהל.

— דאס איז אלץ, וואס דו האסט מיר געהאט צו זאגען? — האט יאקוב פלוצלונג געפרעגט.

(ווערט פארגעזעצט)

האלט ריין

אייער מאגען

אן אונריינער מאגען פאראורזאכט פארשטאפונג. פון פארשטאפונג קלייבט זיך אן שמוץ אין קערפער און אייער בלוט ווערט דערפון פארגיפטעט.

ני, אין ענגליש

עקס־לאקס

אין ענגליש (EX-LAX)

דער בארימטער קענדי אפפיהר־מיטעל

רעגולירט דעם מאגען, קורירט פארשטאפונג און רייניגט דאס בלוט. עס ווירקט געלאסען און נאטירליך און איז גוט פאר גרויס און קליין. א פראבע וועט אייך גלייך איבערצייגען.

עקס־לאקס קומט אין פארם פון "טשאקאלאט" און "פיג־פלייוואר" (פייגען).

אין אלע דראג סטארס.

שיקט אייערע קינדער, אינגלאך און מיידלאך לערנען אין
199 גריים סטריט.

לובעצקי'ס שולע

טעלעפאן טריניטי 1342.

פראגראם פון לערנען:

1. העברעאיש לעזען און שרייבען.
2. אידיש לעזען און שרייבען.
3. אידישע געשיכטע.
4. תרגומי תפלות.
5. חומש און רש"י.
6. תנ"ך.
7. אידיש און העברעאיש געזאנג.
8. קריאת הטעמים.

אויסער די למודים ווערען אויך געפייערט די אידישע ימים טובים אויף זעהר אן אנציהענדען שטייגער, און עס ווערט ערקלעהרט דעם אינהאלט פון די אידישע ימים טובים.

עס איז פאראן א ספעשעל איוונינג קלאס, פאר דערוואקסענע אינגלאך און מיידלאך וואס ווילען לערנען העברעאיש און אידיש, און אויך פאר קינדער וואס ווילען זיך צוגרייטען צו בר מצוה, אויסלערנען מפטיר, די סדרה לייענען און א סיפיטש אין אידיש, העברעאיש און ענגליש צו די גרעסטע צופרידענהייט.

די אויפגאבע פון מיין שולע איז צו געבען די אידישע קינדער אן אמת'ע אידישע נאציאנאלע און רעליגיעזע ערציהונג צו דערנעהענטערען זיי צו זייערע עלטערען, צו זייער פאלק און זייער טראדיציאן.

מיין לאנג יעהריגע פראקטיק אויפ'ן געביט פון קינדער ערציהונג איז א גאראנטי פאר סוקסעס. קינדער ווערען אנגענומען אלע טאג אויסער פרייטאג און שבת און מען לערנט 6 טעג א וואך. דער צימער פאר דער שולע איז א גרויסער און א לופטיגער.

מיט ציונס גרוס,
חיים לובעצקי.

5 שטיקער ראיעל סוויט $105

פונקט ווי
געצייגט
טשעסטערפיעלד
ארעם־שטול
נייע קלאב־שטול
וואלנאט טיש
טיש־לאמפ
און שייד

דירעקט פון דער
פעקטארי צו ביליגע
פעקטארי פרייזען

דער 5 שטיק אנסאמבל

אין מאהעיר און אנדערע מאטעריאלען — אויסצוקלייבען
פון די צען נייעסטע שיידס

פולער סייז טשעסטערפיעלד — באקוועמע, גרויסע שטולען, מיט טיעפע ספרינגס אין די סיטס און רוקענס. רעווערסיבל קושענס. ראיעל גאראנטירט, נאך־סינג קאנסטראקשאן דורכאוים. שווערער סאליד וואלנאט טיש — טיש לאמפ און סילקענע שייד — קאמפליט — — — — — — — — $105

דער זעלבער סוויט איז בעט־סטייל צו אן עטוואס טייערערען פרייז.

אלע ראיעל סוויט זענען „טיילאר־מייד"

ראיעל טשעסטערפיעלד סוויטס זענען "טיילאר־מייד". קיין מאס־פראדוקציע. קיין האר־אפ דזשאב. יעדער סוויט אינקלודירט אינדיווידועלע [illegible]

טעל. עלגין 7792
אדער עלגין 5372

OPEN DAILY 9 A.M. TO 9 P.M.

צען חדשים
אויסצוצאלען
קיינע
פראצענט

ROYAL FURNITURE MANUFACTURERS 44 LOMBARD ST.
FACTORY

מיר נעמען אן אין געלט אייער טשעסטערפיעלד, ראדיא, פאנאגראף, א. א. וו. אלס א טייל פון אייער ערשטער איינצאלונג. מיר וועלען אייך געבען פאר דעם א גוטען פרייז.

ווי אזוי צו געפינען אונזער פעקטארי

[illegible]

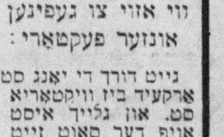

STANDARD THEATRE

א. עקסלער, מענעדזשער. טרינטי 4310. משה שאר דירעקטאר.

די אידישע אקטיארען יוניאן פרעזענטירט **הענריעטא שניצער** צוזאמען מיט א קאמפאני פון לויטער סטארס.

הענריעטא שניצער.

דינסטאג ביינאכט
מיטוואך ביינאכט

ביידע טעג יום טוב

„זיין פרוי'ס פארגאנגענהייט"

פון מ. ריכטער.

פרויען: — הענריעטא שניצער, חנה טייטעלבוים, אסתר נעראסלאווסקי, גוירטי שטיין, מאדאם גוטענטאג, איווא זימאנד.

מענער: — משה פעדער, שלום טאניץ, ראובן וואנדראף, טשארלס נאטאנזאן, סאלאמאן קרויזע, קארל גוטענטאג, סוועדלאוו.

אין פארבארייטונג לכבוד סוכות „זיין ווייב'ס פארגאנגענהייט"

בילעטען שוין צו באקומען אין באקס אפיס פון טעאטער.

IMPERIAL

יאנג און דאנדעס סט. ר. ק. א. וואדעוויל
די גאנצע היינטיגע וואך.

דזשארדזש ארליס

אין גאלסווארטי'ס בארימטער דראמע פונ'ם לעבען און די ראמאנסען פון אן אלטען בחור, וועלכע זענען נאך אינטערעסאנטער ווי „דיזראעלי".

„אלד אינגליש"

דזשעק ארטור פרעזענטירט זיין נייעסטען וואונדערבארען ספעקטאקעל — „לענטערנס"

מיט אל. מיטשעל, טאמי וואנדער, וואלצער און דאוער, די ענדרעסענס, און די אימפעריאלעטס.

שפארט געלט — זעט די גרויסע שאו פאר בלויז 25 סענט, פון 11 פרי ביז 1 נאכמיטאג — איר קענט שאפען נאך דער שאו.

SHEA'S HIPPODROME

א וואך פון גרויסע עטרעקשאנס.

„דער ים גאט"

מיט ריטשארד ארלען, פעי רעי און יודזשין פאלעט

אויף דער בינע — גרויסער אר. ק. א. וואדעוויל

ארט. פרענק — באב האל — מארדזשי און איפס לוסיל — מערי בלענק

גייט אין שעיס — דער בעסטער וואדעוויל טעאטער אין שטאדט

מעטינים 30 סענט, חוץ שבת. אווענטען 60ס.

מאכט אייער דרוק ארבייט אין דער דרוקעריי פון „אידישען זשורנאל"

תלמוד תורה

9 בראנזוויק עווניו

קינדער ווערען יעצט פארשריבען

א נייער אנפאנגער קלאס וועט זיך עפענען באלד נאך סוכות

די תלמוד תורה שטרעבט צו געבען אידישע קינדער פון אלע קלאסען א גרונטליכע, מאדערנע נאציאנאל־רעליגיעזע ערציהונג.

שיקט אייערע קינדער אין תלמוד תורה יונגערהייט און האלט זיי דארט אזוי לאנג ווי זיי געהען אין סקול.

קאלעדזש אסעמבלי האל

7 בראנזוויק עוו.

איז צו פארענטען פאר חתונות, בר מצוה'ס, פארטים און באנקעטען, צו פאלגענדע פרייזען:

קוקט זיך צו, איר האט א סעפערעט רום פאר כשר מאכען, א גרויסע קיטשען, א דיינינג רום וואס נעמט אריין 400 פערזאן, און די בעסטע לינען און דישעס און ראדזשערס סילווער. אלעס כשר. נאכ'ן עסען געהט איר אין א שעהנעם טאנץ זאל זיך אמוזירען בלויז **פאר 50 דאלאר.**

ווער עס וויל נעמען 1 פלאר, מיט די זעלבע באקוועמליכקייטען, קאסט **בלויז 25 דאלאר.**

טעלעפאן טריניטי 7461, אדער וויוועורלי 2211.

מיר פארענטען אויך פאר מיטינגס און דענסעס.

DUCHESS THEATRE | GARDEN THEATRE

Dundas and Markham Strs. | College near Spadina

לכבוד יום טוב וועט געציינט ווערען

מאנטאג אווענט, דינסטאג בייטאג און אווענט, מיטוואך אווענט

דאס בארימטע בילד

Al Jolson with Louise Dresser in "Mammy" - A Warner Bros. Production

„מאמי" מיט אל דזשאלסאן

אין דער הויפט ראלע

אלעס ניי: נייע געלעכטערס, נייע וויצען, נייע לידער, און א נייע געשיכטע. אין גאנצען א טאקי.

לערענט זיך טאנצען

טאנצען מוז היינט יעדער קענען. יונגע און עלטערע, ווערט ניט פארשעמט, ווען איהר קומט צו א שמחה, אדער א דענס.

אייזען ברידער

די באוואוסטע און אנערקענטע טאנץ לערער, האבען געעפענט זייער טאנץ זאל אין

קאלעדזש אסעמבלי האל

בראנזוויק און קאלעדזש סט.

דער פערמאונט רידיא ארקעסטער איז ארא־נזשירט פאר א גאנצען ווינטער פאר יעדען מיטוואך און שבת.

טיקעטס: ליידיס 25ס. מענער 35ס.

סטודיא פאר לעסאנס אין זעלבען האל.

קלאס לעסאנס 3 מאל א וואך: דינסטאג און פרייטאג פון 7 ביז 11 אווענט. שבת פון 2 ביז 6.

בלויז 2.00$ איינצאל און 1$ א וואך.

פריוואטע לעסאנס אויך אין זעלבען פלאץ.

ספעשעל פאר עלטערע מענשען און די וואס קענען ניט קומען אין קלאס.

פאר אינפארמאציעס און אפאינטמענטס רופט אפ:

קינגסדייל 8488

פריוואטע לעסאנס 1.00$ א לעסאן, 6 לעסאנס פאר 5.00$.

מיר לערנען אויך פארשידענע סטיידזש דענסינג.

מיר ארענזשירען א גרויסען דענס חול־המועד סוכות, פרייטאג דעם 10־טען אקטאבער, אין קאלאמבוס האל.

דזשעק עוואנס מיט זיין ארקעסטער איז אנגאזשירט צו שפילען פון 8.30 ביז 2 פארטאג. טיקעטס 50 סענט.

LOEWS

די גאנצע וואך ביז פרייטאג.

דזשאאן קראופארד

— אין —

„אונזערע שעמענדע כלות"

די גאנצע פארשטעלונג אויפ'ן סקרין.

סייפט דאקטוירים און דראגיסטען בילס

ביים באנוצען זיך מיט דעם ניי איבערגע־פיקסטען מאדערנעם

סענטער עוועניו רוסישע באד

וועלכעס איז איצט דאס בעסטע שוויץ באד אין שטאדט

אפען פאר מענער

פרייטאג, שבת נאכט און זונטאג

פאר פרויען

פרייטאג און זונטאג אווענטען

36 סענטער עוו.

טעלעפאן עדלייד 3646.

תלמוד תורה
בית יצחק יעקב ריינעס

175 יוקליד עוועניו

עס ווערען אריינגענומען קינדער אין תלמוד תורה אלע טאג פון 3 ביז 10 ביי־נאכט און זונטאג א גאנצען טאג.

מיר מאכען אויפמערקזאם אז א חוץ די רעגולערע קלאסען וועלכע זיינען דא אין תלמוד תורה אין וועלכע מען לערענט עברי, חומש, העברעאיש, אידיש, היסטא־ריע זיינען ביי אונז יעצט פאראן

צוויי ספעציעלע קלאסען

1) א ספעציעלער עברי קלאס פאר קינדער וועלכע זיינען שוין באלד 12 יאהר און קענען אפילו קיין עברי ניט. אזא קינד וועט בלייבען א פראסטער עם הארץ און וועט אפילו דאווענען ניט קאנען.

אין דיעזען קלאס ווערט געלערענט אלע טאג נאר עברי, דאווענען מיט איבער־זעצונג אין אידיש. 2 לעסאנס א וואך אי־דישע היסטאריע, אידיש לעזען, 1 לעסאן א וואך מפטיר זאגען, ער זאל קאנען זאגען אלע הפטרות ניט נאר וועלכע מען לערענט איהם פריהער אויס.

2) א תנ"ך־גמרא קלאס פאר גר־טע קינדער. אין דיעזען קלאס ווערט גע־לערענט חומש און רש"י, נביאים, העב־רעאישע ליטעראטור, אידישע געשיכטע, משנה און גמרא.

א. שובין, פרינציפאל.
ז. באסין, פרעזידענט.

לאיער מאריס ש. מילסטאן

באריסטער, סאליסיטאר און נאטארי פאבליק.

סטענדערד טעאטער בילדינג

287 ספעדיינע עוו. טעל. טריניטי 4666

אבען אווענטען. דאון־טאון אפיס, 394 בעי סט. טעלעפאן עלגין 6002.

רעזידענץ טעלעפאן טריניטי W 4022.

הענרי ס. ראזענבערג

און קאמפאני

בארריסטערס, סאליסיטארס א. ז. וו.

703־702 פעדעראל בילדינג.. 85 ריטשמאנד סטריט

טעלעפאנס: עדלייד 1387 — 1386. אווענטען: היילענד 9415.

און אז איצט זענען פארבונדען מיט אים

האריס ג. בריסטאן און **לעאנארד ס. סמיט**

הערמאן מאסקאוויטש און הערי ר. מאסקאוויטש

באריסטערס, סאליסיטערס א. ז. וו.

וועלכע פראקטיצירען אונטער'ן נאמען

מאסקא און מאסקא

האבען זייער אפיס אין

901 קאנקורס בילדינג 100 עדלייד וועסט

וויווערלי 7794. רעזידענץ טריניטי 2349.

ערשטע און צווייטע מארטגעדזשעס צו מעסיגע פרייזען.

לאיער ניומאן

אפיס: 4 ריטשמאנד סטריט איסט ELGIN 1305

רעזידענס 874 עוועניו ראוד. טעלעפאן היילאנד 6840.

טעלעפאן עדלייד 9768. הויז טעל. טריניטי W 3195

לאיער דזשאזעף מ. גארדאן

באריסטער, סאליסיטאר, נאטארי פאבליק.

האט געמופט זיין אפיס אין:

300A דאמיניאן בילדינג

465 בעי סטריט, בעי און אלבערט סטריטס

אפיס:
45 ריטשמאנד סט. וועסט
705 סענטראל בילדינג

אפיס טעלעפאן:
וויוועורלי 2211
הויז טעלעפאן טריניטי 7461.

לאיער ב. ווינבערג ב.א.

באריסטער, סאליסיטאר, נאטערי פאבליק

געלט צו לייען אויף מארגיידזשעס.

מארגיידזשעס געקויפט.

לאיערס דזש. דזש. גלעס און אי. פי. דיסלעה

— פון —

גלעס, היקלעה און קא.

רום 501 דאמיניאן בילדינג, 465 בעי סט.

אפיס טעלעפאן עלגין 5512.

אלגעמיינע, ציווילע און קרימינעלע לאו־פראקטיס.

געלט געליען און אינוועסטירט אויף מארטגעדזשעס.

בראון און סמיט

באריסטער און סאליסיטאר

אנאנסירען אז זיי האבען אויפגעגעבען זייער פארטנערשיפ. מר. בראון זעצט פאר זיינע לאו־ביזנעס אין 394 בעי סטריט, טאראנטא, אונטער נאמען —

א. ה. בראון

און מר. סמיט אונטער דעם פירמע־נאמען —

סמיט און פרענקעל

אין 594 ספעדיינע עוו., טאראנטא.

אידישער גאראזש אין אידישן דיסטריקט

מיר פיקסען אלסדינג אין א קאר, אלע מאדעלס קארס, די בעסטע ארבייט גאראנטירט און צו מעסיגע פרייזען. שנעלע סורוויס, פרייע טאאינג. 1$ וואש, אלעמייט, גאז, אויל, טייערס, טיובס, „פרעס א לייט" בעטעריס. אפען 24 שטונדען.

CRANGLES GARAGE

קאלעדזש און מארקהעם סטס. טעלעפאן טריניטי 3868.

איך ווינש אלע מיינע פריינד און קאסטימער א גאלדען ניי יאר

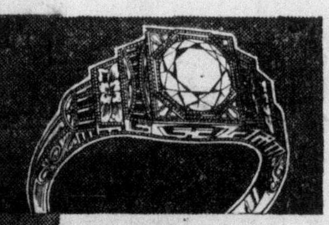

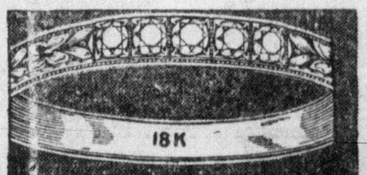

$100

דיימאנד רינג

אריסטאקראטישער דעזיין, אמת'ע קוואליטעט, גרויסער בארגיין

וועדינג רינג

נייער, שעהנער דעזיין מיט דיימאנדס

$12.75 און העכער.

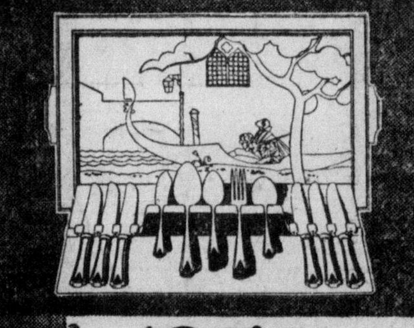

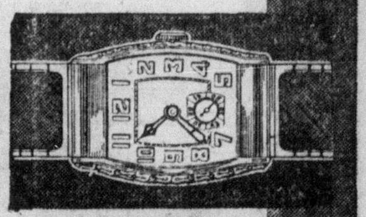

אייער קרעדיט איז גוט

$37.50

מענער וריסט וואטש

15 דזשועלס, 14 קערעט גאלד, פאר־שידענע לייטעסט מאדעלס צום אויסקלייבען.

$35.50

26 שטיק קאמיוניטי פלעיט

נייעסטער און שענסטער דעזיין, אילוסטרירטער פעטערן, דע לוקס סטעינלעס מעסער, דאס שענסטע און בעסטע.

די שענסטע לייכטער און זילבערווארג צו באשיינען אייער יום טוב טיש, צו האלבע פרייזען, ספעשעל לכבוד יום טוב.

אפען אווענטען קיינע ברענטשעס

קלינג בראדערס 338½ יאנג סט.

טעלעפאן עדלייד 1357